

VOGELTELLINGEN MET AFGAAND WATER IN HET OOSTELIJK DEEL VAN DE WESTERSCHELDE

Rapportage en eerste analyse februari 2019 - juni 2021

Jaco Walhout

Wannes Castelijns

Vogeltellingen met afgaand water in het oostelijk deel van de Westerschelde

Rapportage en analyse februari 2019 – juni 2021

Auteurs: W. Castelijns & J.M. Walhout

Status uitgave: definitief

Datum uitgave: 22 november 2021

Foto's omslag: Bas de Maat

Opdrachtgever: Provincie Zeeland, Postbus 6001, 4330 LA Middelburg

Graag citeren als: Walhout J.M. & Castelijns J.W. 2021. Vogeltellingen met afgaand water in het de oostelijk deel van de Westerschelde. Rapportage en analyse februari 2019 – juni 2021. Het Zeeuwse Landschap, Wilhelminadorp.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is haar eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vereenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de hierboven genoemde opdrachtgever en Het Zeeuwse Landschap, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Voorwoord

De Westerschelde en Saeftinghe zijn samen aangewezen als Natura 2000-gebied. Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor overwinterende watervogels in de Zuidwestelijke Delta. De droogvallende platen en slikken zijn een belangrijk foerageergebied voor verschillende soorten steltlopers en op slik foeragerende eenden en (kok)meeuwen.

Rijkswaterstaat en de Provincie Zeeland hebben beide verantwoordelijkheden voor het behalen van Natura 2000-doelstellingen en bescherming van Vogelrichtlijnsoorten. Er is op dit moment nog onvoldoende inzicht in de variabelen die de verspreiding van en het gebruik door slikgebonden watervogels in de Westerschelde bepalen.

Rijkswaterstaat en de Provincie Zeeland hebben een opdracht verleend aan het consortium van Bureau Waardenburg (BuWa) en Deltamilieu Projecten (DMP). Het doel van deze opdracht is om het gebruik van en de verspreiding over de platen en slikken van slikgebonden watervogels in de Westerschelde in een driejarig project in beeld te brengen en een eindrapportage met bevindingen en conclusies aan te leveren. Middels boottellingen bij afgaand tij wordt per jaar ieder seizoen de laagwatersverspreiding en activiteit van slikgebonden soorten vastgelegd.

Bovenstaande verstrekte opdracht is exclusief het oostelijk deel van de Westerschelde. Rijkswaterstaat heeft Het Zeeuwse Landschap gevraagd dit deel op een vergelijkbare wijze te tellen en heeft daarvoor een boot ter beschikking gesteld. Het Zeeuwse Landschap heeft samen met medewerkers en leden van de telgroep Saeftinghe de tellingen uitgevoerd. De Provincie Zeeland heeft later een opdracht gegeven voor het verwerken van de resultaten en het maken van deze rapportage.

In het kader van de uitwerking en analyse van de gegevens heeft overleg en afstemming plaats gevonden tussen T.J. Boudewijn van BuWa, Floor Arts (DMP) en de auteurs van dit verslag. Met toestemming zijn bepaalde algemene passages uit de voortgangsrapportage van september 2019 – augustus 2020 (Boudewijn 2020) en recente DMP-rapporten overgenomen.

Aan de tellingen werkten mee: Pepijn Calle, Henk Castelijns, Wannes Castelijns, Barbara de Coninck, Chiel Jacobusse, Bas de Maat, Dries de Meulenaar, Tonny Madou, Erik Speksnijder en Jaco Walhout. De kaarten in dit rapport zijn gemaakt door Robin van Maaren.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding.....	5
2 Gebiedsbeschrijving en methode	7
2.1 Beschrijving Westerschelde.....	7
2.2 Telmethodiek.....	9
2.3 Opslag en bewerking gegevens	13
2.4 Teldata en omstandigheden.....	14
3 Resultaten	16
3.1 Inleiding	16
3.2 Aantallen en soorten; maxima per telling en percentage foeragerende vogels	17
3.3 Verspreiding soorten	30
3.4 Verspreiding per voedselgroep	67
3.5 Vergelijking hoog- en laagwatertellingen	78
3.6 Verstoringen en effecten.....	82
4 Discussie en conclusie.....	85
4.1 Bruikbaarheid gegevens	85
4.2 Aantallen en gebruik.....	85
4.3 Vergelijking laagwater- en hoogwatertellingen	86
4.4 Verdere uitwerking.....	87
4.5 Gebruikte methodiek en verbeterpunten	87
4.6 Samenvatting op hoofdlijnen	88
Literatuur.....	89
Bijlagen.....	91

1 Inleiding

In Nederland zijn het Waddengebied en het Deltagebied van internationaal belang voor overwinterende en doortrekkende watervogels als steltlopers, eenden en meeuwen. In Zeeland is de Westerschelde één van de belangrijkste gebieden voor overwinterende watervogels in de Zuidwestelijke Delta (Van der Winden *et al.* 2017). De droogvallende platen en slikken vormen een belangrijk foerageergebied voor met name steltlopers. Het al decennia lopende telprogramma van hoogwatervluchtplaatsen geeft inzicht in de aantallen vogels die gebruik maken van de Westerschelde en de ontwikkelingen van soorten in de tijd. Over het algemeen tonen de aantallen van zowel grote als kleine steltlopers een dalende lijn (Van Barneveld *et al.* 2018). Er is nog onvoldoende inzicht in de factoren die voor deze aantalsafname verantwoordelijk zijn. De ruimtelijke ontwikkeling van de laagdynamische intergetijdengebieden in de Westerschelde, die de belangrijkste foerageergebieden vormen, speelt hierbij mogelijk een belangrijke rol.

De geschiktheid van platen en slikken voor steltlopers en andere vogelsoorten wordt bepaald door een combinatie van factoren zoals het aanbod van bodemdieren, substraat, hoogte en vorm van de slikplaat, aanwezigheid van geschikte hoogwaterrustplaatsen in de directe omgeving en de afwezigheid van verstoringbronnen. Laagwatertellingen geven inzicht in het gebruik van platen en slikken door verschillende soorten watervogels. Dergelijke tellingen zijn tot nu toe beperkt uitgevoerd; in de jaren negentig is eenmalig in de winterperiode de verspreiding van steltlopers met laagwater in de Westerschelde vastgelegd maar er is toen slechts een beperkte koppeling met abiotische factoren gemaakt (Van Kleunen 2000). Door Brinkman *et al.* (2005) en Ens *et al.* (2005) is gedetailleerd gekeken naar het gebruik van twee platen en twee slikken in de Westerschelde, maar hierbij zijn alleen gebieden meegenomen die bekend staan als goede foerageergebieden. Meer recent is door Bouwmeester (2014) het gebiedsgebruik door steltlopers in het westelijke deel en het middendeel van de Westerschelde onderzocht. Dit levert redelijk statistisch significante relaties op met abiotische factoren, maar er zijn meer data nodig om betrouwbare uitspraken te kunnen doen (Vanoverbeke & Van Ryckegem 2015).

Over het gebruik van de platen en slikken in het oostelijk deel van de Westerschelde zijn weinig gegevens bekend. In het najaar van 2018 is Het Zeeuwse Landschap (HZL) op eigen initiatief gestart met het tellen van watervogels op de Plaat van Walsoorden. Deze tellingen vonden plaats vanaf de toezichtboot van HZL tijdens laagwater in het oostelijke deel van de Westerschelde en waren onderdeel van een haalbaarheidsstudie voor het aanleggen van een broedvogeleiland op deze plaat. Via de tellingen is inzicht verkregen over het gebruik van deze plaat door watervogels tijdens laagwater. Tijdens het maandelijks rondvaren bleek het belang van deze omgeving voor vogels groter dan vooraf gedacht. Om de kennisleemte van deze omgeving op te vullen heeft HZL aangeboden de boottellingen die buiten de opdracht aan DMP vielen op te pakken met vrijwilligers van de telgroep Saeftinghe om zodoende en een beter beeld te krijgen van het belang van de oostelijke Westerschelde voor steltlopers en andere watervogels en het gebruik van de slikken en schorranden bij afgaand tij door deze soortgroepen.

Omdat Rijkswaterstaat en de Provincie Zeeland beide verantwoordelijkheden hebben voor het behalen van Natura 2000-doelstellingen en bescherming van Vogelrichtlijnsoorten hebben, besloten zij besloten gezamenlijk in aanvulling op de opdracht van DMP een boot beschikbaar te stellen en een opdracht te geven aan Het Zeeuwse Landschap tot het uitvoeren van laagwatertellingen in het oostelijk deel van de Westerschelde. Zo is in de gehele Westerschelde in de periode 2018-2021 op watervogels geteld met als voornaamste doelstellingen:

1. Informatie verkrijgen over verspreiding en gebruik van platen/slikken door steltlopers in de Westerschelde;
2. Beschrijving van de verstoringen die het gebiedsgebruik door watervogels beïnvloeden;
3. Een vergelijking maken van de laagwatertellingen met de tellingen van de hoogwatervluchtplaatsen.
4. Analyse van de verzamelde gegevens en het maken van een koppeling met (a)biotische gegevens.

Bovenstaande informatie is belangrijk om inzicht te verkrijgen in de sturende parameters die het gebruik door en de verspreiding van met name steltlopers van het intergetijdengebied bepalen. Deze kennis is essentieel om de mogelijke oorzaken van negatieve trends van steltlopers relevant in kader van N2000 te kunnen vaststellen en deze bij te sturen.

Om inzicht te krijgen in hoeverre afzonderlijke factoren bepalend zijn voor het ruimtelijke gebruik van platen en slikken door steltlopers is het noodzakelijk om dit gebruik te kunnen koppelen aan relevante parameters zoals droogvalduur, sedimentsamenstelling, voedselkwaliteit (aanbod bodemfauna) en het voorkomen van verstoringbronnen. Vaak worden combinaties van platen en slikken gebruikt, waartussen vlieg-bewegingen plaatsvinden. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij de analyse van het gebiedsgebruik en sturende factoren. Deze uitwisseling kan vastgesteld worden door directe waarnemingen, maar ook door de vergelijking van de resultaten van hoog- en laagwatertellingen van combinaties van gebieden.

Voor de koppeling van de ruimtelijke verspreiding van vogels aan (a)biotische gegevens is het essentieel dat het voorkomen van vogels voldoende nauwkeurig wordt vastgelegd, maar ook dat voldoende replica's verzameld worden. Hoekstein (2004) heeft voor een slikgebied in de Oosterschelde laten zien dat tussen opeenvolgende dagen de aantallen watervogels in het gebied met een factor 3 kunnen variëren, maar dat het verloop in patronen vergelijkbaar is. Dit benadrukt de noodzaak dat er voldoende gegevens verzameld worden om de variatie in het ruimtelijke gebruik vast te kunnen leggen (Boudewijn et al 2020).

Het project heeft een looptijd van drie jaar (1 september 2018 tot 31 december 2021).

De tellingen in het Westelijke deel van de Westerschelde zijn uitgevoerd door **Delta Milieu Projecten (DMP)** met een jaarlijkse voortgangsrapportage door **Bureau Waardenburg**.

De tellingen in het oostelijke deel van de Westerschelde zijn uitgevoerd door **Het Zeeuwse Landschap (HZL)**.

De voor u liggende rapportage presenteert de resultaten van de tellingen in het oostelijke deel van de Westerschelde in de seizoenen 2018/19, 2019/20 en 2020/21. Het betreft de deelgebieden Plaat van Walsoorden, Waarde Buitendijk, Platen van Valkenisse, Bocht van Bath, Buitenrand Saeftinghe en Schor van Baalhoek.

Een eindrapportage/ analyse over de tellingen in de gehele Westerschelde zal in december 2021 worden opgeleverd door **Bureau Waardenburg**.

Bonte strandlopers, zilverplevieren en kanoetstrandlopers, februari 2012 Westerschelde (foto Jaco Walhout).

2 Gebiedsbeschrijving en methode

2.1 Beschrijving Westerschelde

Gebiedskenmerken

De Westerschelde is het enige overgebleven estuarium in Zuidwest-Nederland. Door vermenging van het bij vloed binnenstromende zeewater met het zoete water van de rivier de Schelde ontstaat een gradiënt van zout water in het westelijke deel via brak water in het middendeel naar het zoete water in het meest oostelijke deel (België) van het estuarium. Het getijverschil is voor Nederlandse begrippen groot: bij Vlissingen gemiddeld 3,85 m en bij Bath gemiddeld 4,90 m. De vaak diepe geulen en de platen en slikken (rond 8000 hectare) veranderen voortdurend door het in- en uitstromende water.

Langs de Westerschelde ligt ruim 3000 hectare oppervlakte schor, waarvan het Verdrongen Land van Saef-tinghe het grootste brakwaterschorreengebied van Europa is. Op de Hooge Platen heeft zich de laatste 20 jaar een schor ontwikkeld, dat jaarlijks groeit en momenteel alle hogere delen van de plaat bedekt. Verschillende andere schorren langs de Westerschelde, zoals het Zuidgors en de schorren bij Bath, vertonen erosie.

Recente veranderingen en (natuur)herstelmaatregelen

In december 2010 is de derde verdieping van de Westerschelde afgerond. Om de Westerschelde bevaarbaar te houden voor grote zeeschepen moet de nieuwe verdiepte vaargeul voortdurend gebaggerd worden. Daartoe is in en langs de vaargeul een aantal bagger- en stortlocaties aangewezen. Door de baggerwerkzaamheden treedt o.a. ‘versteyling’ van de plaatranden in de zuidelijke vaargeul ten zuiden van de Hooge Platen op, waardoor de zuidoever van de plaat afkalft. Voorheen werd de baggerspecie op zee gestort, tegenwoordig wordt de baggerspecie op plaatranden gestort in de Westerschelde om de oppervlakte laagdynamisch (sub)litoraal te vergroten. Uit onderzoek blijkt dat hierdoor de stroomsnelheden zijn verminderd en hoogdynamisch sublitoraal is veranderd in laagdynamisch (sub)litoraal. Daarnaast blijkt uit analyse van de stortingen dat de nieuwe laagdynamische zones een rijker bodemleven hebben dan de hoogdynamische zones die er voor de stortingen waren en dat de nieuwe laagdynamische zones net zo rijk aan bodemdieren zijn als de in de omgeving gelegen al langer bestaande laagdynamische zones (Schellekens en Vanagt 2016). Tegenover deze winst aan laagdynamisch areaal staat dat hoger op de platen tegelijkertijd laagdynamisch litoraal is verdwenen door ophoging en schorontwikkeling (website deltaexpertise.nl).

Ecotooptype	1996	2001	2004	2008	2010	2011	2012	2015	2016	2018
Hoogdyn sublitoraal	19283	19369	19483	19355	19303	19134	19158	19158	19157	19020
Laagdyn sublitoraal	418	496	560	628	693	728	744	723	750	802
Hoogdyn litoraal	3961	3778	3514	3721	3400	3369	3352	3190	3313	3104
Laagdyn litoraal	3872	3809	4023	3558	3937	4024	3930	4076	3965	4277
Pionierzone	141	212	192	408	211	191	237	178	201	138
Schor	2672	2697	2657	2749	2842	2932	2953	3029	3067	3127
Totaal	30347	30361	30429	30419	30386	30378	30374	30354	30453	30468

Tabel 2.0 Areaal ecotopen in hectare in de Westerschelde 1996-2018 met hoogste (groen) en laagste (oranje) areaal in deze periode (tabel met dank aan Dick de Jong, bron ecotopenkarteringen Rijkswaterstaat).

In 2012 is de Provincie Zeeland een traject voor natuurherstel van de Westerschelde gestart. Hieronder vallen onder andere het project Waterdunen (173 hectare estuariene getijde-natuur met gedempt getij sinds 2019) de gerealiseerde aanleg van 75 hectare estuariene natuur bij Perkpolder en de realisatie van 300 hectare estuariene natuur op de plaats van de voormalige Hedwigepolder (werkzaamheden gestart 2020), dat samen met het Sieperdaschor en de in België gelegen Prosperpolder een nieuw getijdengebied van 470 hectare gaat vormen. In 2016 zijn funderingen voor twee strekdammen bij Baalhoek en drie bij Knuitershoek aangelegd, deze zijn in 2017 opgehoogd met breuksteen en dienen nu als HVP voor vogels. Bij Ossense is in 2020 in opdracht van de Provincie Zeeland de Scharrendam verlaagd en zijn twee hoogwatervluchtplaatsen voor vogels gerealiseerd. Bij het Schor van Waarde en bij Bath zijn strekdammen aangelegd om de kwaliteit van het bestaande slik te verbeteren en te beschermen tegen erosie. Langs de Plaat

van Baarland slibt de geul tussen het schor en de plaat snel dicht en de plaat is recent begroeid geraakt met spartina, zeekraal en andere zoutplanten. Het natuurontwikkelingsgebied 'Molenpolder' nabij Ossensisse kampt al jaren met verdroging en verzuuring. Het aantal vogels in het gebied nam daardoor in recente jaren flink af. In de Margarethapolder nabij Terneuzen vonden in de periode september tot november 2018 werkzaamheden plaats om verzuuring en verdroging van het gebied tegen te gaan. Hierdoor zijn nieuwe open waterpartijen gevormd en een hoogwatervluchtplaats is ontstaan, waardoor het aantal vogels hier weer toenam (Hoekstein et al 2021).

Recente ontwikkeling van schelpdierbanken in de Westerschelde

Uit de Waddenzee is bekend dat schelpdierbanken in het litoraal een belangrijk foerageergebied voor steltlopers vormen (Ens et al. 2016). Het areaal aan schelpdierbanken in de Westerschelde is beperkt (21 ha in 2019, 21,4 ha in 2020). Hiervan bestaat 14 ha (2019) respectievelijk 14,4 ha (2020) uit oesterbank en 7 ha uit gemengde oester-/mosselbanken (Van de Ende et al. 2020, van Asch et al 2021). In de Westerschelde is het kokkelbestand in het voorjaar van 2019, als gevolg van een goede broedval voor een tweede jaar op rij toegenomen, waardoor het bestand steeg van 2,9 miljoen kg versgewicht in 2018 naar 6,3 miljoen kg in voorjaar 2019 (Van Asch et al. 2019) en 8,6 miljoen kg versgewicht in het voorjaar van 2020. In 2019 bestond het overgrote deel (85%), 95% in 2020) van het voorjaarsbestand uit 1-jarigekokkels, in 2020 was dit slechts 31%, hetgeen wijst op een slechte broedval in 2019. De biomassa aan twee- en meerjarige kokkels nam daarentegen toe van 1,2 miljoen kg in voorjaar 2018 en 0,9 miljoen kg in voorjaar 2019 tot 5,9 miljoen kg in 2020.

Belang van de Westerschelde voor watervogels

Het jaargemiddelde van alle watervogels in de Westerschelde is na een piek rond de eeuwwisseling bijna gehalveerd. Na een dieptepunt in 2014/2015 is het jaargemiddelde de laatste jaren weer iets hoger maar nog steeds aanmerkelijk lager dan rond de eeuwwisseling. In de piekperiode rond de eeuwwisseling werden in de Westerschelde maximaal ruim 189.000 (november 2001) watervogels geteld, in 2018/2019 was het maximum 120.000 (augustus) gevold door november met 110.000 vogels. De grootste afname van het jaargemiddelde (circa -75% in 2019/2020 t.o.v. 2000/2001) vond plaats bij de herbivoren (met name grauwe gans). De viseters zijn naar verhouding schaars in de Westerschelde. Bij de bodemdiereters was over de periode 2000/2001 t/m 2014/2015 sprake van een afname met ruim 30% maar deze groep herstelde zich de laatste jaren weer (toename van circa 70% in 2014/2015 – 2018/2019, stabilisatie daarna). De Westerschelde is een internationaal belangrijke ruiplaats voor de bergeend (48.300 exemplaren in augustus) (Hoekstein et al. 2020 en 2021).

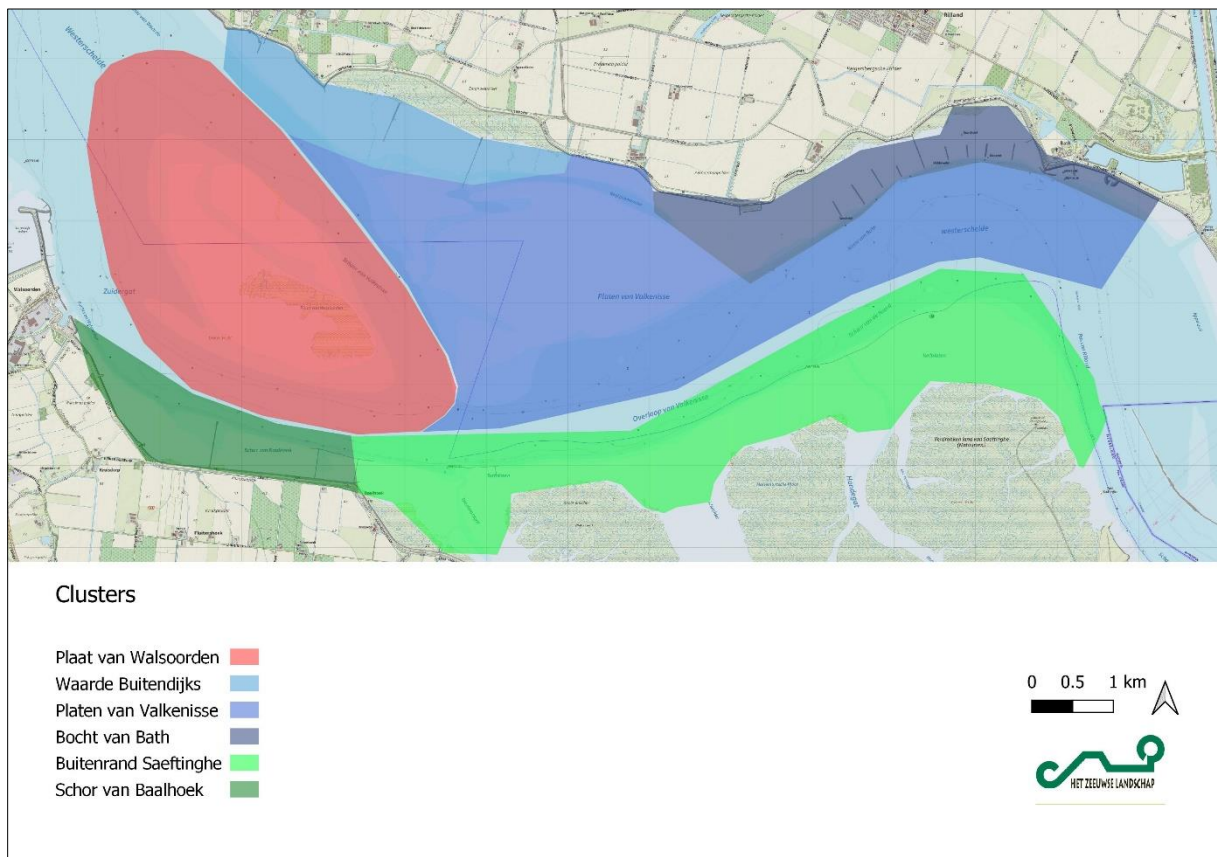

Rosse grutto's, zilverplevieren en kanoetstrandlopers, september 2017 Oosterschelde (foto Jaco Walhout).

2.2 Telmethodiek

De onderzoeksopzet was om in de periode januari 2019 t/m juni 2021 ieder seizoen een telling uit te voeren in de winter (november – februari), het voorjaar (maart – april), de zomer (juni – juli) en de herfst (september – oktober). Vanwege de coviduitbraak in de winter van 2019/ 2020 konden in dat seizoen zowel de wintertelling als de voorjaarstelling niet doorgaan. Uiteindelijk zijn negen tellingen uitgevoerd, twee in de winter, twee in het voorjaar, drie in de zomer en twee in de herfst (voor teldatums en -omstandigheden zie paragraaf 2.4).

Tijdens elke telling werden de gebieden geteld. Deze telgebieden zijn opgedeeld in drie clusters, te weten Plaat van Walsoorden (rood), Waarde Buitendijks + Platen van Valkenisse + Bocht van Bath (blauw) en Buitenrand Saeftinghe + Schor van Baalhoek (groen) (figuur 2.1).

Figuur 2.1 Indeling telgebieden in cluster (rood, blauw en groen) met gebiedsnamen.

De tellingen vonden plaats vanaf het dek van verschillende schepen (Cygnus, Delta, Naerebout en Roompot) die ter beschikken werden gesteld door Rijkswaterstaat. Per telling waren steeds minimaal drie ervaren tellers (medewerkers van Het Zeeuwse Landschap en vrijwilligers van telgroep Saeftinghe) aanwezig, twee (of meer) om te tellen en één om de waarnemingen te noteren, waarbij regelmatig gerouleerd werd. Er werd geteld van een zo hoog mogelijke stabiele plaats op het dek met behulp van kijkers en twee telescopen.

Waarnemingen van individuen en subgroepen zijn per soort als stip ingevoerd op gebiedskaarten in de avimap-app van SOVON. Bij iedere waarneming is naast de soort ook het aantal en het gedrag (foeragerend, rustend of vliegend) genoteerd. Slapende, lopende, poetsende, zwemmende en alerte vogels zijn ook als rustend ingevoerd. Met rustend wordt hier dus feitelijk ter plaatse maar niet foeragerend bedoeld. Vogels die in losse groepen over een groter gebied foerageren zijn steeds als kleinere groepjes (stippen) ingevoerd om een zo accuraat mogelijk beeld van de verspreiding te krijgen. In avimap is een achtergrondkaart

(luchtfoto) aanwezig, zijn gebiedsgrenzen zichtbaar, alsook de positie van de tellers en de afgelegde route. Hierdoor is het mogelijk waargenomen vogels tamelijk precies in te voeren op de juiste locatie.

In overleg met de Rijksrederij is vooraf een planning gemaakt, waarbij per seizoen één datum is vastgelegd. Enkele dagen voorafgaand aan de tellingen was er telefonisch overleg met de schipper om zaken af te stemmen zoals vertrektijd en weersvoorspelling. Bij ongeschikte weersomstandigheden zoals mist, storm of onafgebroken regenval is in overleg met de Rijksrederij een nieuwe datum binnen het seizoen gepland. Dit bleek uiteindelijk niet nodig. Wel werd een telling in maart 2021 kort na vertrek afgebroken vanwege (uiteindelijk niet ernstig) hoofdletsel van een teller. Deze telling is alsnog uitgevoerd op 1 april 2021.

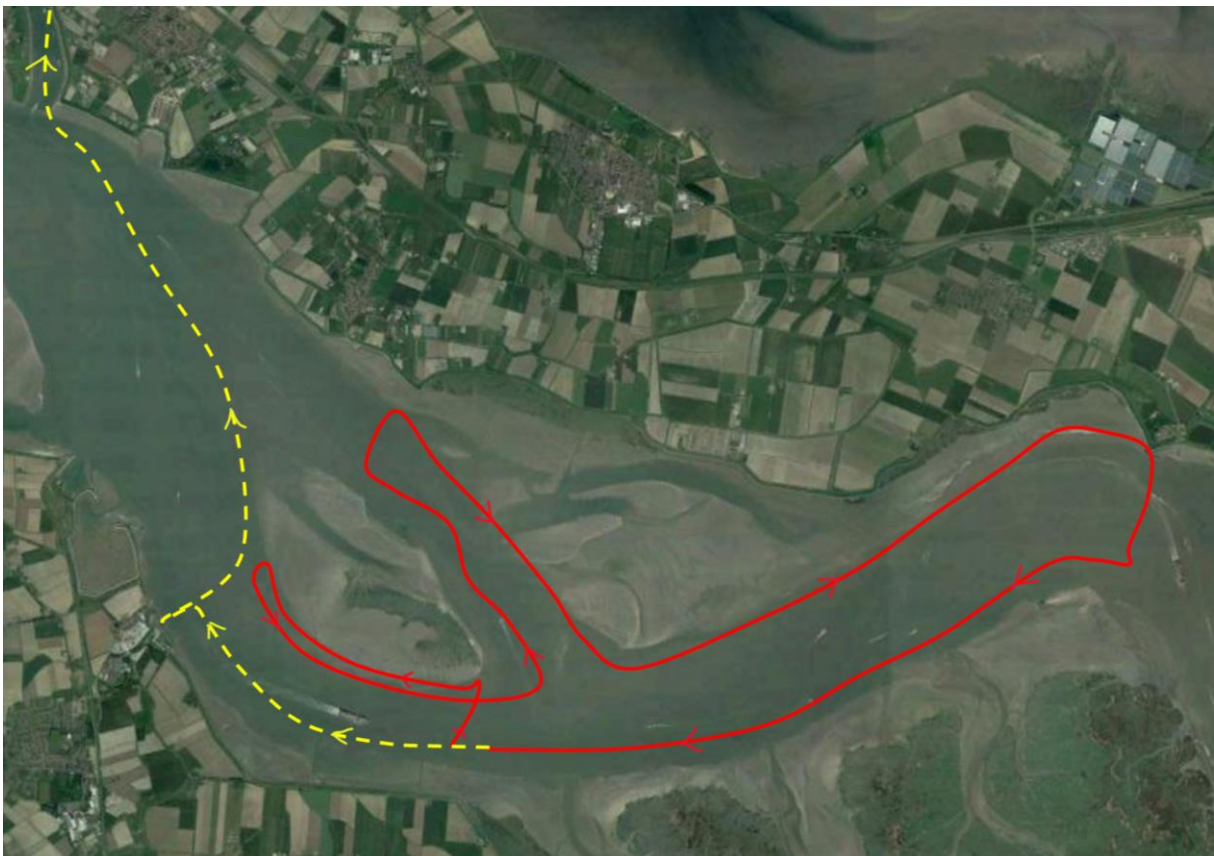
25 april 2019 De Cygnus pikt tellers op in de haven van Walsoorden (foto Bas de Maat).

Startpunt was steeds de haven van Hansweert, soms werd een teller uit Zeeuws-Vlaanderen opgepikt in de haven van Walsoorden. Het schip volgde iedere telronde een vaste route langs achtereenvolgens de Plaat van Walsoorden, de Platen van Valkenisse en de Buitenrand van Saeftinghe (figuur 2.2 en 2.3). Per telling zijn steeds twee telronden uitgevoerd tijdens afgaand tij. Bovenstaande route werd dus op één dag twee keer gevaren. Dit wijkt af van de boottellingen in het westelijke deel van de Westerschelde door Delta Milieu Projecten (DMP) die uit drie telronden bestaan. De keuze voor twee ronden is gemaakt omdat het telgebied te groot is om binnen afgaand tijd drie telronden te kunnen uitvoeren. Daarnaast wordt verondersteld dat twee ronden voldoende informatie geven over het gebruik van de foerageergebieden in het oostelijke deel van de Westerschelde.

Eén telronde nam ongeveer drie uur in beslag. De eerste route startte gemiddeld een uur (0-2 uur) na hoog water, het startpunt van de tweede route was gemiddeld vier uur (3-5 uur) na hoog water. De gemiddelde vaarsnelheid was 12 kilometer per uur. Wanneer veel vogels aanwezig waren of de omstandigheden dat vereisten werd via een portofoon gecommuniceerd met de schipper en de vaarsnelheid aangepast naar acht kilometer per uur en een enkele maal is de boot korte tijd stil gelegd. Op 26 juni 2020 was de vaarroute tijdens de tweede ronde afwijkend vanwege de combinatie bootgrootte en getij (route achtereenvolgens Plaat van Walsoorden, Schor van Baalhoek, Buitenranden Saeftinghe, Bocht van Bath, Platen van Valkenisse en Waarde Buitendijks).

Figuur 2.2 Vaarroute tijdens de eerste telronde, de gele stippellijn is de route vanaf de haven tot het telgebied, de rode lijn geeft de telroute weer.

Figuur 2.3 Vaarroute tijdens de tweede telronde, de rode lijn geeft de telroute weer, de gele stippellijn de route na het afronden van de telling naar de haven van Hansweert.

Alle watervogels (duikers, futen, zwanen, ganzen, reigers, lepelaars, eenden) en steltlopers, meeuwen en sterns zijn systematisch geteld en vastgelegd. Daarnaast zijn ook roofvogels en zwarte kraaien genoteerd.

In het algemeen volgen steltlopers en slijkgebonden andere soorten al foeragerend de waterlijn tijdens afgaand water. Rond laagwater wordt meestal korte tijd gerust en met opkomend water volgen de vogels weer de laagwaterlijn. Aanname is dat er in de periode van hoogwater tot laagwater ongeveer even veel gefoerageerd wordt als in de periode van laagwater tot hoogwater, zodat met tellingen in één periode een goed beeld wordt verkregen van het gebruik van het intergetijdengebied in beide perioden door watervogels en steltlopers (Boudewijn 2020).

27 februari 2019 met Pepijn Calle (l) en Wannas Castelijns (r) (foto Bas de Maat).

25 april 2019 met van links naar rechts Tonny Madou, Henk Castelijns, Wannas Castelijns en Chiel Jacobusse (foto Bas de Maat).

2.3 Opslag en bewerking gegevens

De tellingen zijn per telgebied (cluster) en telronde ingevoerd met de avimap-app van Sovon. Deze tellingen zijn steeds ter plaatste geëxporteerd naar de database van Sovon en binnen 24 uur na de telling via het portal van Sovon nagelopen en gecontroleerd op fouten en waar nodig gecorrigeerd. In de praktijk bleek een enkele maal een waarneming onder de verkeerde soortnaam opgeslagen en soms zijn stippen gecorrigeerd die bijvoorbeeld abusievelijk in het water of op land waren geplaatst.

De tellingen in avimap bevatten de volgende bezoekgegevens: waarnemer, medetellers, datum, begintijd, eindtijd, telomstandigheden (gunstig of ongunstig door...), en ruimte voor opmerkingen. Alle stippen/ waarnemingen (met uitzondering van de gecorrigeerde) bevatten de volgende informatie: plaats met x- en y-coördinaten, aantal, datum, tijdstip en gedrag.

Alle data zijn tenslotte vanuit de database van Sovon geëxporteerd als shape-file. Vervolgens zijn ze voor gebruik en analyse omgezet naar Excel tabellen en GIS-bestanden.

De presentatie van de resultaten beperkt zich overwegend tot de steltlopersoorten en de andere watervogels, die op slik foerageren en die een instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe hebben. Soorten waarvan zeer geringe aantallen zijn geteld zijn niet meegenomen in de presentatie, het gaat om goudplevier, groenpootruiter, kanoet, kluut, rosse grutto, steenloper, strandplevier, zilverplevier, zwarte ruiter, fuut, kleine zilverreiger, middelste zaagbek, kolgans, slobbeend, slechtvalk en zeearend. Daarentegen worden wel enkele soorten besproken die geregeld en/ of in grotere aantallen voorkomen op het oostelijk deel van de Westerschelde, te weten aalscholver, brandgans, grote Canadese gans, kleine mantelmeeuw, kokmeeuw, stormmeeuw en zilvermeeuw.

Groep	Cluster	Instandhoudingsdoelstelling
Niet-broedvogels	Steltlopers	Bontbekplevier (A137) Bonte strandloper (A149) Drieteenstrandloper (A144) Goudplevier (A140) Groenpootruiter (A164) Kanoet (A143) Kievit (A142) Kluut (A132) Rosse grutto (A157) Scholekster (A130) Steenloper (A169) Strandplevier (A138) Tureluur (A162) Wulp (A160) Zilverplevier (A141) Zwarte ruiter (A161)
	Viseters	Fuut (A005) Kleine zilverreiger (A026) Lepelaar (A034) Middelste zaagbek (A069)
	Eenden, ganzen en zwanen	Bergeend (A048) Grauwe gans (A043) Kolgans (A041) Krakeend (A051) Pijlstaart (A054) Slobbeend (A056) Smient (050) Wilde eend (A053) Wintertaling (A052)
	Roofvogels	Slechtvalk (A103) Zeearend (A075)

Tabel 2.1 Overzicht van de soorten met een instandhoudingsdoelstelling voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe (uit Westerschelde & Saefthinghe 2016 Natura 2000 & Deltawateren, beheerplan 2016-2022). Alle soorten met uitzondering van kanoet, zwarte ruiter en middelste zaagbek zijn tijdens één of meerdere telling(en) waargenomen.

2.4 Teldata en omstandigheden

Zoals eerder genoemd konden de winter- en voorjaargestelling van seizoen 2019/2020 niet doorgaan vanwege de toen geldende coronamaatregelen en moest de geplande telling van 5 maart 2021 kort na vertrek worden afgebroken, waarna deze is verzet 1 april 2021. In onderstaande tabellen zijn per teldatum de begin- en eindtijden per telronde per cluster weergegeven (tabel 2.2), de tellers (tabel 2.3), tijd en stand van hoogwater en laagwater (tabel 2.4) en weersomstandigheden (tabel 2.5).

	Plaat van Walsoorden		Platen van Valkenisse		Buitenrand Saeftinghe	
	Telling 1	Telling 2	Telling 1	Telling 2	Telling 1	Telling 2
27/02/2019	09:28-10:21	12:20-13:09	10:21-11:24	13:09-14:33	11:31-12:17	14:33-15:29
25/04/2019	09:19-09:47	11:44-12:38	09:54-10:46	12:39-13:49	11:16-11:38	13:56-14:40
24/07/2019	09:53-10:29	11:58-12:39	10:29-11:27	12:39-13:46	11:27-11:58	13:47-14:36
22/10/2019	10:11-11:16	12:48-13:21	11:16-11:59	13:21-14:25	12:00-12:36	14:26-15:21
26/06/2020	08:37-09:37	11:34-12:25	09:38-10:33	13:10-14:02	10:30-11:34	12:28-13:10
25/09/2020	10:16-11:10	12:51-13:30	11:10-12:07	13:32-14:34	12:12-12:46	14:42-15:23
08/12/2020	08:49-09:54	11:40-12:08	09:56-10:57	12:08-13:12	10:58-11:37	13:12-13:51
01/04/2021	07:40-08:45	10:40-11:14	08:49-10:00	11:16-12:06	10:02-10:40	12:12-12:46
18/06/2021	09:45-12:18	12:20-15:21	09:45-12:18	12:19-16:31	09:45-12:18	12:19-16:31

Tabel 2.2. Teldatums met begin en eindtijden per cluster per ronde.

	Tellers
27/02/2019	Pepijn Calle, Henk Castelijns, Wannes Castelijns, Bas de Maat
25/04/2019	Henk Castelijns, Wannes Castelijns, Chiel Jacobusse, Bas de Maat, Tonny Madou
24/07/2019	Henk Castelijns, Wannes Castelijns, Barbara de Coninck, Bas de Maat, Tonny Madou, Dries de Meulenaar
22/10/2019	Henk Castelijns, Wannes Castelijns, Bas de Maat
26/06/2020	Wannes Castelijns, Bas de Maat, Jaco Walhout
25/09/2020	Wannes Castelijns, Bas de Maat, Jaco Walhout
08/12/2020	Wannes Castelijns, Bas de Maat, Jaco Walhout
01/04/2021	Henk Castelijns, Bas de Maat, Jaco Walhout
18/06/2021	Wannes Castelijns, Erik Speksnijder, Jaco Walhout

Tabel 2.3. Tellers per teldatum.

Datum	Hoogwater		Laagwater	
	tijd	stand	tijd	stand
27/02/2019	08:50	+216	15:10	-203
25/04/2019	07:00	+258	13:10	-192
24/07/2019	07:40	+237	13:40	-167
22/10/2019	08:30	+200	14:50	-160
26/06/2020	07:25	+289	13:52	-199
25/09/2020	10:08	+217	16:25	-168
08/12/2020	08:28	+223	14:50	-190
01/04/2021	06:29	+322	13:06	-273
18/06/2021	09:38	+238	15:45	-172

Tabel 2.4. Getij op de teldatums van de locatie Baalhoek/ Walsoorden (bron RWS).

Bijna alle tellingen verliepen zonder neerslag. Alleen op 25 september 2020 was sprake van forse buien tijdens de tweede telronde, met periodiek slecht zicht. Tijdens de andere tellingen was het zicht (zeer) goed.

Datum	Wind (bft)	Temperatuur (min/max)	zonuren	Neerslag (dagsom)	zicht
27/02/2019	ZW3	6,5/ 14,8	9,8	0 mm	>3000 meter
25/04/2019	ZZW5	10,0/ 15,2	0,7	1,1 mm	>3000 meter
24/07/2019	W3	21,3/ 31,9	13,2	0 mm	>3000 meter
22/10/2019	W2	9,5/ 14,9	6,9	0,8 mm	>3000 meter
26/06/2020	ZO3	19,2/ 27,6	8,8	0,2 mm	>3000 meter
25/09/2020	W6	9,3/ 13,3	2,7	11,4 mm	>3000 meter
08/12/2020	OZO2	0,9/ 4,5	0,5	0,05 mm	>3000 meter
01/04/2021	NNO4	5,5/ 14,9	11,5	0 mm	>3000 meter
18/06/2021	ZO3	18,3/ 27,3	7,4	6,1 mm	>3000 meter

Tabel 2.5 Weer in Vlissingen op teldatums (bron <https://www.wetterzentrale.de>).

26 juni 2020 Bas de Maat (l) telt, Wannes Castelijns (r) voert de gegevens in (foto Jaco Walhout).

3 Resultaten

3.1 Inleiding

De in dit hoofdstuk gepresenteerde resultaten zijn bedoeld om inzicht te krijgen in de bruikbaarheid van de gegevens voor verschillende bewerkingen.

In paragraaf 3.2 wordt ingegaan op de aantallen vogels die tijdens de tellingen van alle clusters per kwartaaltelling zijn waargenomen. Vervolgens wordt per kwartaaltelling de aantallen foeragerende en niet-foeragerende vogels per telling gepresenteerd.

In paragraaf 3.3 wordt door middel van kaartjes en tabellen voor 21 geselecteerde soorten het voorkomen per telgebied en per telronde weergegeven en beschreven. Ook wordt het ruimtelijke gebruik per hoogtezona voor acht van de meest algemene of typerende soorten weergegeven, zowel aan de hand van stippenkaarten als aan de hand van dichtheidskaarten per ecotopentype.

In paragraaf 3.4 wordt aan de hand van gedetailleerde stippenkaarten en dichtheidskaarten per ecotopentype de laagwatersverspreiding van foeragerende vogels uit acht verschillende voedselgroepen gepresenteerd.

In paragraaf 3.5 worden de resultaten van de hoogwatertellingen en de laagwatertellingen van de telmaanden vergeleken.

Als laatste wordt in paragraaf 3.6 op de verstoringen ingegaan die van invloed kunnen zijn geweest op tellingen.

Zilverplevieren en bonte strandlopers, mei 2018 Westerschelde (foto Jaco Walhout).

3.2 Aantallen en soorten; maxima per telling en percentage foeragerende vogels

Tabel 3.1 geeft een overzicht van de telresultaten tijdens de negen teldagen, waarbij de aantallen van de drie clusters zijn samengevoegd. Per telronde is per vogelsoort de hoogste waarde van de twee tellingen als het maximumaantal aangehouden. In de tabel worden alleen de aantallen van 21 geselecteerde vogelsoorten weergegeven (voor toelichting op de keuze; zie paragraaf 2.3).

Van acht soorten werden tijdens één of meerdere tellingen meer dan 1.000 exemplaren geteld, namelijk Bergeend, Bonte Strandloper, Grauwe Gans, Kokmeeuw, Scholekster, Smient, Wilde Eend en Wulp. De talrijkste soort was de kokmeeuw met een maximum van meer dan 10.000 vogels, gevolgd door smient en bonte strandloper met maxima boven 5.000 vogels en vervolgens bergeend en grauwe gans met maxima van meer dan 4.000 vogels.

Opvallend is het geheel of vrijwel ontbreken van soorten als kanoetstrandloper en zilverplevier, waarvan er in het westelijke deel soms duizenden kunnen foerageren. Ook de aantallen van bijvoorbeeld bergeend, bonte strandloper, scholekster en wulp liggen in het oostelijk deel van de Westerschelde een factor 3 tot een factor 10 lager als in het westelijke deel.

Jaar/ maand→	2019/02	2019/04	2019/07	2019/10	2020/06	2020/09	2020/12	2021/04	2021/06
Aalscholver	58	17	25	85	10	24	74	28	51
Bergeend	955	1374	3669	1093	4566	502	347	667	2101
Bontbekplevier			30	8		27	30		
Bonte strandloper	18		1	1245		61	5686	778	
Brandgans		420		50		14	2	5	
Drieteenstrandloper	530	6					229	842	
Grauwe gans	87	25	113	2331	504	361	4446	65	238
Grote Canadese gans	12	6	252	132	565	19	1	9	420
Kievit	9		23	130	100	18			13
Kleine mantelmeeuw	1	3	134		11	7	1		14
Kokmeeuw	1164	178	11250	1321	6249	1677	487	639	3337
Lepelaar		2	63	2	142	8	4	20	59
Pijlstaart	437	4		241		21	44	16	
Scholekster	679	436	788	1400	471	1394	1720	828	588
Smient	1411			6592		1500	5542	112	
Stormmeeuw	55	1	43	34	11	17	45	2	3
Tureluur	2	9		1			1	9	8
Wilde Eend	421	262	491	1133	297	1635	1414	69	573
Wintertaling	70		22				26		
Wulp	963	85	837	691	604	1130	629	227	116
Zilvermeeuw	13	237	573	144	201	84	50	174	174

Tabel 3.1 Maximale aantallen vogels waargenomen tijdens de negen teldagen. Alleen de geselecteerde soorten zijn opgenomen. Een overzicht van alle waargenomen soorten is te vinden in bijlage 1.

In tabel 3.2 wordt het maximumaantal van de overige waargenomen vogelsoorten getoond. Het gaat hierbij om het hoogste aantal wat over alle 18 tellingen op de negen verschillende teldata samen is vastgesteld. Veel van deze soorten ontbraken tijdens de meeste van de tellingen of waren in zeer lage aantallen present.

Soort	max	Soort	max	Soort	max
Blauwe reiger	1	Indische gans	1	Smelleken	1
Boomvalk	1	Kleine jager	1	Soepeend	1
Bruine kiekendief	5	Kleine zilverreiger	6	Sperwer	1
Buizerd	1	Kluut	4	Strandplevier	3
Georde Fuut	1	Knobbelzwaan	1	Visarend	2
Goudplevier	25	Kolgans	50	Visdief (+ Noordse stern)	246
Fuut	1	Krakeend	16	Zeearend	2
Groenpootruiter	2	Nijlgans	3	Zeekoet	1
Grote mantelmeeuw	10	Regenwulp	6	Zilverplevier	42
Grote Stern	2	Rosse grutto	12	Zomertaling	4
Grote zilverreiger	4	Rotgans	1	Zwarte Kraai	110
Grutto	10	Slechtvalk	4	Zwartkopmeeuw	5

Tabel 3.2 Maximumaantal van overige soorten.

Wanneer per teldatum wordt gekeken naar het aantal foeragerende vogels, valt op dat tijdens zeven tellingen het aantal foeragerende vogels tijdens de eerste telronde hoger ligt dan in de tweede telronde, behalve in juni 2020 en juni 2021. Verder valt het lage aantal foeragerende vogels in oktober 2019 op. Dit wordt voor een groot deel bepaald door de aanwezigheid van grote aantallen rustende of overvliegende ganzen tijdens deze telling.

Datum	ronde 1	ronde 2	Datum	ronde 1	ronde 2	Datum	ronde 1	ronde 2
201902	61%	54%	201910	31%	29%	202012	60%	41%
201904	90%	84%	202006	85%	90%	202104	95%	81%
201907	84%	75%	202009	60%	56%	202106	56%	80%

Tabel 3.3 percentage foeragerende vogels van 21 geselecteerde soorten per teldatum en telronde.

In de tabellen 3.4 tot en met 3.12 worden per kwartaaltelling de aantallen foeragerende en niet-foeragerende vogels per telling gepresenteerd. In paragraaf 3.3 wordt per soort verder ingegaan op het foerageergedrag van de meer talrijke soorten.

27 februari 2019

Het merendeel van de steltlopers foerageerde tijdens beide telrondes, de strandlopers zelfs (bijna) 100%. Het percentage foeragerende scholeksters nam tijdens de tweede telronde af, terwijl het aantal foeragerende wulpen juist toe nam. Bergeenden foerageerden al massaal tijdens de eerste telronde en dit percentage nam nauwelijks af tijdens de tweede telronde. Plantenetters als grauwe en canadese ganzen en wilde eenden werden weinig foeragerend gezien, de activiteit nam bovendien af tijdens de tweede ronde.

201902	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	5	5	58	43	9%	12%
Bergeend	596	838	635	955	94%	88%
Bontbekplevier						
Bonte strandloper	16	12	18	12	89%	100%
Brandgans						
Drieteenstrandloper	185	530	185	530	100%	100%
Grauwe gans	46	13	87	66	53%	20%
Grote Canadese gans	2		12	3	17%	0%
Kievit	5	9	5	9	100%	100%
Kleine mantelmeeuw				1		0%
Kokmeeuw	893	775	1164	1069	77%	72%
Lepelaar						
Pijlstaart			110	437	0%	0%
Scholekster	376	446	423	679	89%	66%
Smient	574	9	1411	1333	41%	1%
Stormmeeuw	10	25	19	55	53%	45%
Tureluur		2		2		100%
Wilde eend	51	74	262	421	19%	18%
Wintertaling	27	23	70	44	39%	52%
Wulp	429	841	790	963	54%	87%
Zilvermeeuw	10	3	13	13	77%	23%

Tabel 3.4 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in februari 2019 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

Bonte strandloper, januari 2009 Westerschelde (foto Jaco Walhout).

25 april 2019

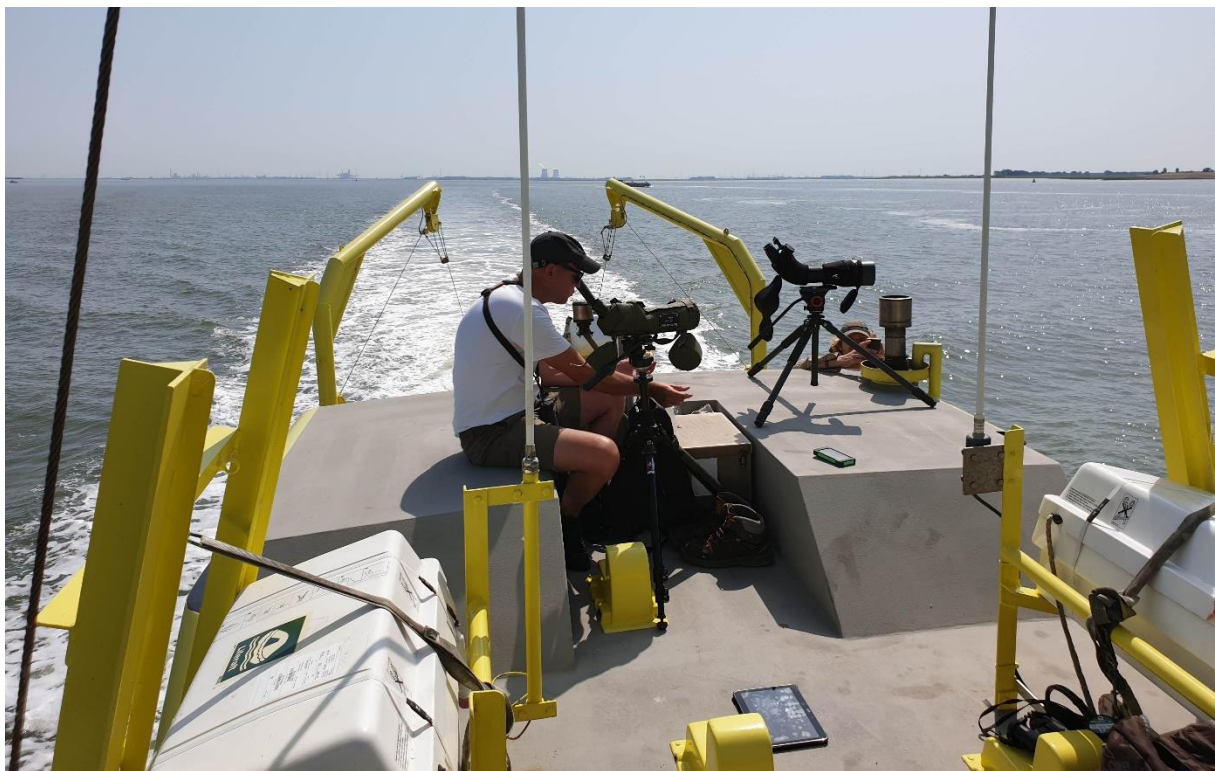
Van de meeste soorten waren de aantallen laag deze telronde. Alleen bergeenden waren in grotere getale present. Tijdens beide telronden foerageerde >95% van de vogels. De aantallen van kokmeeuw en scholekster waren aan de lage kant, wel werd door beide soorten veel (>90%) gefoerageerd. Tijdens de tweede ronde daalde dat percentage bij scholekster naar 78%.

201904	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	5	4	17	14	29%	29%
Bergeend	895	1306	920	1374	97%	95%
Bontbekplevier						
Bonte strandloper						
Brandgans	393		420		94%	
Drieteenstrandloper		6		6		100%
Grauwe gans	8	5	25	21	32%	24%
Grote Canadese gans	2		6		33%	
Kievit						
Kleine mantelmeeuw				3		0%
Kokmeeuw	132	171	143	178	92%	96%
Lepelaar		1		2		50%
Pijlstaart	4	1	4	2	100%	50%
Scholekster	345	342	371	436	93%	78%
Smient						
Stormmeeuw			1		0%	
Tureluur	5	8	5	9	100%	89%
Wilde eend	132	186	174	262	76%	71%
Wintertaling						
Wulp	9	81	21	85	43%	95%
Zilvermeeuw	49	97	91	237	54%	41%

Tabel 3.5 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in april 2019 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

25 april 2019 kort moment van rust tussen twee telclusters met van links naar rechts Wannas Castelijns, Bas de Maat, Tonny Madou en Chiel Jacobusse (foto Henk Castelijns).

24 juli 2019 Dries de Meulenaar (foto Bas de Maat).

24 juli 2019

Van veel soorten werden lage aantallen geteld. Veel lokale steltlopers verblijven nog in de broedgebieden, net als noordelijke broedvogels als bonte strandloper. Van bergeend, kokmeeuw, scholekster en wulp werden wel substantiële aantallen geteld. De hoge aantallen bergeenden worden jaarlijks in juni en juli aangetroffen. De vogels gebruiken de platen op de Westerschelde als (veilige) ruiplek. Van zowel bergeend en scholekster halveerde de foerageeractiviteit in ronde twee ten opzichte van ronde 1. De meer dan 10.000 aanwezige kokmeeuwen foerageerden echter tijdens beide rondes volop. Net als bij de eerdere tellingen is ruim de helft van de waargenomen wulpen tijdens de eerste telronde nog niet actief, tijdens de tweede telronde foerageerden bijna alle wulpen.

201907	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	2	3	25	20	8%	15%
Bergeend	3208	1737	3468	3669	93%	47%
Bontbekplevier			30		0%	
Bonte strandloper		1		1		100%
Brandgans						
Drieteenstrandloper						
Grauwe gans	77		99	113	78%	0%
Grote Canadese gans	152	6	210	252	72%	2%
Kievit			23		0%	
Kleine mantelmeeuw	2	1	61	134	3%	1%
Kokmeeuw	8999	10817	10000	11250	90%	96%
Lepelaar		1	63	49	0%	2%
Pijlstaart						
Scholekster	228	334	283	788	81%	42%
Smient						
Stormmeeuw	4	25	30	43	13%	58%
Tureluur						
Wilde eend	47		247	491	19%	0%
Wintertaling	22		22		100%	
Wulp	354	631	767	837	46%	75%
Zilvermeeuw	280	52	573	416	49%	13%

Tabel 3.6 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in juli 2019 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

22 oktober 2019

Ten opzichte van de vorige telling zijn met name de aantallen ganzen en eenden fors toegenomen. Van deze soortgroepen was het aandeel foeragerende vogels zeer laag (bij alle ganzen zelfs 0%) tot laag (0=16% bij smient, wilde eend en pijlstaart). Voor foerageren zijn deze soorten niet getij afhankelijk, ze foerageren vooral op de hoger gelegen delen van de schorren. Bonte strandlopers waren in oktober 2019 tijdens beide telrondes met meer dan 1.000 exemplaren present, tijdens de eerste ronde foerageerden alle vogels, tijdens de tweede telronde werd door een kwart van de vogels gerust. Kleine meeuwen als kokmeeuw en stormmeeuw gebruiken de slikplaten ook duidelijk als foerageergebied gezien de hoge percentages foeragerende vogels (>86%) tijdens beide telronden.

201910	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	1	1	85	20	1%	5%
Bergeend	467	379	756	1093	62%	35%
Bontbekplevier	7		7	8	100%	0%
Bonte strandloper	1245	766	1245	1042	100%	74%
Brandgans			50		0%	
Drieteenstrandloper						
Grauwe gans	8		1687	2331	0%	0%
Grote canadese gans			58	132	0%	0%
Kievit		5	130	41	0%	12%
Kleine mantelmeeuw						
Kokmeeuw	544	1134	572	1321	95%	86%
Lepelaar			2		0%	
Pijlstaart	7		67	241	10%	0%
Scholekster	855	1248	1044	1400	82%	89%
Smient	431	197	6592	5517	7%	4%
Stormmeeuw	2	30	2	34	100%	88%
Tureluur		1		1		100%
Wilde eend	24	52	149	1133	16%	5%
Wintertaling						
Wulp	568	483	691	604	82%	80%
Zilvermeeuw	12	33	112	144	11%	23%

Tabel 3.7 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in oktober 2019 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

26 juni 2020

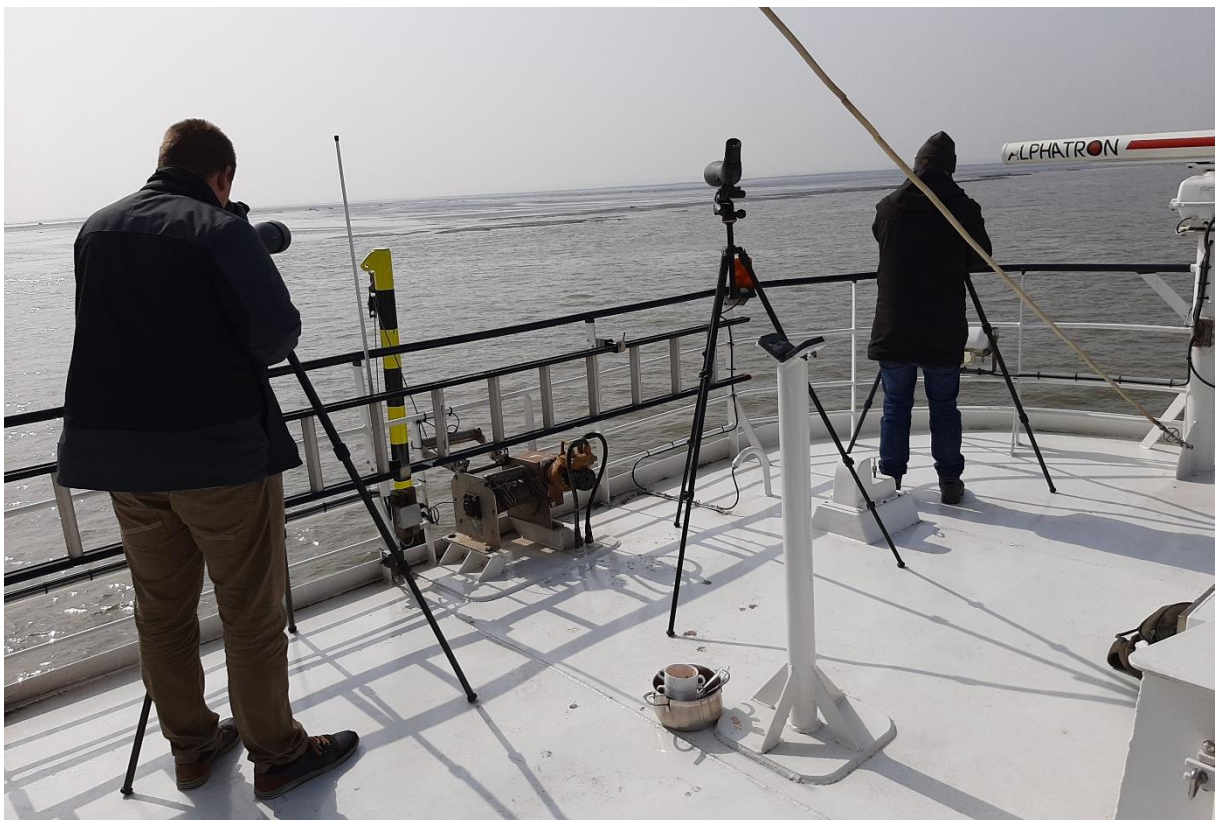
Door de covidpandemie kon pas in juni 2020 weer geteld worden. Deze telling werden maximale aantallen bergeenden waargenomen, vrijwel alle foeragerend tijdens beide telrondes. Van ganzen was de foerageeractiviteit zoals gebruikelijk laag, wilde eenden werden juist wel veel foeragerend gezien, met name tijdens de eerste telronde op de hogere delen van het slik. De kokmeeuw was de talrijkste soort, het aantal exemplaren nam tijdens de tweede telronde fors toe en ook nu werd door bijna alle vogels tijdens beide telrondes gefoerageerd. Van de steltlopers werden honderden scholeksters en wulpen geteld, tijdens de eerste telronde werd al volop (door c. 80% van de vogels) gefoerageerd, tijdens de tweede rond foerageerden vrijwel alle vogels.

202006	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver			10	4	0%	0%
Bergeend	2853	4552	2889	4566	99%	100%
Bontbekplevier						
Bonte strandloper						
Brandgans						
Drieteenstrandloper						
Grauwe Gans	22	74	504	281	4%	26%
Grote Canadese gans	88		565	490	16%	0%
Kievit	100	58	100	58	100%	100%
Kleine mantelmeeuw	1	3	4	11	25%	27%
Kokmeeuw	3614	6063	3648	6249	99%	97%
Lepelaar	10	9	17	142	59%	6%
Pijlstaart						
Scholekster	344	471	430	471	80%	100%
Smient						
Stormmeeuw		9	2	11	0%	82%
Tureluur						
Wilde eend	268	182	275	297	97%	61%
Wintertaling						
Wulp	192	584	242	604	79%	97%
Zilvermeeuw	47	75	150	201	31%	37%

Tabel 3.8 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in juni 2020 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

26 juni 2020 Wannes Castelijns (l) telt, Jaco Walhout (r) voert de gegevens in, geen tijd om te eten... (foto Bas de Maat).

1 april 2021 tellen ter hoogte van de Platen van Valkenisse, Bas de Maat (l) en Henk Castelijns (r) (foto Jaco Walhout).

25 september 2020

90% van de in juni getelde ruiende bergeenden had in september het oostelijke deel van de Westerschelde weer verlaten. Van de 500 resterende vogels werd tijdens de eerste ronde door een kwart gerust, tijdens de tweede ronde werd door alle vogels gevoeragerd. Bontbekplevieren en bonte strandlopers werden in lage aantallen waargenomen, zonder uitzondering foeragerend tijdens beide rondes. Het aantal scholeksters daalde tussen de eerste en tweede telronde met ruim 30%, het aandeel foeragerende vogels daarentegen nam toe tot bijna 100%. Tijdens de eerste ronde stond ongeveer de helft van 1130 wulpen te rusten. Tijdens de tweede telronde foerageerden alle wulpen, maar was het aantal foeragerende vogels nagenoeg gelijk aan dat van de eerste ronde. Buitendijks rustende wulpen foerageren mogelijk deels op binnendijkse graslanden. Verder ook deze ronde weer lage aantallen foeragerende ganzen. Wilde eenden (vooral de eerste ronde) en pijlstaarten (hoge percentages, maar lage aantallen) worden wel frequent foeragerend waargenomen. Vergeleken met eerder tellingen was het percentage foeragerende kokmeeuwen tijdens beide telrondes aan de lage kant.

202009	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	1	1	24	5	4%	20%
Bergeend	365	468	502	470	73%	100%
Bontbekplevier	27		27		100%	
Bonte strandloper	61	33	61	33	100%	100%
Brandgans			14	3	0%	0%
Drieteenstrandloper						
Grauwe gans	10		361	101	3%	0%
Grote canadese gans			19	1	0%	0%
Kievit	18		18		100%	
Kleine mantelmeeuw		3	1	7	0%	43%
Kokmeeuw	934	1162	1584	1677	59%	69%
Lepelaar		8		8		100%
Pijlstaart	8	20	9	21	89%	95%
Scholekster	1244	917	1394	947	89%	97%
Smient	269	290	766	1500	35%	19%
Stormmeeuw	5	12	16	17	31%	71%
Tureluur						
Wilde eend	360	484	564	1635	64%	30%
Wintertaling						
Wulp	597	537	1130	537	53%	100%
Zilvermeeuw	19	26	84	72	23%	36%

Tabel 3.9 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in september 2020 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

8 december 2020

Het aantal bergeenden was in december met bijna 40% gedaald. Tijdens beide rondes werd door ruim driekwart van de vogels gefoerageerd. Het zeer hoge aantal grauwe ganzen tijdens de tweede ronde bestond geheel uit rustende en overvliegende vogels. Van eenden waren met name smienten en in mindere mate wilde eenden in substantiële aantallen aanwezig, het aandeel foeragerende exemplaren bleef bij de smient tijdens de eerste ronde op 12% steken, terwijl die ronde door ruim 1100 wilde eenden voedsel werd gezocht. De foerageeractiviteit van alle eenden was tijdens de tweede ronde nihil. Bij de steltlopers vallen vooral de hoge aantallen ban bonte strandloper op. Zonder uitzondering werd door alle vogels gefoerageerd tijdens beide telronden. Ook van de ruim 1700 aanwezige scholeksters foerageerde meer dan 90% en tijdens de tweede telronde bijna 100%. Het aantal kokmeeuwen was laag en net iets meer dan de helft foerageerde tijdens zowel de eerste als de tweede telronde.

202012	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	37	5	74	26	50%	19%
Bergeend	274	234	347	314	79%	75%
Bontbekplevier	30		30	16	100%	0%
Bonte strandloper	5676	4673	5686	4685	100%	100%
Brandgans				2		0%
Drieteenstrandloper	199	229	199	229	100%	100%
Grauwe gans	53		844	4446	6%	0%
Grote Canadese gans			1	1	0%	0%
Kievit						
Kleine mantelmeeuw	1		1		100%	
Kokmeeuw	64	265	112	487	57%	54%
Lepelaar		4		4		100%
Pijlstaart	13	2	26	44	50%	5%
Scholekster	1329	1663	1447	1720	92%	97%
Smient	646		5542	4372	12%	0%
Stormmeeuw	8	4	45	32	18%	13%
Tureluur		1		1		100%
Wilde eend	1116	44	1414	1260	79%	3%
Wintertaling	16		16	26	100%	0%
Wulp	481	394	629	516	76%	76%
Zilvermeeuw	3	46	47	50	6%	92%

Tabel 3.10 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in december 2020 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

1 april 2021

Het aantal bergeenden verdubbelde ten opzichte van december, tijdens beide ronden werd door vrijwel alle vogels gevoerageerd. De aantallen ganzen en eenden waren laag. De bijna 800 bonte strandlopers die tijdens de eerste telronde aanwezig waren, werden (op 17 vogels na) tijdens de tweede ronde niet meer aangetroffen, alle waargenomen vogels foeragerden. Het aantal drieteenstrandlopers verdubbelde juist tijdens de tweede telronde, zowel tijdens de eerste (100%) als de tweede (85%) bestond het merendeel uit foeragerende vogels. Scholeksters waren in goede aantallen present, tijdens de eerste telronde foerageerde ruim 90% van de vogels, tijdens de tweede ronde werd door een derde van de vogels gerust. Kokmeeuwen, smienten en wulpen toonden een afnemende foerageergedrag tijdens de tweede ronde, al bleef het aandeel foeragerende vogels hoog.

202104	foeragerend		Totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	17	4	26	28	65%	14%
Bergeend	582	648	593	667	98%	97%
Bontbekplevier						
Bonte strandloper	773	17	778	17	99%	100%
Brandgans		5		5		100%
Drieteenstrandloper	394	712	394	842	100%	85%
Grauwe Gans	58	22	65	28	89%	79%
Grote Canadese gans	5	9	5	9	100%	100%
Kievit						
Kleine mantelmeeuw						
Kokmeeuw	607	465	639	613	95%	76%
Lepelaar	6	7	20	7	30%	100%
Pijlstaart	15	7	16	7	94%	100%
Scholekster	756	432	828	657	91%	66%
Smient	107	15	112	31	96%	48%
Stormmeeuw		2		2		100%
Tureluur	7	9	7	9	100%	100%
Wilde eend	69	38	69	44	100%	86%
Wintertaling						
Wulp	110	199	116	227	95%	88%
Zilvermeeuw	93	151	123	174	76%	87%

Tabel 3.11 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in april 2021 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

18 juni 2021

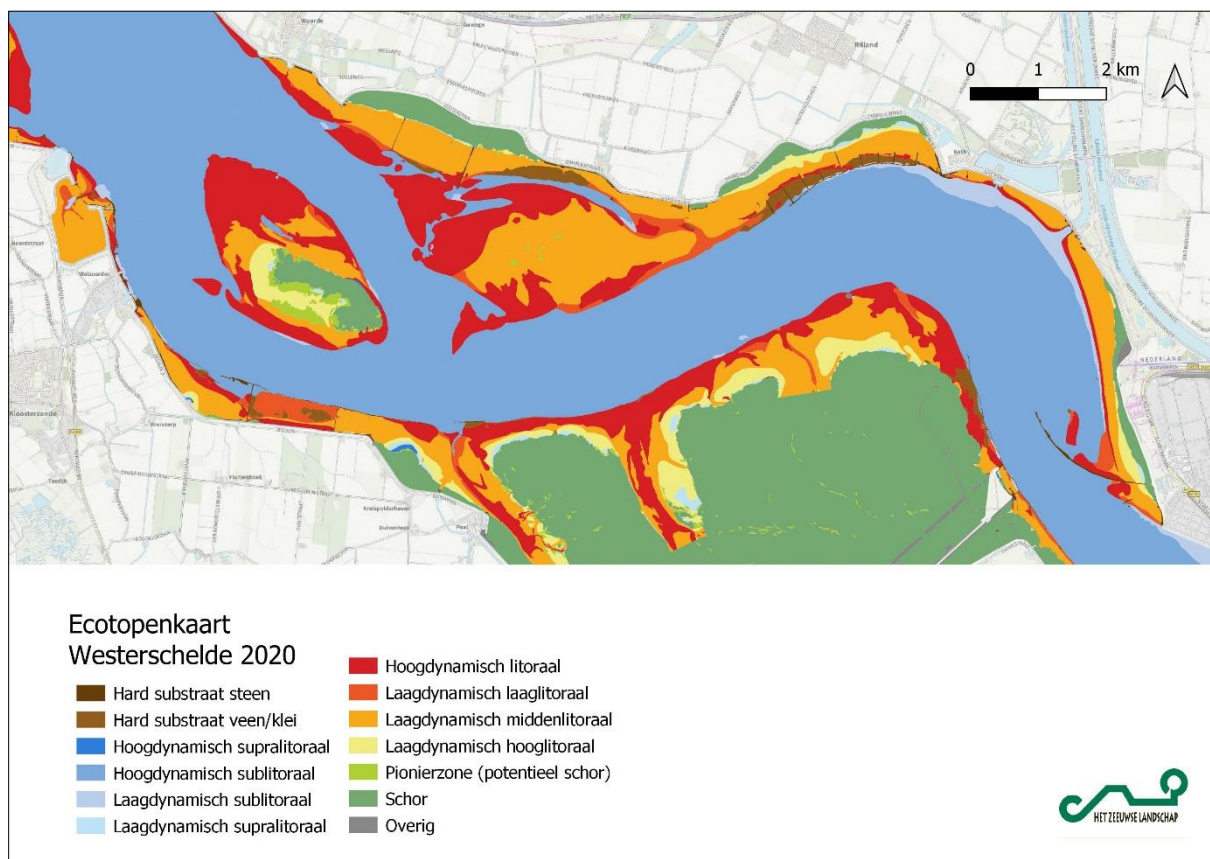
De laatste telling van de cyclus was het aantal bergeenden al weer opgelopen tot boven 2000. Tijdens de eerste ronde foerageerde slechts 40%, mogelijk omdat al kort na hoog water gestart werd met tellen. Tijdens de tweede ronde was het aandeel foeragerende vogels meer dan verdubbeld. Tijdens beide telrondes werd 91% van de kokmeeuwen foeragerend gezien, het aantal exemplaren bleek verdubbeld tijdens de tweede telronde. Er werden vrij veel lepelaars geteld, tijdens de eerste ronde vooral rustend, terwijl tijdens de tweede telronde 60% foerageerde. Scholeksters werden de eerste ronde overwegend rustend gezien (mogelijk dus tgv vroege start telling), maar tijdens de tweede ronde foerageerden bijna alle vogels. Wulpen waren de eerste telronde nauwelijks aanwezig, de ruim 100 vogels tijdens de tweede ronde foerageerden bijna alle.

202106	foeragerend		totaal aantal		% foeragerend	
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2
Aalscholver	1		51	12	2%	0%
Bergeend	563	1878	1393	2101	40%	89%
Bontbekplevier						
Bonte strandloper						
Brandgans						
Drieteenstrandloper						
Grauwe gans		6	238	203	0%	3%
Grote Canadese gans	35		285	420	12%	0%
Kievit		13	1	13	0%	100%
Kleine mantelmeeuw	2	8	2	14	100%	57%
Kokmeeuw	1603	3039	1770	3337	91%	91%
Lepelaar	1	24	59	40	2%	60%
Pijlstaart						
Scholekster	103	576	346	588	30%	98%
Smient						
Stormmeeuw		3		3		100%
Tureluur	8		8		100%	
Wilde eend	166	306	292	573	57%	53%
Wintertaling						
Wulp	12	110	14	116	86%	95%
Zilvermeeuw	111	115	152	174	73%	66%

Tabel 3.12 Activiteit van de vogelsoorten in alle clusters in juni 2021 per telling + aandeel (%) foeragerende vogels per ronde.

3.3 Verspreiding soorten

In dit hoofdstuk wordt van 21 geselecteerde soorten de verspreiding per telgebied en telronde weergegeven en kort besproken. De getallen in de tabel en de stippen op de kaart betreffen alle getelde vogels (dus foeragerende en niet foeragerende vogels opgeteld). Bij acht belangrijke soorten (bergeend, bonte strandloper, grauwe gans, kokmeeuw, lepelaar, scholekster, smient en wulp) worden meer gedetailleerde verspreidingskaarten getoond met gecombineerde gegevens van uitsluitend foeragerende vogels van alle tellingen tijdens zowel ronde 1 als ronde 2. Tevens is voor deze acht soorten een verspreidingskaart gemaakt met dichtheden per hectare per ecotopentype. Om deze kaarten te kunnen lezen is onderstaande kaart met de verschillende typen ecotopen in het oostelijke deel van de Westerschelde noodzakelijk.

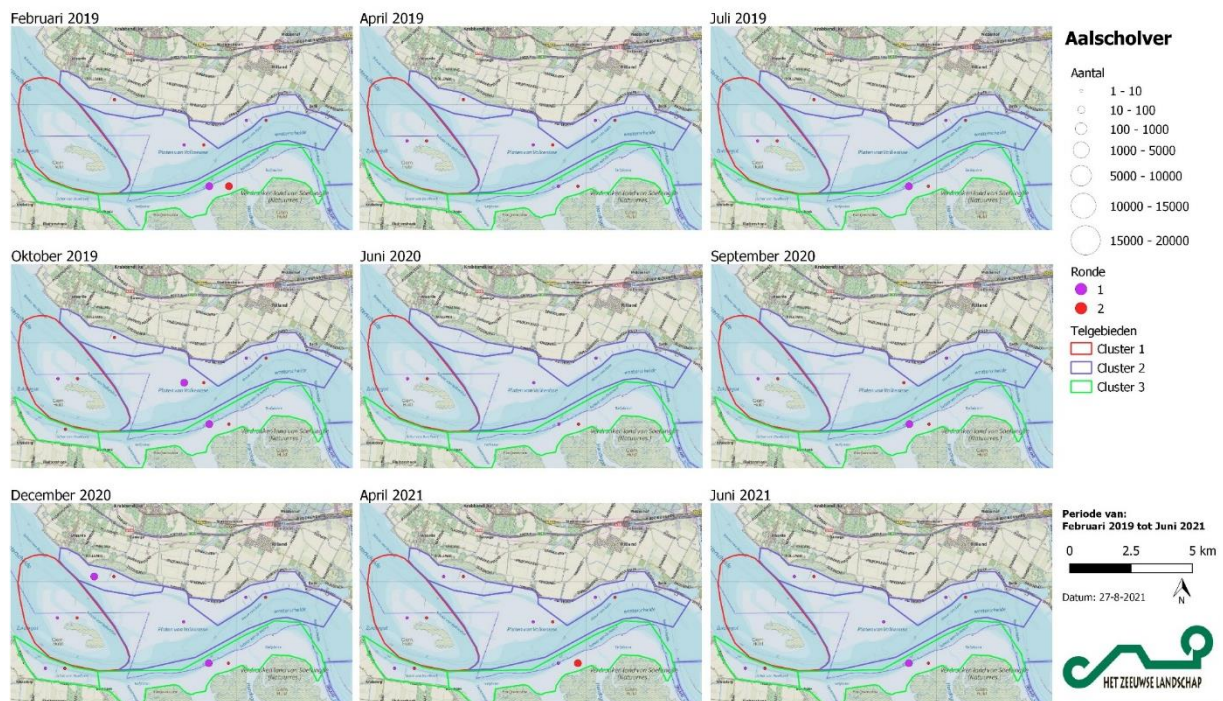
Afbeelding 3.0 Ecotopenkaart Westerschelde-Oost.

Aalscholver *Phalacrocorax carbo*

In het oostelijk deel van de Westerschelde verblijven het jaar rond weinig aalscholvers (maximaal enige tientallen). Er bevinden zich geen broedkolonies in de directe omgeving van het telgebied, anders dan in het westelijke deel van de Westerschelde (kolonies in de Braakman en Rammekenshoek). De meeste vogels zijn geteld in het winterhalfjaar met een maximum van 85 in oktober 2019. Het gaat dan overwegend om rustende vogels op strekdammen en schorranden. Tijdens de tweede ronde lagen de aantallen altijd lager. De meeste aalscholvers worden gezien langs de buitenrand van Saeftinghe. De verspreiding is ongeveer gelijk in de verschillende seizoenen.

AALSCHOLVER	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓/ telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	3	5	2	2	6	1	1	4	3		9		4	5	8	1	3	1	9
Buitenrand Saeftinghe	53	33	8	3	17	10	23	5	3	3	14	2	40	10	10	12	40	2	53
Plaat van Walsoorden			5	4	2	6	10	3	1	1	1	1	1	1	1	7			10
Platen van Valkenisse	2	2	2	4			51	3	3		2	3			1	1	1		51
Schor van Baalhoek							1						5	6	1	2	4	7	
Waarde Buitendijks		3		1		3	4						21	4	5	5	3	2	21
Eindtotaal	58	43	17	14	25	20	85	20	10	4	24	5	74	26	28	51	12	85	

Tabel 3.13 Aantallen aalscholvers per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.1 Aantallen aalscholvers per telling, telronde en deelgebied.

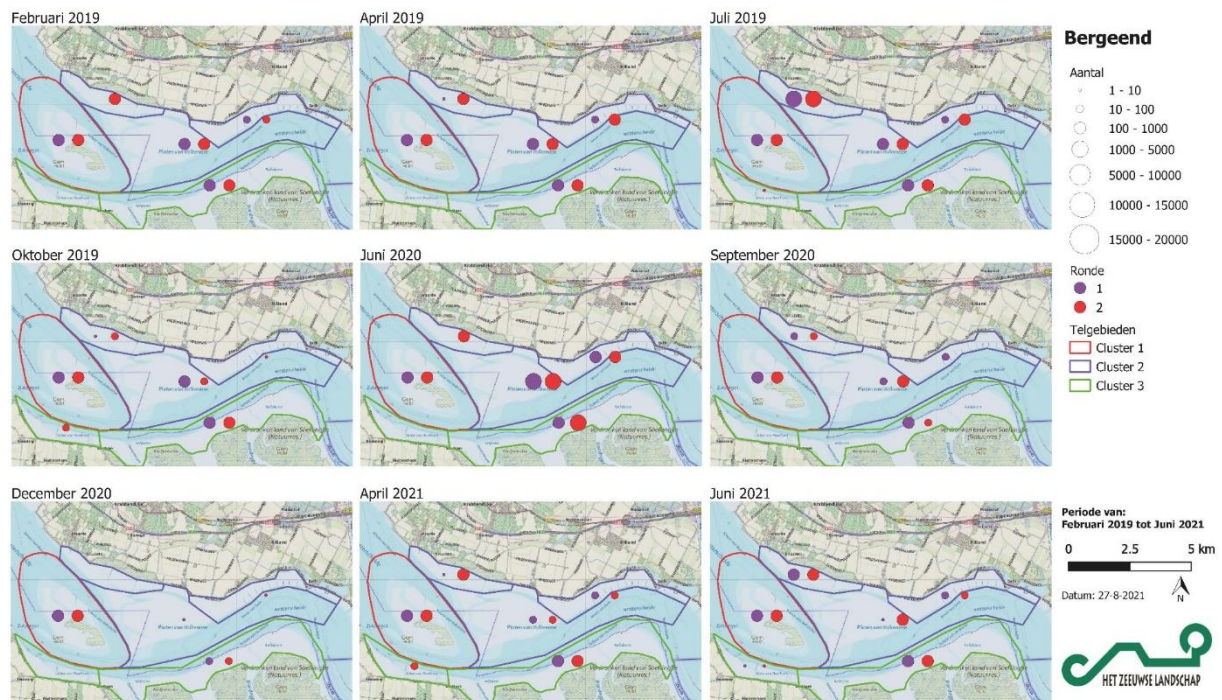
Aalscholvers, Walcheren, september 2006 (foto Jaco Walhout).

Bergeend *Tadorna tadorna*

De Westerschelde is een bekende ruiplaats voor bergeenden. In de laatste weken van juni en in juli verblijven jaarlijks meer dan 10.000 vogels op de Westerschelde, met de hoogste aantallen in het westelijke deel op de Hooge Platen. De maxima in het oostelijke deel tijdens de tellingen zijn 3.669 vogels in juli 2019 en 4.566 vogels in juni 2020. Het lagere aantal (2.101) in juni 2021 is te verklaren doordat de telling op de 18^e van de maand viel, veel bergeenden zijn dan nog niet gearriveerd op de ruiplaatsen. Tijdens de tweede ronde waren de aantallen vrijwel altijd hoger. Een deel van de in de vegetatie rustende vogels is tijdens de eerste ronde vermoedelijk niet goed zichtbaar, daarnaast kunnen vogels vanuit bijvoorbeeld Saeftinghe tijdens laagwater foerageren op de buitenranden. De Plaat van Walsoorden, de Platen van Valkenisse en de Buitenrand van Saeftinghe zijn de belangrijkste foerageergebieden. In de zomermaanden concentreren de aantallen zich meer in het centrale deel van het bekken met de grootste aantallen in cluster 2.

BERGEEND	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX	
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
Bocht van Bath	52	81	73	179	33	218			7	312	615	36			1	26	95	77	75	615
Buitenrand Saeftinghe	198	191	400	395	844	915	269	456	254	1533	156	39	83	100	155	145	625	435	1533	
Plaat van Walsoorden	282	366	294	221	422	459	340	550	703	713	177	199	261	213	361	179	474	440	713	
Platen van Valkenisse	103	208	143	373	669	965	142	30	1620	1525	98	194	3		42	97	1	732	1620	
Schor van Baalhoek						2		27								17	1	6	27	
Waarde Buitendijks		109	10	206	1500	1110	5	23		180	35	38			9	134	215	413	1500	
TOTAAL	635	955	920	1374	3468	3669	756	1093	2889	4566	502	470	347	314	593	667	1393	2101	4566	

Tabel 3.14 Aantallen bergeenden per telling, telronde en deelgebied.

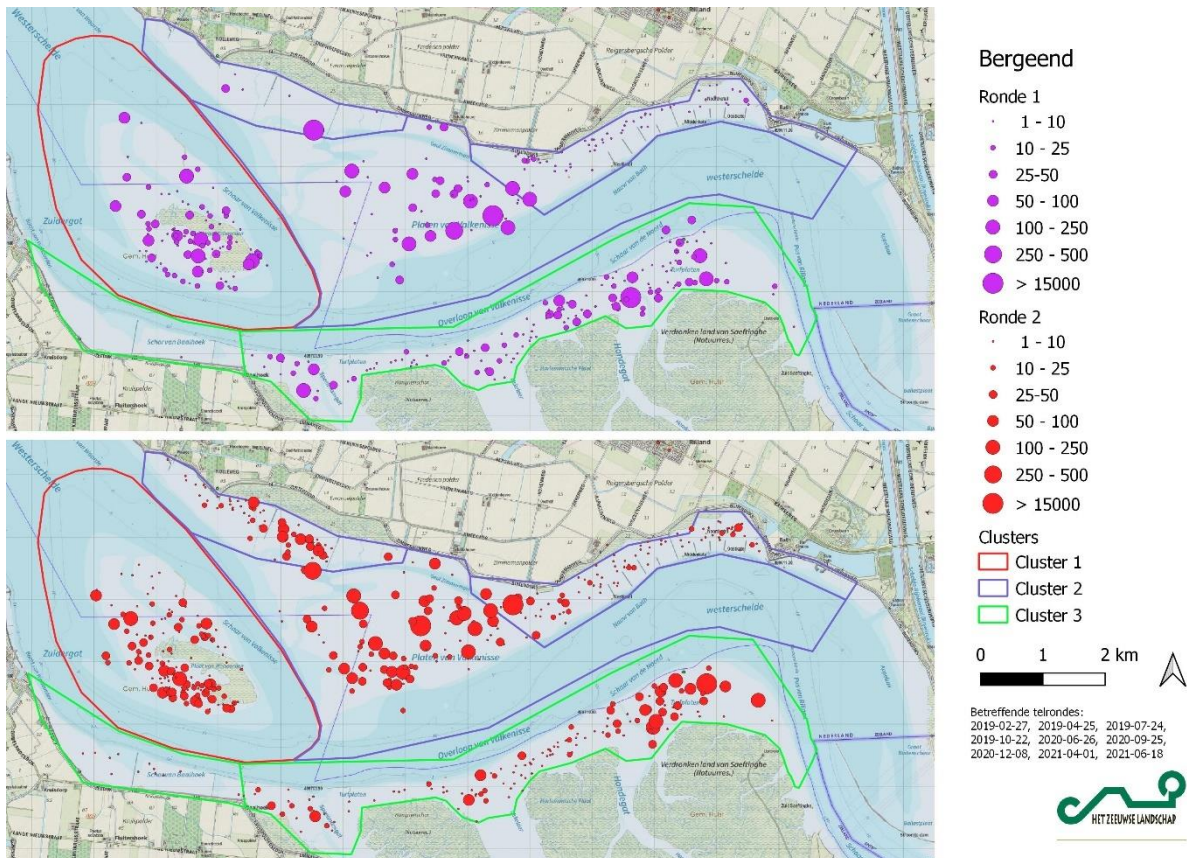

Figuur 3.2 Aantallen bergeenden per telling, telronde en deelgebied.

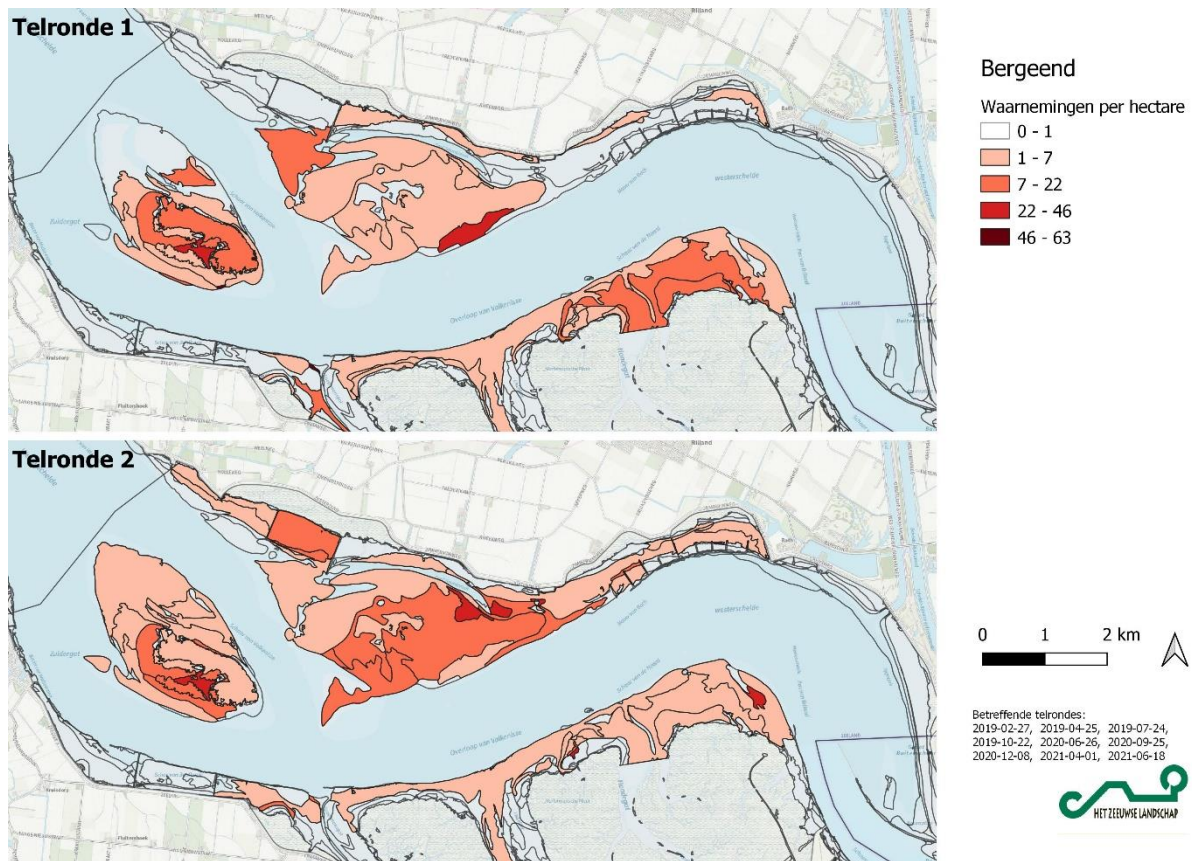

Bergeend, mannetje, april 2009 Walcheren (foto Jaco Walhout).

Uit vergelijking tussen de eerste en tweede telrondes komt - zoals te verwachten – duidelijk naar voren dat de foeragerende bergeenden met het afgaand tij meebewegen en foerageren op de droogvallende slikken. Dit is het meest opvallend bij Waarde Buitendijks en op de Platen van Valkenisse. Overigens worden de gehele slikken tijdens laag water benut; de bergeenden verspreiden zich bij afgaand water dus over een groter gebied. Net na hoogwater worden de hoogste dichtheden gevonden op laagdynamisch hooglitoraal en hoogdynamisch litoraal slik, gevolgd door schor en laag dynamisch middenlitoraal, tijdens de 2^e ronde is de soort vooral te vinden op hoogdynamisch litoraal en laagdynamisch middenlitoraal slik (figuur 3.3.2).

Figuur 3.3.1 Verspreiding van foeragerende bergeenden tijdens eerste en tweede telronde (alle tellingen gecombineerd).

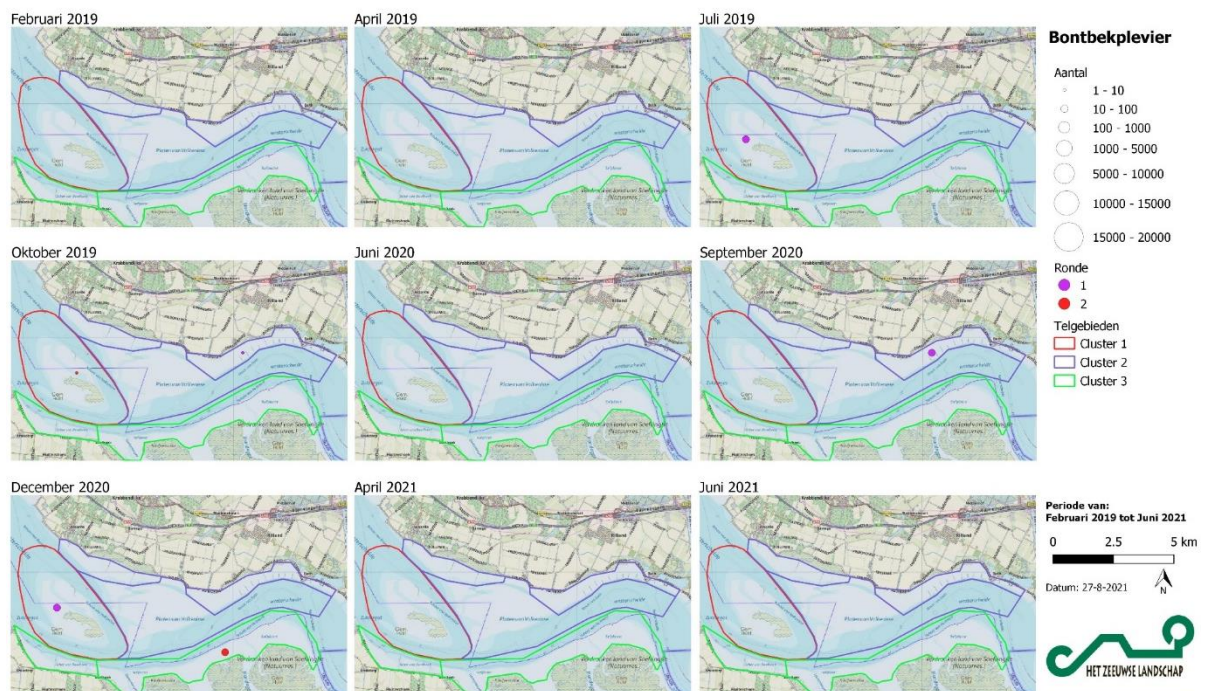
Figuur 3.3.2 Verspreiding van foeragerende bergeenden per ecotopentype tijdens eerste en tweede telronde (alle tellingen gecombineerd).

Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*

Tijdens ruim de helft van de tellingen ontbrak deze soort, met geen enkele waarneming in de maanden februari-juni. Op vier teldagen werden kleine aantallen geteld, met maxima van 30 vogels in juli 2019 en december 2020. De meeste waarnemingen werden gedaan op de Plaat van Walsoorden.

BONTBEKPLEVIER	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath							7				27								27
Buitenrand Saeftinghe														16					16
Plaat van Walsoorden					30			8						30					30
Platen van Valkenisse																			
Schor van Baalhoek																			
Waarde Buitendijks																			
TOTAAL					30		7	8			27		30	16					30

Tabel 3.15 Aantallen bontbekplevieren per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.4 Aantallen bontbekplevieren per telling, telronde en deelgebied.

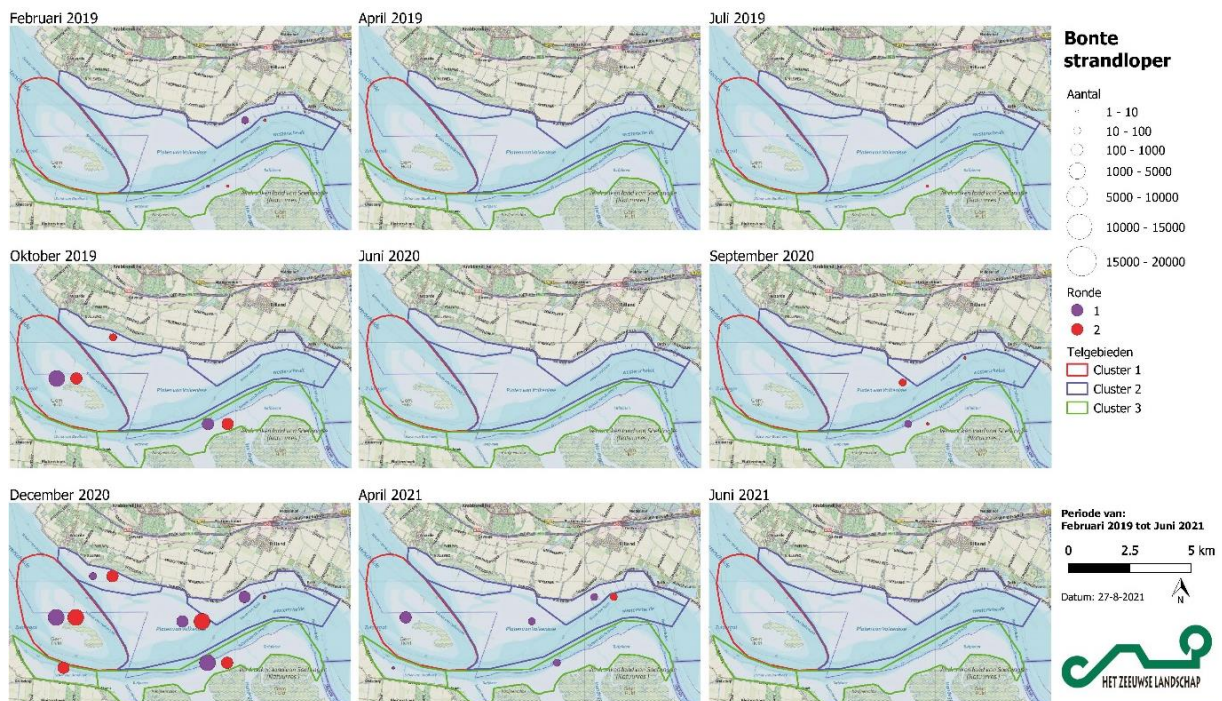
Bontbekplevier, juveniel, september 2016 Westerschelde (foto Jaco Walhout).

Bonte strandloper *Calidris alpina*

Pleisterende bonte strandlopers worden in het oostelijk deel van de Westerschelde vrijwel uitsluitend gezien van medio september tot in april. De aantallen kunnen van jaar tot jaar sterk wisselen. In de winter van 2020/ 2021 werden uitzonderlijk veel vogels geteld (maximaal 5.686), in februari 2019 juist opvallend weinig (18). De belangrijkste rustgebieden zijn de Plaat van Walsoorden, de Buitenrand van Saeftinghe en soms ook de Bocht van Bath. De meeste foeragerende bonte strandlopers zijn gezien op de Platen van Valkenisse, de Plaat van Walsoorden en de Buitenrand van Saeftinghe.

BONTE STRANDLOPER	201902	201904	201907	201910	202006	202009	202012	202104	202106	MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1 2	1 2	1 2	1 2	1 2	1 2	1 2	1 2	1 2	
Bocht van Bath	16	4				8	630	6	75	17
Buitenrand Saeftinghe	2	8		1	120	766		61	8	3120
Plaat van Walsoorden					1125	256			1598	2260
Platen van Valkenisse								17	270	1462
Schor van Baalhoek									330	5
Waarde Buitendijks					20				68	320
TOTAAL	18	12		1	1245	1042		61	33	5686

Tabel 3.16 Aantallen bonte strandlopers per telling, telronde en deelgebied.

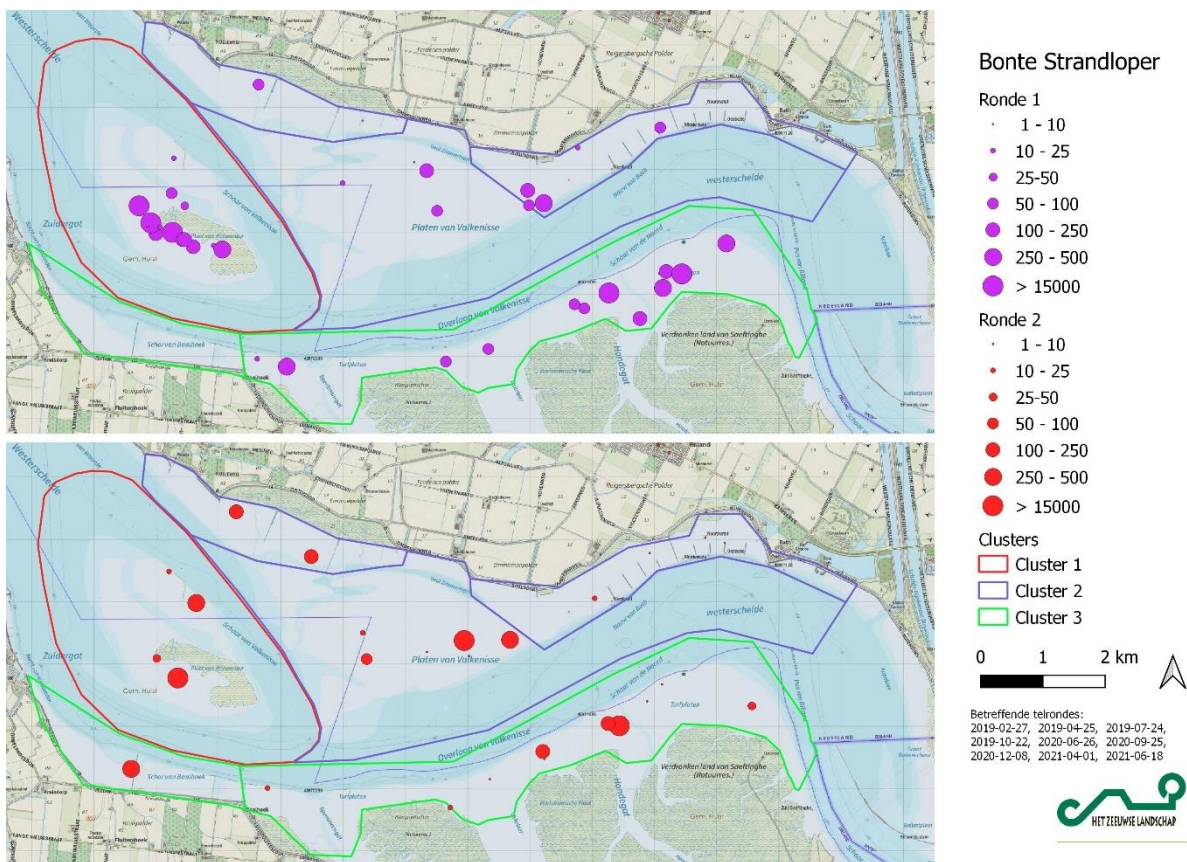
Figuur 3.5 Aantallen bonte strandlopers per telling, telronde en deelgebied.

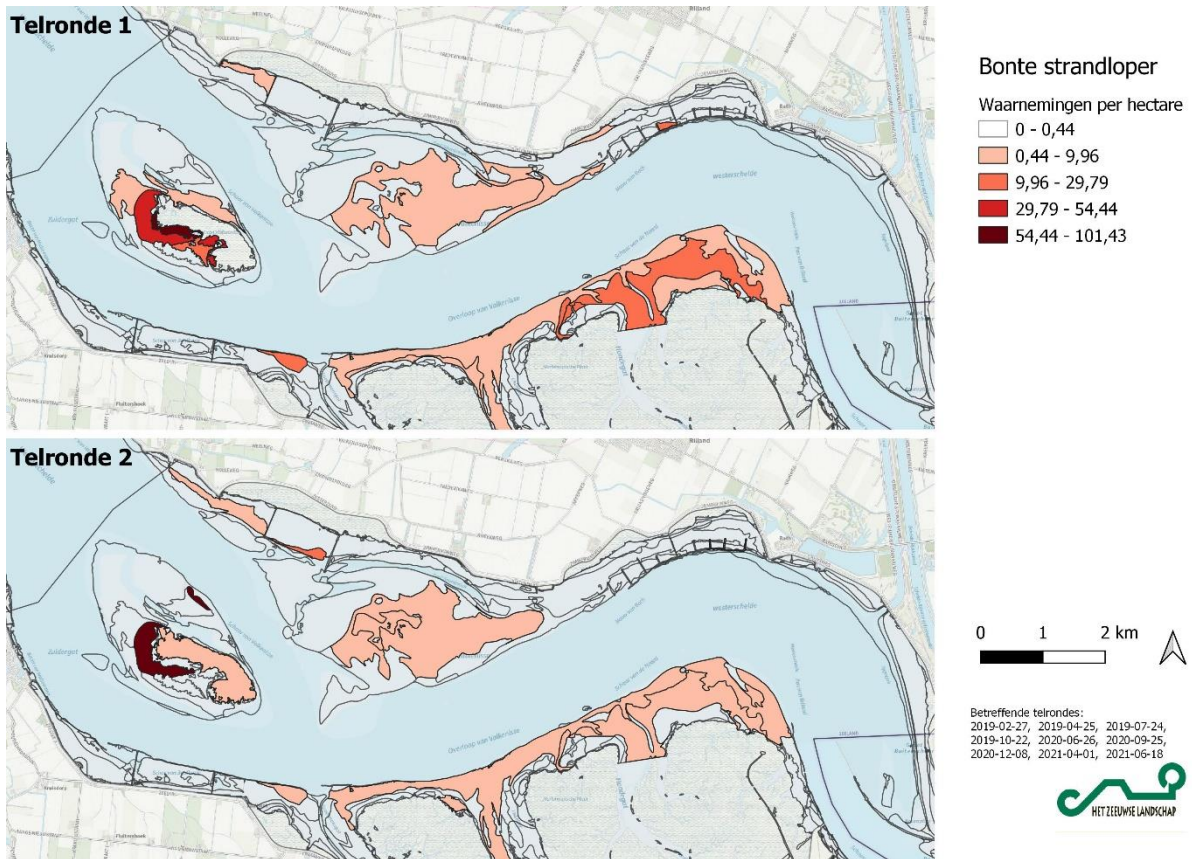
Bonte strandlopers, februari 2012 Westerschelde (foto Jaco Walhout).

Ten opzichte van de eerste telronde zijn foeragerende bonte strandlopers meer verspreid over de slikken te vinden, waarbij niet perse de waterlijn gevolgd wordt. Er vindt uitwisseling plaats tussen de verschillende clusters zonder dat hierin sprake is van een duidelijk patroon; veel vogels die in oktober 2019 tijdens ronde 1 op de Plaat van Walsoorden verbleven foerageerden tijdens ronde twee op de Buitenranden van Saef-tinghe. In december 2020 was dit juist andersom en had het merendeel van de 3.120 getelde vogels tijdens ronde 1 op de Buitenrand van Saef-tinghe zich verplaatst naar de clusters 1 en 2 en dan met name de Platen van Valkenisse. In april 2021 werden tijdens ronde 1 en ronde 2 respectievelijk 778 en 17 vogels geteld. Het merendeel van de vogels zat tijdens ronde 1 op de Plaat van Walsoorden. Deze vogels verplaatsen zich blijkbaar ook naar meer westelijk gelegen foerageergebieden.

Op de Plaat van Walsoorden zijn de dichtheden zowel tijdens de 1^e als de 2^e telronde het hoogst (30-100 vogels/ ha) op laagdynamisch hooglitoraal slik en de aangrenzende pionierzone. Tijdens de 1^e ronde zijn ook wat hogere dichtheden van 10-30 vogels per hectare te vinden op laagdynamisch middenlitoraal slik, bij laag water zijn lagere aantallen (tot 10 vogels per hectare) veel meer verspreid te vinden op met name laagdynamisch middenlitoraal slik en in mindere mate op laagdynamisch middenlitoraal slik (figuur 3.6.2.)

Figuur 3.6.1 Verspreiding van foeragerende bonte strandlopers tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

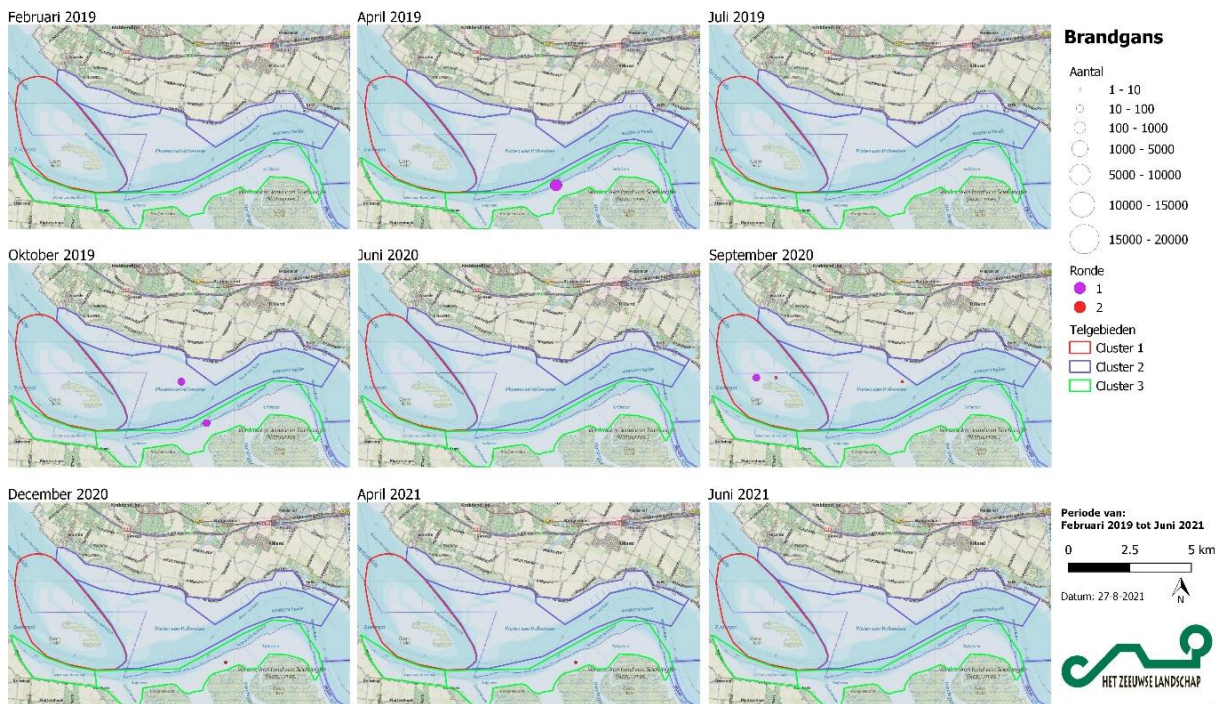
Figuur 3.6.2 Verspreiding van foeragerende bonte strandlopers per ecotopotype tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Brandgans *Branta leucopsis*

De soort is incidenteel waargenomen tijdens de tellingen, meestal in zeer lage aantallen. In april 2019 werden 418 (vooral foeragerende) vogels geteld op de buitenrand van Saeftinghe. De soort foerageert overwegend op binnendijkse graslanden.

BRANDGANS	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath																			
Buitenrand Saeftinghe			420					25						2		5			420
Plaat van Walsoorden											14	2							14
Platen van Valkenisse							25					1							
Schor van Baalhoek																			
Waarde Buitendijks																			
TOTAAL			418				50				14	3	2		5				418

Tabel 3.17 Aantallen brandganzen per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.7 Aantallen brandganzen per telling, telronde en deelgebied.

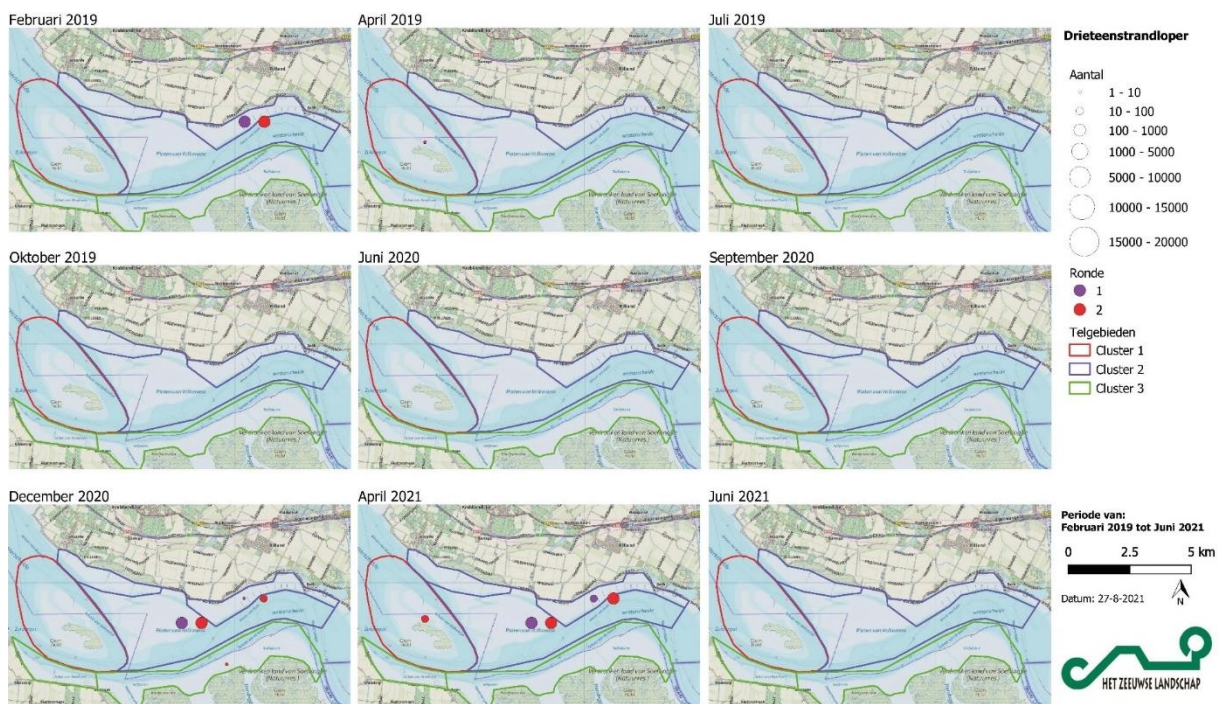
Brandganzen, december 2009 Walcheren (foto Jaco Walhout)

Drieteenstrandloper *Calidris alba*

De soort verblijft in de wintermaanden en het vroege voorjaar met enkele honderden vogels in het oostelijke deel van de Westerschelde. Vrijwel alle vogels werden gezien op de Platen van Valkenisse en in de Bocht van Bath, die beide fungeren als foerageerplaats. In de Bocht van Bath zijn in februari 2019 ook 130 rustende vogels geteld. De soort overtuigt overwegend op basaltdijken en de meeste HVP's zijn vanaf de boot vermoedelijk niet zichtbaar. Tijdens de tweede ronde werden steeds meer vogels geteld, in februari 2019 drie keer zoveel en in april 2021 ruim twee keer zo veel als tijdens ronde 1.

DRIETEENSTRANDLOPER	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	185	530									9	20	14	512					530
Buitenrand Saeftinghe												4							4
Plaat van Walsoorden			6												60				60
Platen van Valkenisse											190	205	380	270					380
Schor van Baalhoek																			
Waarde Buitendijks																			
TOTAAL	185	530	6								199	229	394	842					842

Tabel 3.18. Aantallen drieteenstrandlopers per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.8. Aantallen drieteenstrandlopers per telling, telronde en deelgebied.

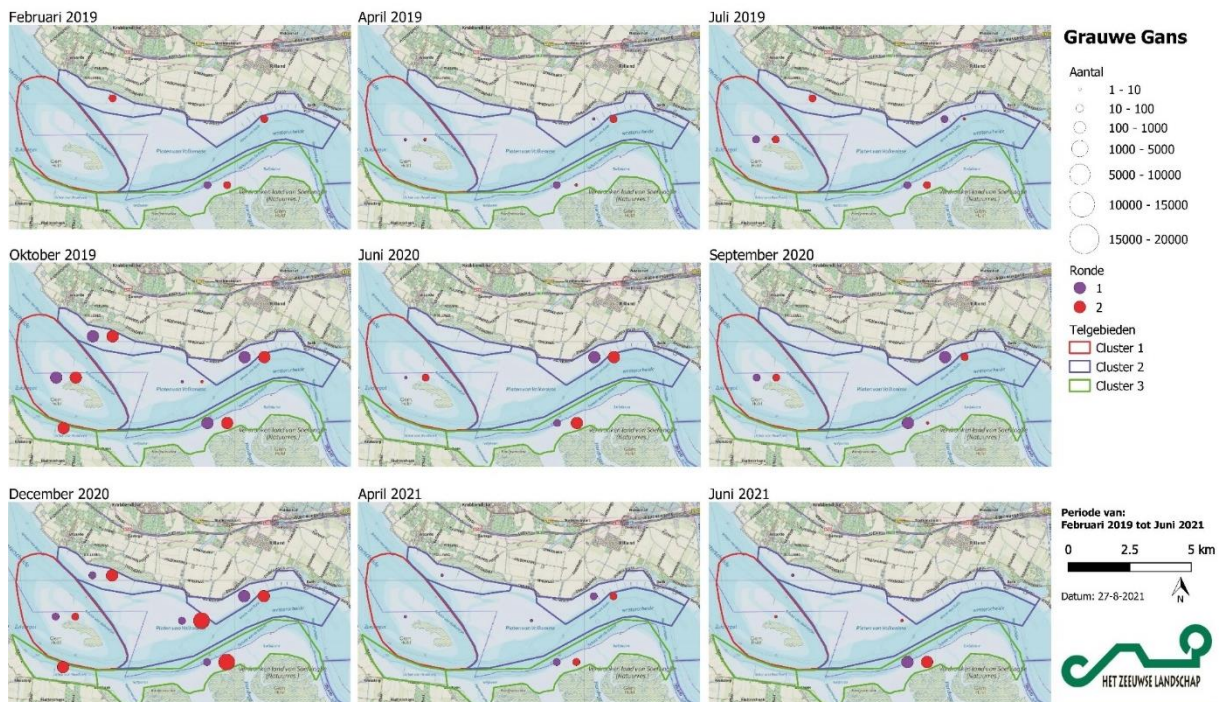
Drieteenstrandlopers, augustus 2020 Westerschelde (foto Jaco Walhout)

Grauwe gans *Anser anser*

Grauwe ganzen zijn tijdens alle tellingen waargenomen met gebiedsmaxima van enkele honderden (202 Schor van Baalhoek) tot meer dan duizend (1.629 Buitenrand Saeftinghe) per deelgebied. De soort werd nauwelijks waargenomen op de Platen van Valkenisse, het hoge aantal aldaar in december 2020 (1.270 vogels) betreft overvliegende exemplaren. De aantallen zijn het grootst in de maanden oktober t/m december en het laagst in april t/m juni. De meeste waarnemingen hadden betrekking op rustende vogels.

GRAUWE GANS	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath		13	10	12	37	6	453	472	478	101	151	61	683	462	31	11			683
Buitenrand Saeftinghe	87	42	14	5	13	12	747	666	24	169	172	4	16	1629	23	17	232	198	1629
Plaat van Walsoorden			1	4	49	21	297	829	2	11	38	36	59	27	5			1	829
Platen van Valkenisse							10	1					28	1270	2			4	1270
Schor van Baalhoek								118						202					202
Waarde Buitendijks		11					74	180	245				58	856	4		6		856
TOTAAL	87	66	25	21	99	113	1687	2331	504	281	361	101	844	4446	65	28	238	203	4446

Tabel 3.19. Aantallen grauwe ganzen per telling, telronde en deelgebied.

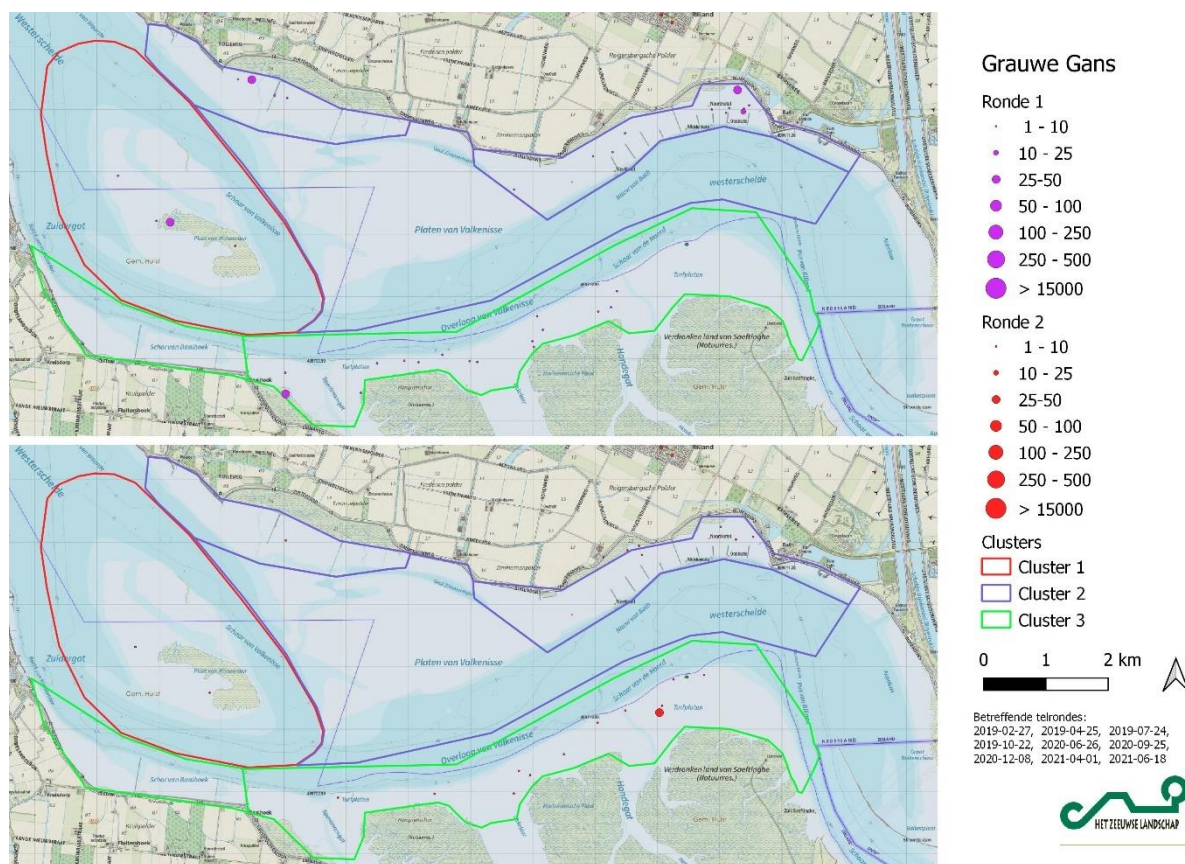

Figuur 3.9. Aantallen grauwe ganzen per telling, telronde en deelgebied.

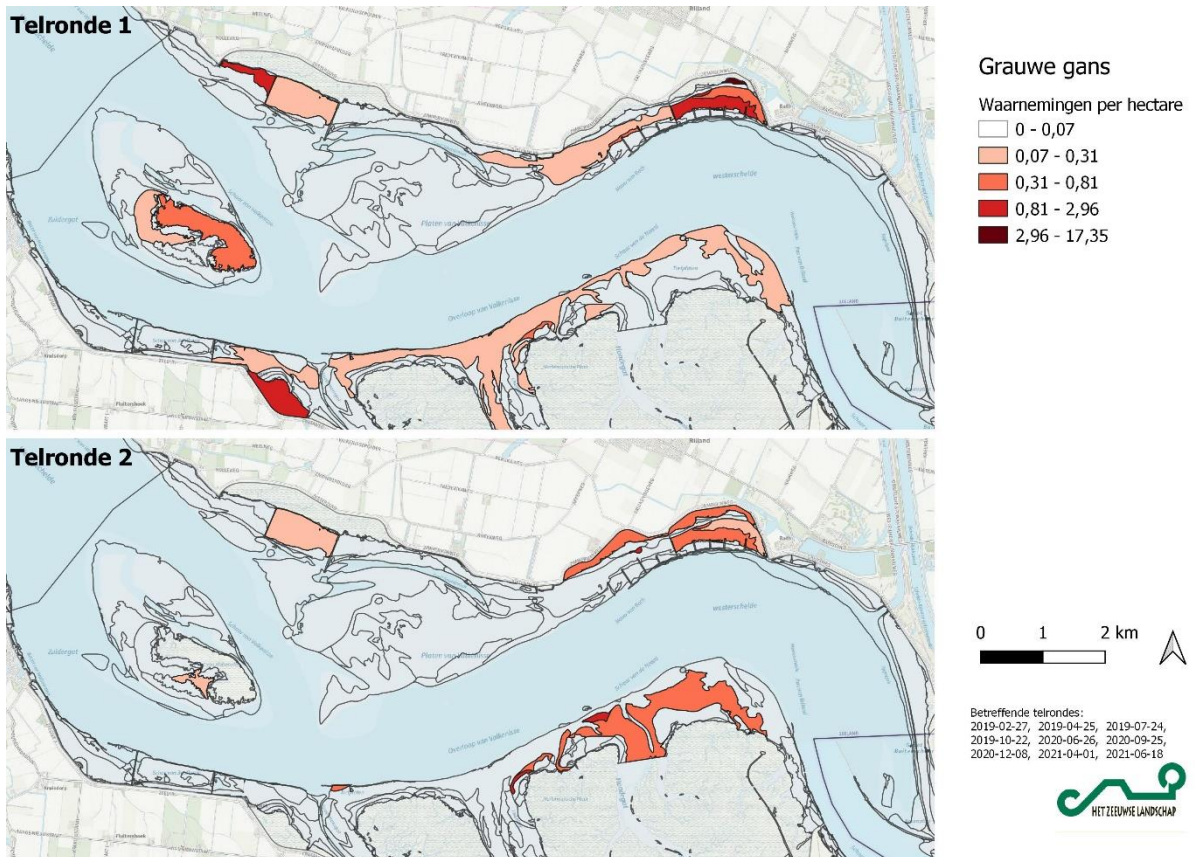
Grauwe gans, maart 2009 Walcheren (foto Jaco Walhout).

Zoals zichtbaar in de tabellen in paragraaf 3.2 is het percentage foeragerende Grauwe Ganzen doorgaans laag (< 30%). Wanneer dit percentage hoger was ging het steeds om lage aantallen (maximaal 77), waarbij tijdens de eerste ronde kleine concentraties werden gezien op de hoger gelegen delen van de Plaat van Walsoorden, Waarde Buitendijks, de Bocht van Bath en het Schor van Baalhoek, terwijl tijdens de tweede ronde lagere aantallen meer verspreid werden gevonden in het oostelijk deel, namelijk op de Buitenrand van Saeftinghe en de Bocht van Bath. Op de hoger gelegen delen wordt gefoerageerd op grasachtige planten, op het slik vermoedelijk op zaden.

Figuur 3.10.1 Verspreiding van foeragerende grauwe ganzen tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Tijdens de 1^e telronde zijn de hoogste dichtheden vastgesteld op de hoger gelegen schorren met lage dichtheden, maar wel een brede verspreiding op hoog dynamisch litoraal slik, tijdens de 2^e telronde zijn grauwe ganzen juist vooral gezien op laagdynamisch middenlitoraal slik, waarbij aangetekend dat de aantallen laag zijn (tot 1 vogel/ ha, zie figuur 3.10.2).

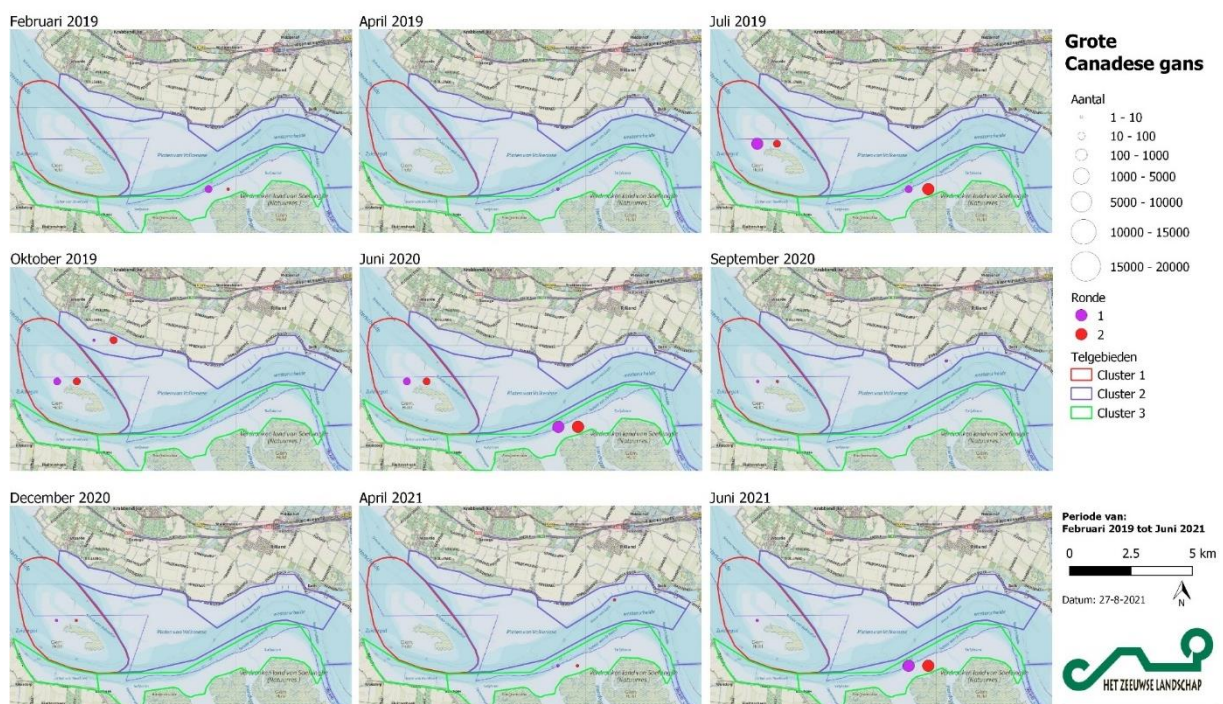
Figuur 3.10.2 Verspreiding van foeragerende grauwe ganzen per ecotopotype tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Grote canadese gans *Branta canadensis*

Van deze exoot verblijven in de maanden juni en juli enkele honderden vogels (maximum 565 in juni 2020) in het oostelijke deel van de Westerschelde en dan met name langs de buitenrand van Saeftinghe en in mindere mate op de Plaat van Walsoorden. Het gaat dan vooral om rustende (ruiende) vogels. Ruiende vogels zijn kwetsbaar voor predatie door vossen en zoeken daarom vermoedelijk de relatief veilige buitenranden van de schorren en platen op. In de wintermaanden ontbreekt de soort vrijwel buitendijks.

GROTE CANADESE GANS	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath											8					4			8
Buitenrand Saeftinghe	12	3	6		45	207			524	437	1				5	5	276	420	524
Plaat van Walsoorden					165	45	56	62	41	53	10	1	1	1			9		165
Platen van Valkenisse																			0
Schor van Baalhoek																			
Waarde Buitendijks							2	70											70
TOTAAL	12	3	6		210	252	58	132	565	490	19	1	1	1	5	9	285	420	565

Tabel 3.20 Aantallen grote Canadese gans per telling, telronde en deelgebied.

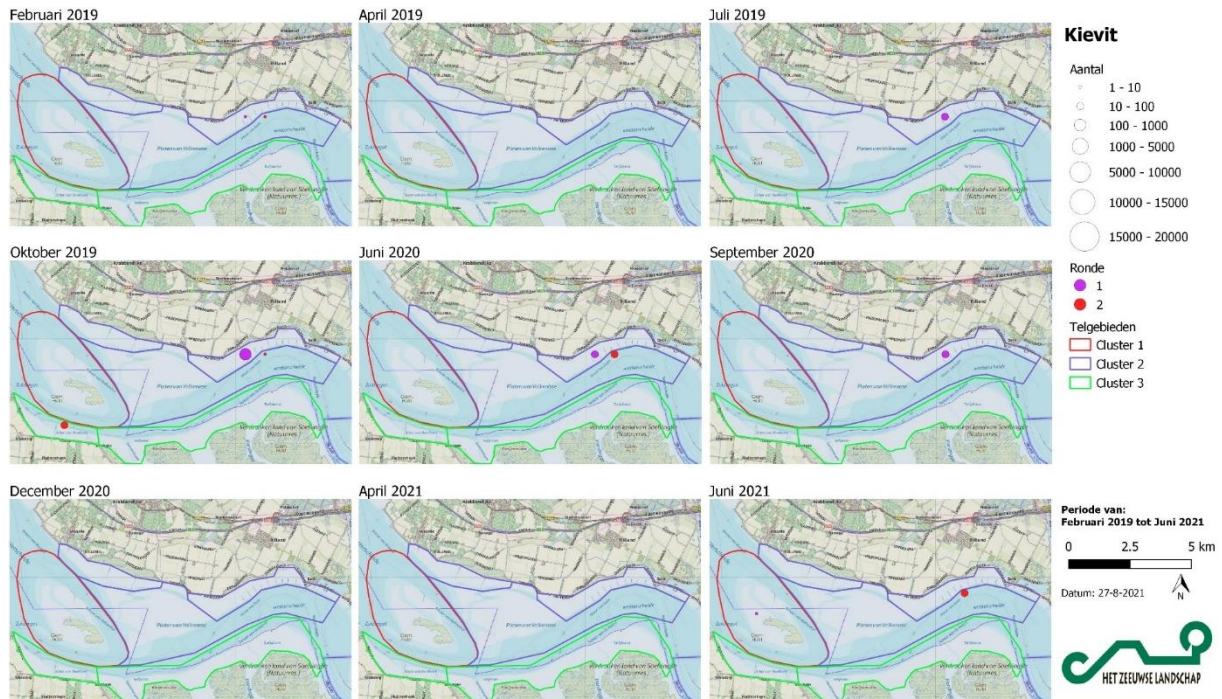
Figuur 3.11 Aantallen grote Canadese gans per telling, telronde en deelgebied.

Kievit *Vanellus vanellus*

De kievit is een typische soort van binnendijkse graslanden, maar soms worden groepen ook wel buitendijks gezien, zowel rustend als foeragerend. In het onderzoeksgebied bleef het voorkomen vrijwel beperkt tot de Bocht van Bath, waar maximaal 130 vogels werden geteld in oktober 2019.

KIEVIT	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX	
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
Bocht van Bath	5	9			23		130	5	100	58	18								13	130
Buitenrand Saeftinghe																				
Plaat van Walsoorden																		1		
Platen van Valkenisse																				
Schor van Baalhoek							36													36
Waarde Buitendijks																				
TOTAAL	5	9			23		130	41	100	58	18							1	13	130

Tabel 3.21. Aantallen kieviten per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.12. Aantallen kieviten per telling, telronde en deelgebied.

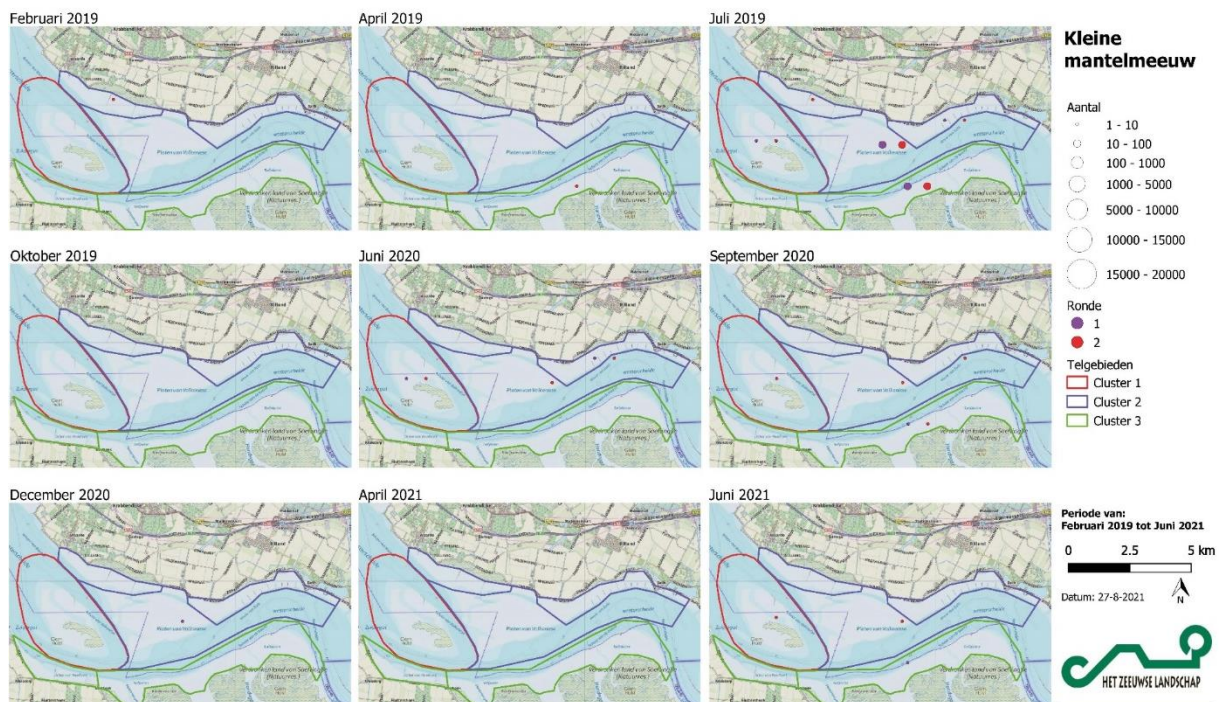
Kievit, mei 2011 Zeeuws-Vlaanderen (foto Jaco Walhout).

Kleine mantelmeeuw *Larus graellsii*

In het oostelijke deel van de Westerschelde is de soort slechts in kleine aantallen te vinden. Alleen in juli 2019 werden wat meer vogels geteld (134) met de buitenrand van Saeftinghe en de Platen van Valkenisse als beste plekken. Het gaat hierbij steeds vrijwel uitsluitend om rustende vogels.

KLEINE MANTELMEEUW	201902	201904	201907	201910	202006	202009	202012	202104	202106	MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Bocht van Bath		2		6	8		2	1		8
Buitenrand Saeftinghe			3	41	80			1	3	80
Plaat van Walsoorden				1	4		2	2		6
Platen van Valkenisse				13	39		8		2	39
Schor van Baalhoek										0
Waarde Buitendijks		1			3					3
TOTAAL	1	3	61	134	4	11	1	7	1	134

Tabel 3.22 Aantallen kleine mantelmeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.13 Aantallen kleine mantelmeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

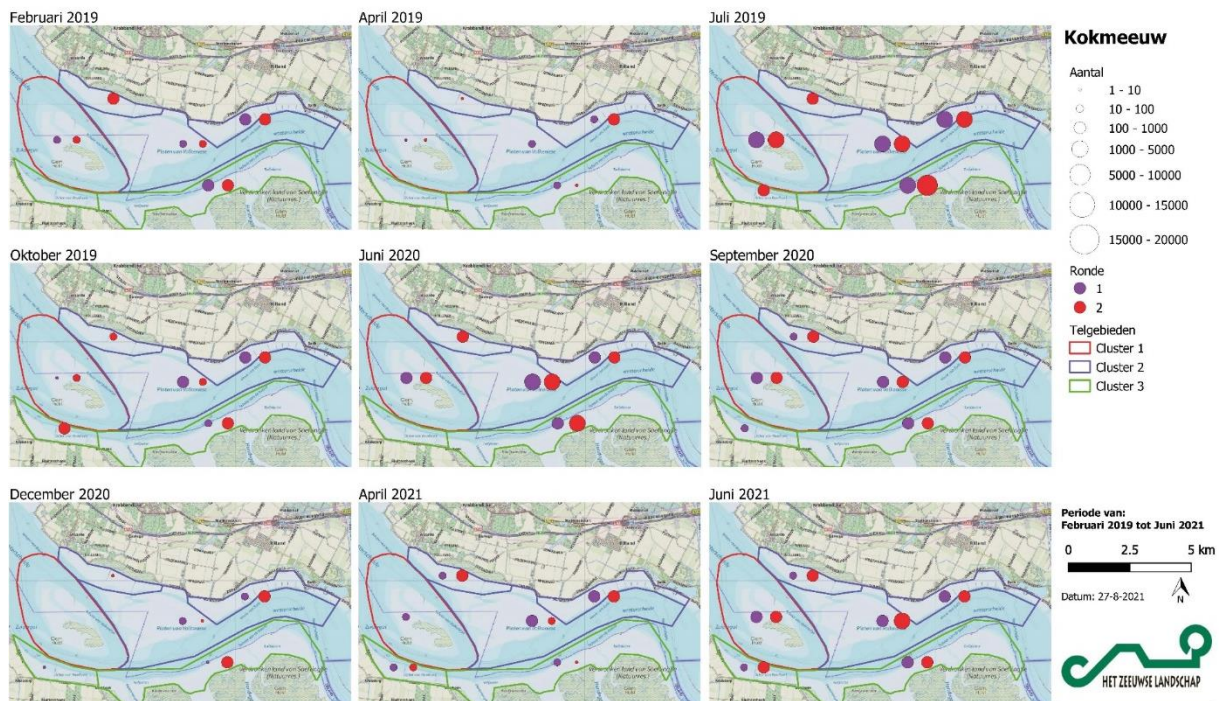
Kleine mantelmeeuw adult, mei 2014 Waddenzee (foto Jaco Walhout).

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

De kokmeeuw is de talrijkste meeuwensoort in het oostelijk deel van de Westerschelde. De aantallen concentreren zich vooral in de oostelijk gelegen telgebieden met de hoogste aantallen op de buitenrand van Saeftinghe (maxima van 5.113 in juli 2019 en 3.222 in juni 2020), maar ook op de Platen van Valkenisse, de Plaat van Walsoorden en in de Bocht van Bath zijn regelmatig vele honderden tot enkele duizenden vogels present. De aantallen zijn laag in het voorjaar, pieken in de zomermaanden (maximaal 11.250 in juli 2019) en nemen daarna af tot maximaal ruim duizend vogels in de wintermaanden. Bij afnemend tijdstip tijdens de tweede telronde zijn vrijwel steeds meer vogels geteld.

KOKMEEUW	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	568	649	38	169	1206	1319	218	429	550	867	688	549	75	315	144	352	230	194	1319
Buitenrand Saeftinghe	486	158	22	4	4672	5113	65	530	995	3222	463	297	4	166	52	2	806	618	5113
Plaat van Walsoorden	30	18	6	1	1646	2030	2	14	993	316	137	116			56		239	687	2030
Platen van Valkenisse	80	17	77		2476	2223	287	22	1110	1664	195	265	28	4	294	61	404	1449	2476
Schor van Baalhoek					120		309				66		5		40	82	12	233	309
Waarde Buitendijks		227		4		445		17		180	35	450		2	53	116	79	156	450
TOTAAL	1164	1069	143	178	10000	11250	572	1321	3648	6249	1584	1677	112	487	639	613	1770	3337	11250

Tabel 3.23 Aantallen kokmeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

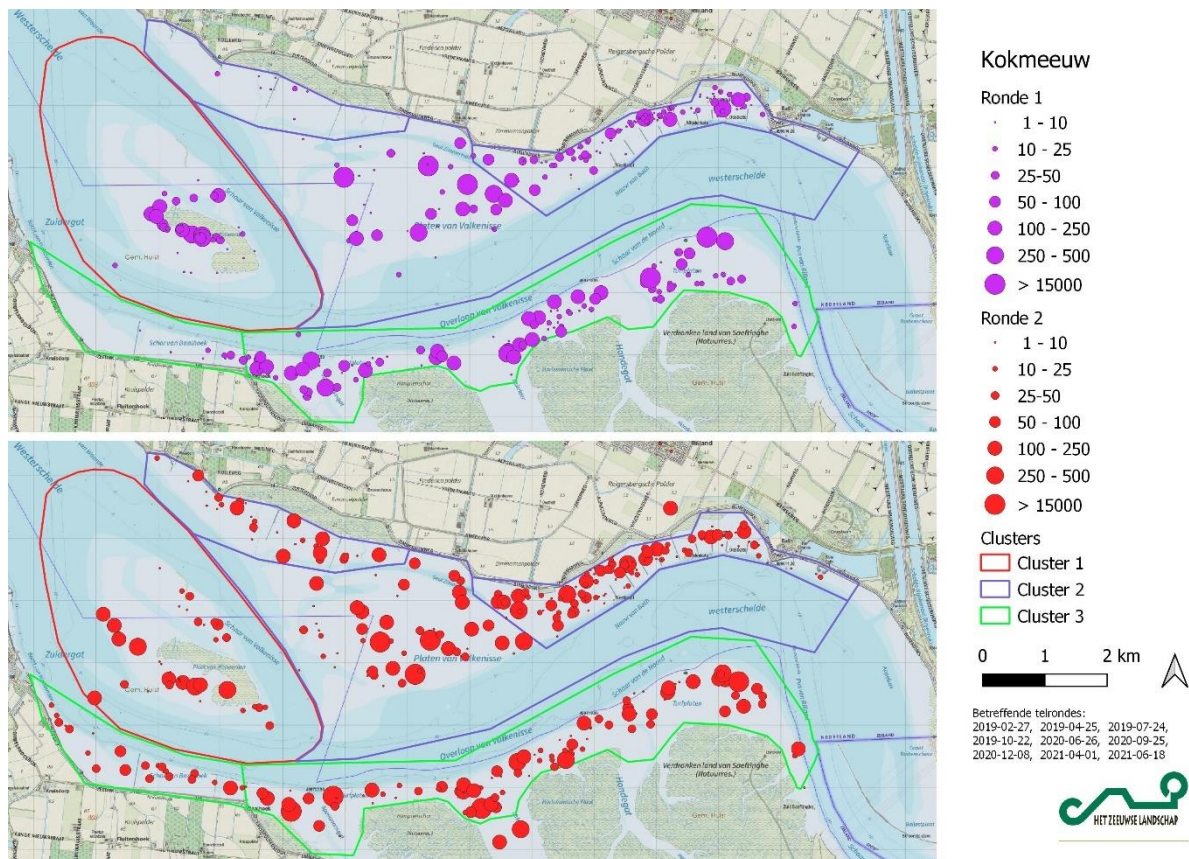

Figuur 3.14 Aantallen kokmeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

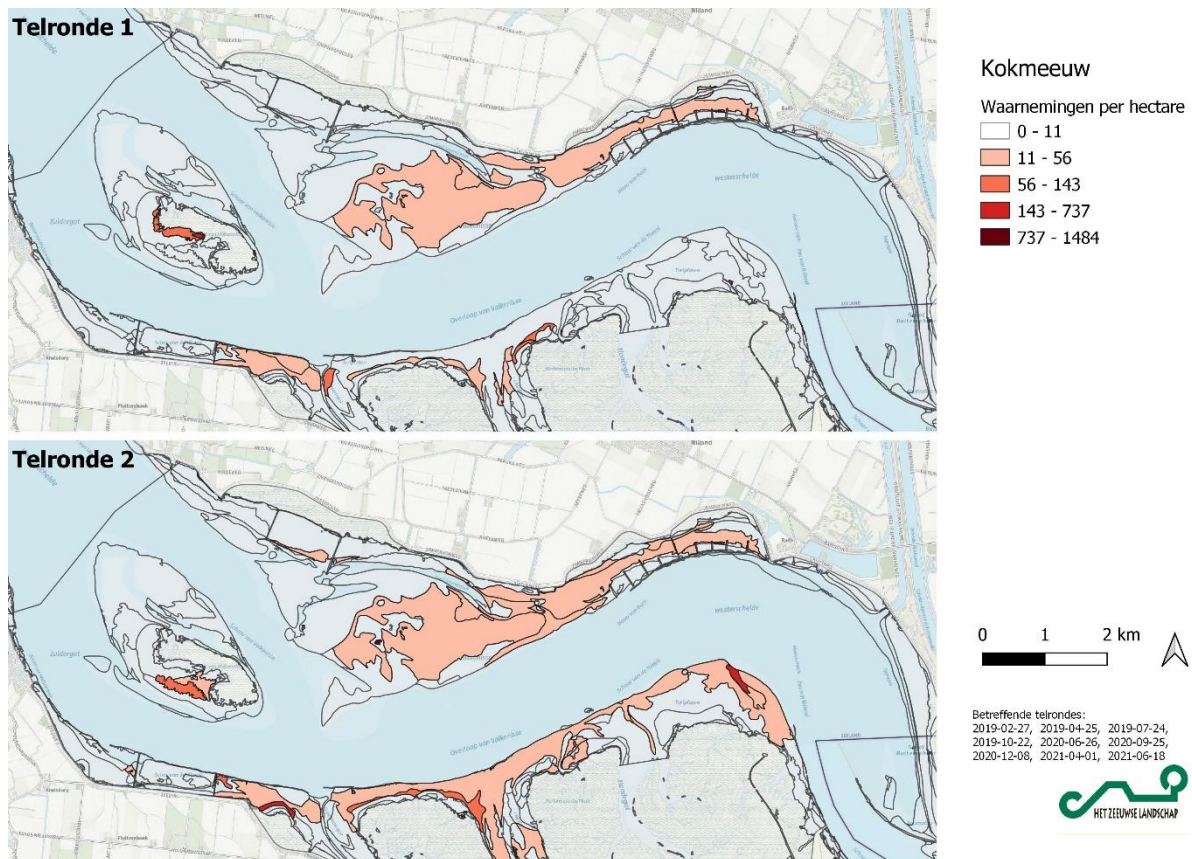
Kokmeeuw in winterkleed, december 2015 Westerschelde (foto Jaco Walhout).

Wanneer de verspreiding van foeragerende vogels tijdens de eerste en tweede telronde wordt vergeleken vallen een aantal zaken op te weten een veel bredere spreiding over de gebieden tijdens de tweede telronde, een verschuiving van de schorranden van de Plaat van Walsoorden tijdens de eerste ronde naar met name de slikken aan de zuidwestzijde (inclusief het Schor van Baalhoek) tijdens de tweede ronde en het vrijwel ontbreken van de soort bij Waarde Buitendijks tijdens de eerste telronde versus vele honderden foeragerende vogels aldaar tijdens de tweede telronde. De verschillen tussen ronde 1 en 2 zijn het minst opvallend langs de Buitenranden van Saeftinghe, mogelijk ook omdat dit gebied aan het einde van de telrondes ligt, waardoor ook al tijdens de eerste telronde vrij grote delen van het slik beschikbaar zijn als foerageergebied. Daarnaast foerageren kokmeeuwen soms vliegend boven de vloedlijn.

Figuur 3.15.1 Verspreiding van foeragerende kokmeeuwen tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Tijdens de 1^e telronde zijn plaatselijk dichtheden van enkele honderden kokmeeuwen per hectare te vinden op laagdynamisch hooglitoraal slik met fors lagere dichtheden (11-56 vogels/ ha), maar een veel bredere spreiding op laag dynamisch middenlitoraal slik. Bij laag tij blijven de dichtheden en de verspreiding op laag dynamisch middenlitoraal slik ana de noordzijde van de Westerschelde gelijk, terwijl aan de zuidzijde plaatselijk hoge dichtheden worden aangetroffen op zowel laagdynamisch laag- en hooglitoraal slik met een brede spreiding, maar lagere dichtheden op hoogdynamisch litoraal slik (figuur 3.15.2).

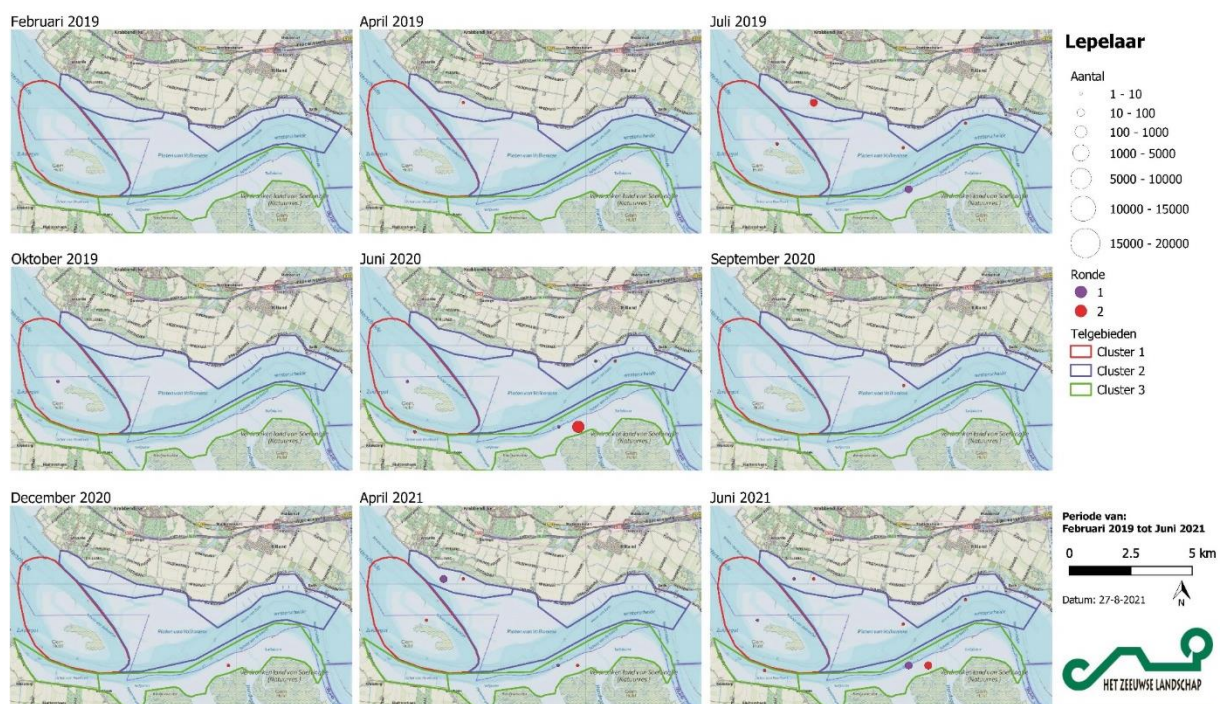
Figuur 3.15.2 Verspreiding van foeragerende kokmeeuwen per ecotopotype tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Lepelaar *Platalea leucorodia*

Lepelaars worden tegenwoordig jaarrond waargenomen in het Deltagebied. Tijdens de wintertellingen werden vier vogels gezien, in april ging het om maximaal enkele tientallen vogels, oplopend tot maxima van 59 tot 142 vogels in de zomermaanden. In september/ oktober werd de soort slechts incidenteel gezien. De meeste vogels zijn gezien langs de Buitenrand van Saeftinghe, waar zowel gerust als gefoerageerd wordt. De meeste waargenomen vogels betroffen overigens rustende exemplaren (in groepen) op of tegen de schorrand. Het maximum aantal foeragerende exemplaren tijdens een telronde was 24 in juni 2021.

LEPELAAR	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath						2			1	7								4	7
Buitenrand Saeftinghe					63				9	134			4	6	2	43	13		134
Plaat van Walsoorden						1	2		7						1	6			7
Platen van Valkenisse						1						8						8	8
Schor van Baalhoek										1								5	5
Waarde Buitendijks			2		45										14	4	10	10	45
TOTAAL			2	63	49	2	17	142		8	4	20	7	59	40	142			

Tabel 3.24 Aantallen lepelaars per telling, telronde en deelgebied.

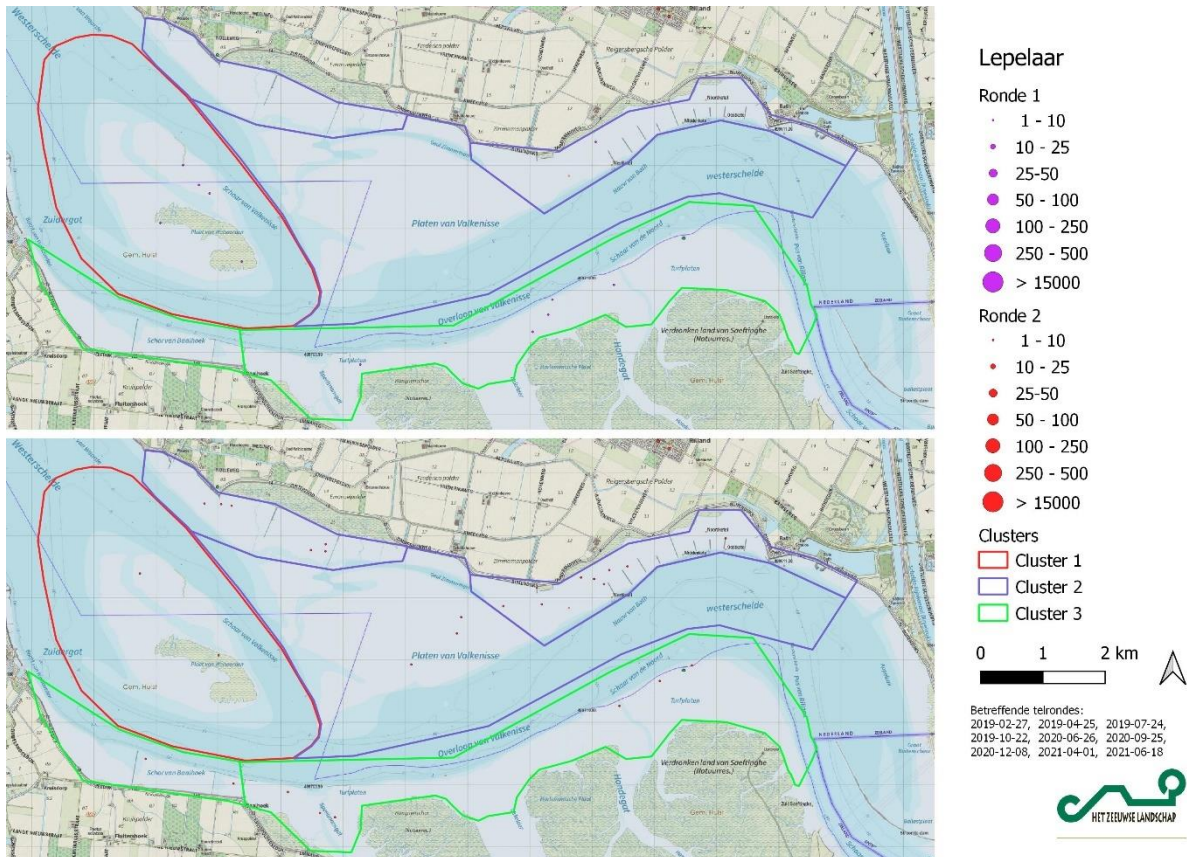

Figuur 3.16. Aantallen lepelaars per telling, telronde en deelgebied.

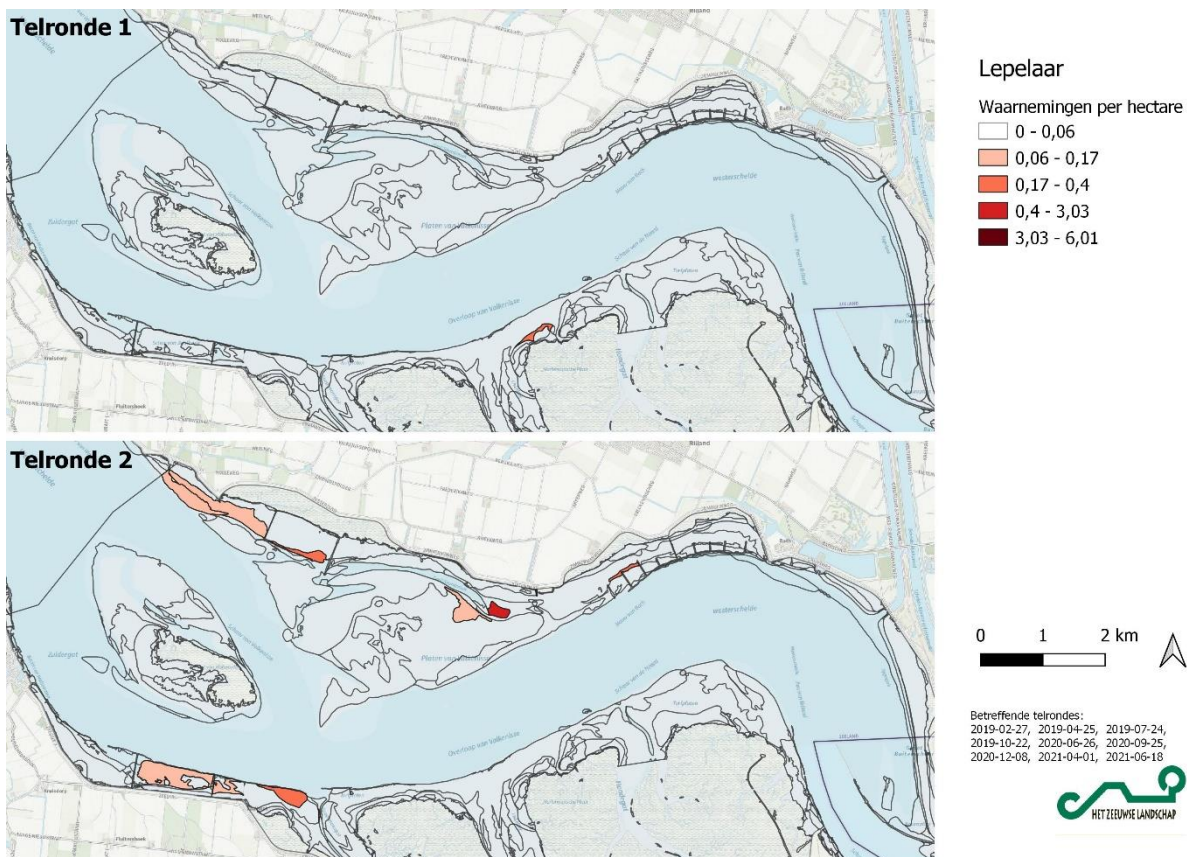
Foeragerende lepelaars zijn in alle deelgebieden waargenomen. Tijdens de 1^e ronde werd de soort echter nooit foeragerend waargenomen bij Waarde Buitendijks, op de Platen van Valkenisse en langs het Schor van Baalhoek. Foeragerende vogels werden steeds langs de waterlijn gezien, waar ze met hun karakteristieke foerageergedrag garnalen en kleine visjes bemachtigden. De soort foerageert zowel op hoogdynamisch litoraal, laagdynamisch laaglitoraal en laagdynamisch middenlitoraal slik.

Lepelaar adult, april 2015 Walcheren (foto Jaco Walhout).

Figuur 3.17.1 Verspreiding van foeragerende lepelaars tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

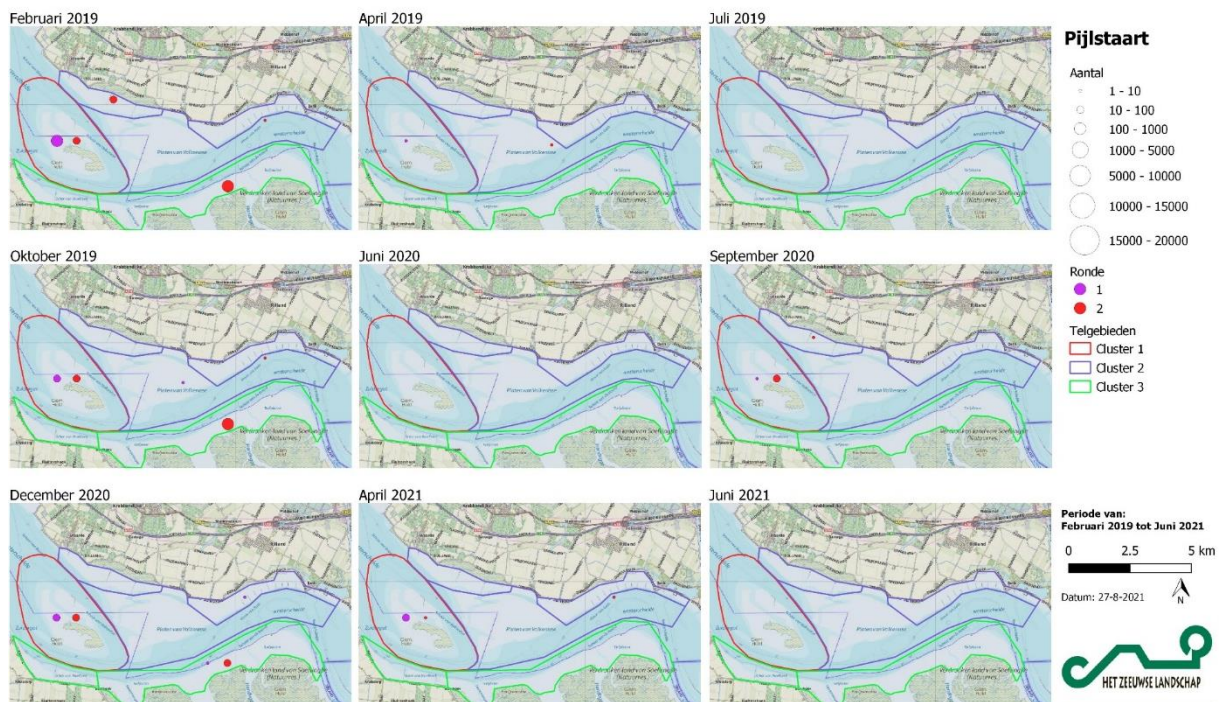
Figuur 3.17.2 Verspreiding van foeragerende lepelaars per ecotopotype tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Pijlstaart *Anas acuta*

Langs de buitenrand van Saeftinghe (maximaal 342) en op de Plaat van Walsoorden (maximaal 110) zijn jaarlijks substantiele aantallen pijlstaarten aanwezig. In de andere deelgebieden ontbrak de soort of waren de getelde aantallen marginaal. Zonder uitzondering ging het bij grotere groepen steeds om rustende vogels, die dus bij laag water niet op de slikranden langs de westerschelde foerageren. Het maximum aantal foeragerende vogels tijdens één telling was 20 in september 2020. Mogelijk wordt wel (buiten zicht) gefoerageerd in vegetatie op de schorren, verder is bekend dat Pijlstaarten soms in grote aantallen in de geulen van Saeftinghe foerageren. De soort ontbrak alleen tijdens tellingen in juni, vanaf juli kunnen enkele tientallen vogels aanwezig zijn. De grootste aantallen zijn vastgesteld in oktober en februari.

PIJLSTAART	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓/ telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath		4						3					1			1			4
Buitenrand Saeftinghe		342					208						2	22					342
Plaat van Walsoorden	110	56	4		60		60	30			9	20	23	22	16	6			110
Platen van Valkenisse				2	7		7												7
Schor van Baalhoek																			
Waarde Buitendijks		35										1							35
TOTAAL	110	437	4	2			67	241			9	21	26	44	16	7			437

Tabel 3.25 Aantallen pijlstaarten per telling, telronde en deelgebied.

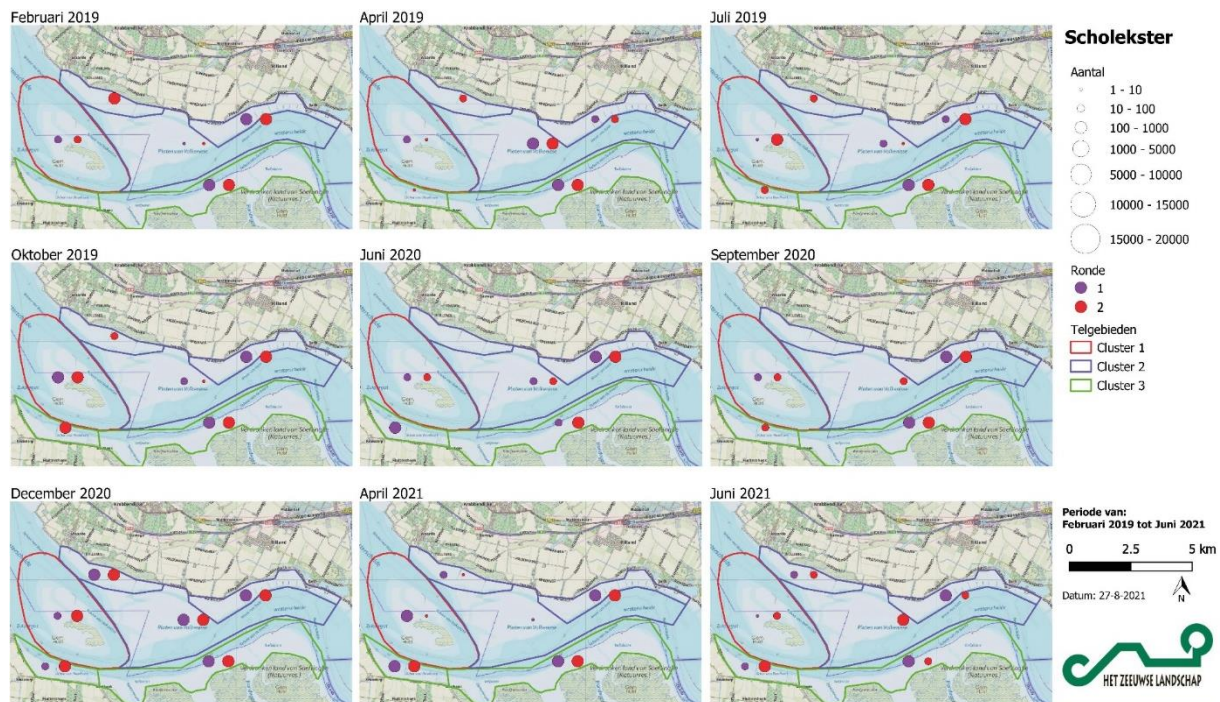
Figuur 3.18 Aantallen pijlstaarten per telling, telronde en deelgebied.

Scholekster *Haematopus stralegus*

De Westerschelde is een belangrijk overwinteringsgebied voor de Scholekster. De aantallen in het oostelijk deel zijn beduidend lager (maximum 1.720 in december 2020) dan in het westelijk deel waar regelmatig meer dan 10.000 vogels verblijven. In alle deelgebieden zijn regelmatig enkele honderden vogels aanwezig met gemiddeld de hoogste aantallen in de oostelijke helft van het gebied (de Bocht van Bath en op de buitenrand van Saeftinghe), terwijl tijdens de tweede telronde ook substantiele aantallen (foeragerende vogels) zijn te vinden langs het Schor van baalhoek en Waarde Buitendijks. Zowel tijdens ronde 1 als tijdens ronde 2 werden overwegend foeragerende scholeksters waargenomen (vaak 80-100% van de getelde vogels), een enkele uitzondering daargelaten. Veel scholeksters starten dus direct met foerageren bij afgaand tij.

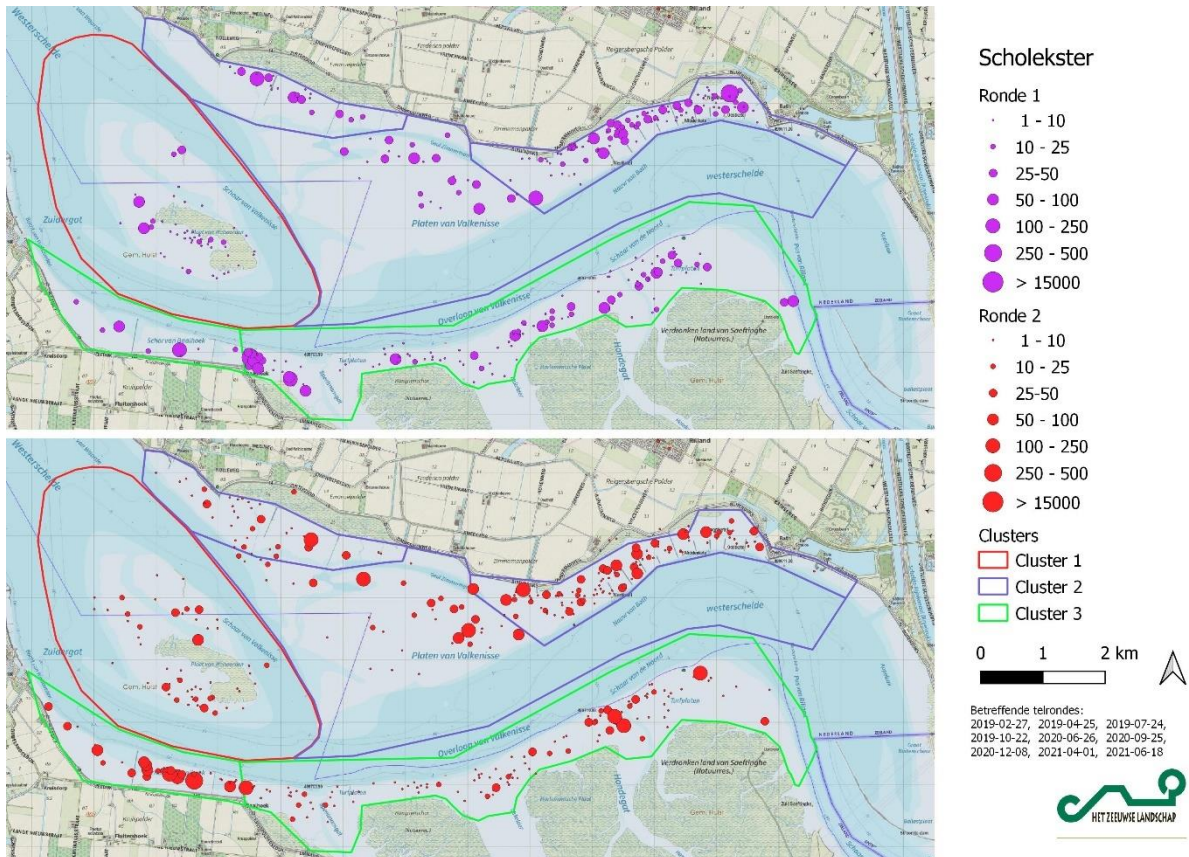
SCHOLEKSTER	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
Bocht van Bath	203	258	72	50	78	181	317	342	129	146	709	276	410	276	320	129	116	63	709	
Buitenrand Saeftinghe	178	265	136	180	185	348	570	432	46	216	660	431	286	194	162	228	187	74	660	
Plaat van Walsoorden	40	12	39	10	8	227	110	121	37	24	25	90	90	271	125	2	4	28	271	
Platen van Valkenisse	2	3	124	116	12	5	47	3	58	85	98	216	384	2					161	384
Schor van Baalhoek				2		15		453	160			52	36	420	159	295	16	232	453	
Waarde Buitendijks		141		78		12		49					409	175	60	3	23	30	409	
TOTAAL	423	679	371	436	283	788	1044	1400	430	471	1394	947	1447	1720	828	657	346	588	1720	

Tabel 3.26 Aantallen scholeksters per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.19 Aantallen scholeksters per telling, telronde en deelgebied.

Foeragerende scholeksters benutten grote delen van de droogvallende slikken als foerageergebied, maar grote delen van de Platen van Valkenisse worden niet of nauwelijks gebruikt (vergelijk bijvoorbeeld met bergeend en kokmeeuw). De grootste concentraties foeragerende vogels bevinden zich steeds minder dan een kilometer van de permanent droge plaatsen. Tijdens de eerste ronde foerageren veel scholeksters in of vlakbij de monding van de geulen in Saeftinghe, met name bij het Speelmansgat, bij verder afgaand tij verplaatsen deze vogels zich naar de slikken langs het Schor van Baalhoek.

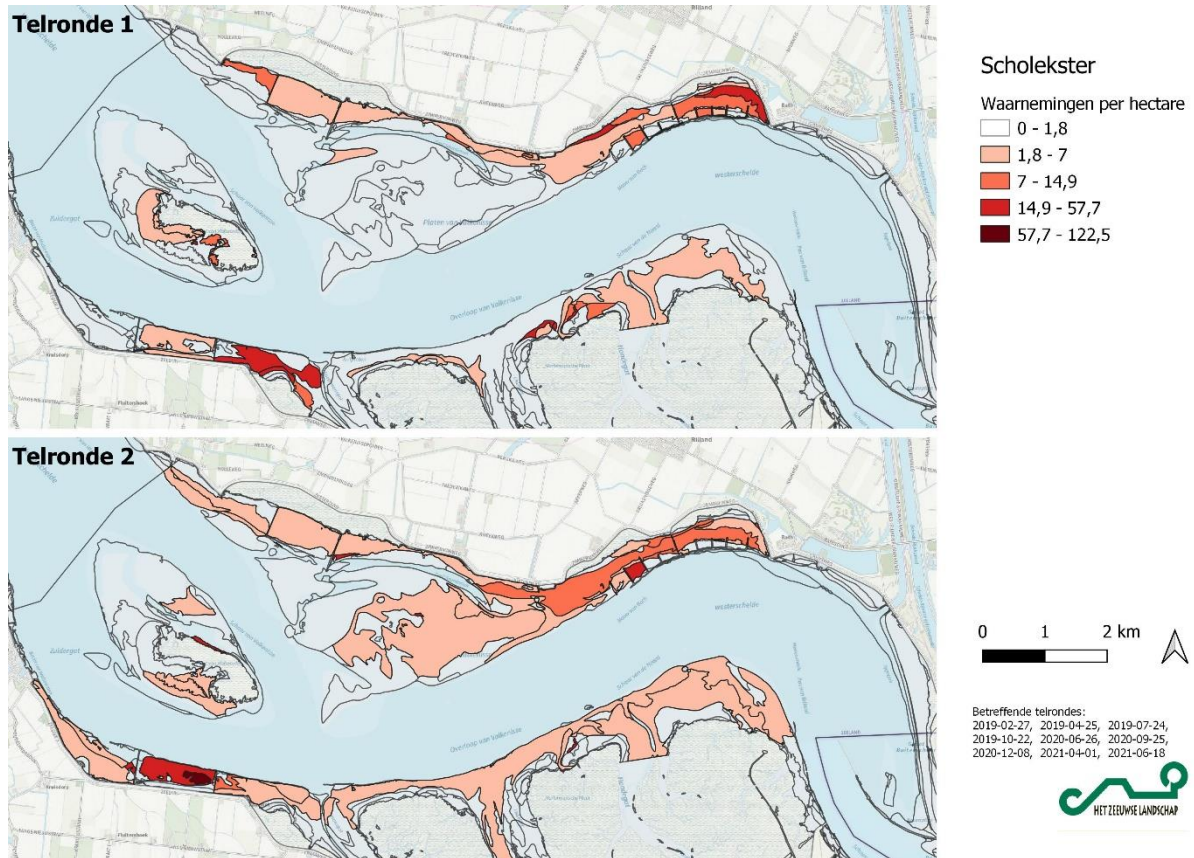

Figuur 3.20.1 Verspreiding van foeragerende scholeksters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Scholeksters, mei 2018 Walcheren (foto Jaco Walhout).

Tijdens de 1e telronde zijn foeragerende scholeksters vrijwel uitsluitend te vinden op laagdynamisch middenlitoraal slik, met dichtheden variërend van minder dan tien tot plaatselijk 15-60 vogels per hectare. Tijdens de 2e telronde worden de hoogste dichtheden aangetroffen op laagdynamisch laaglitoraal slik, gevolgd door laagdynamisch middenlitoraal en (alleen langs de zuidkust) hoogdynamisch litoraal slik.

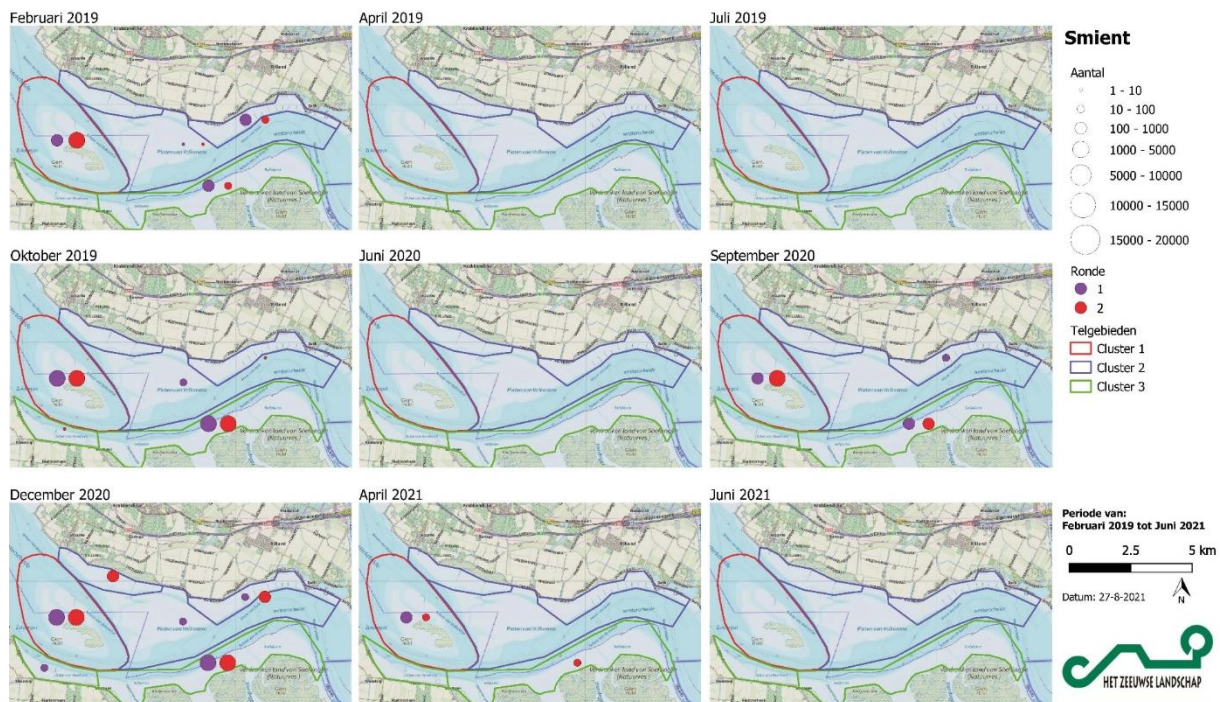
Figuur 3.20.2 Verspreiding van foeragerende scholeksters per ecotopentype tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Smient *Mareca penelope*

De smient is een typische wintergast die van medio september tot medio april in het oostelijke deel van de Westerschelde te vinden is. De hoogste aantallen (maximum 6.592 in oktober 2019) zijn vastgesteld in de maanden oktober/ december. De Plaat van Walsoorden en de buitenrand van Saeftinghe zijn de belangrijkste overwinteringsplaatsen, open slikken zoals Waarde Buitendijks, de Platen van Valkenisse en het Schor van baalhoek zijn nauwelijks van belang voor de soort. De vogels overtijden op het schor en foerageren bij laag water op de nabij gelegen slikken. Slechts een klein deel van de waargenomen smienten foerageerde (meestal maximaal 7-41%, grootste aantal tijdens één telronde = 646 in december 2020 ofwel 12% van alle vogels in die telronde).

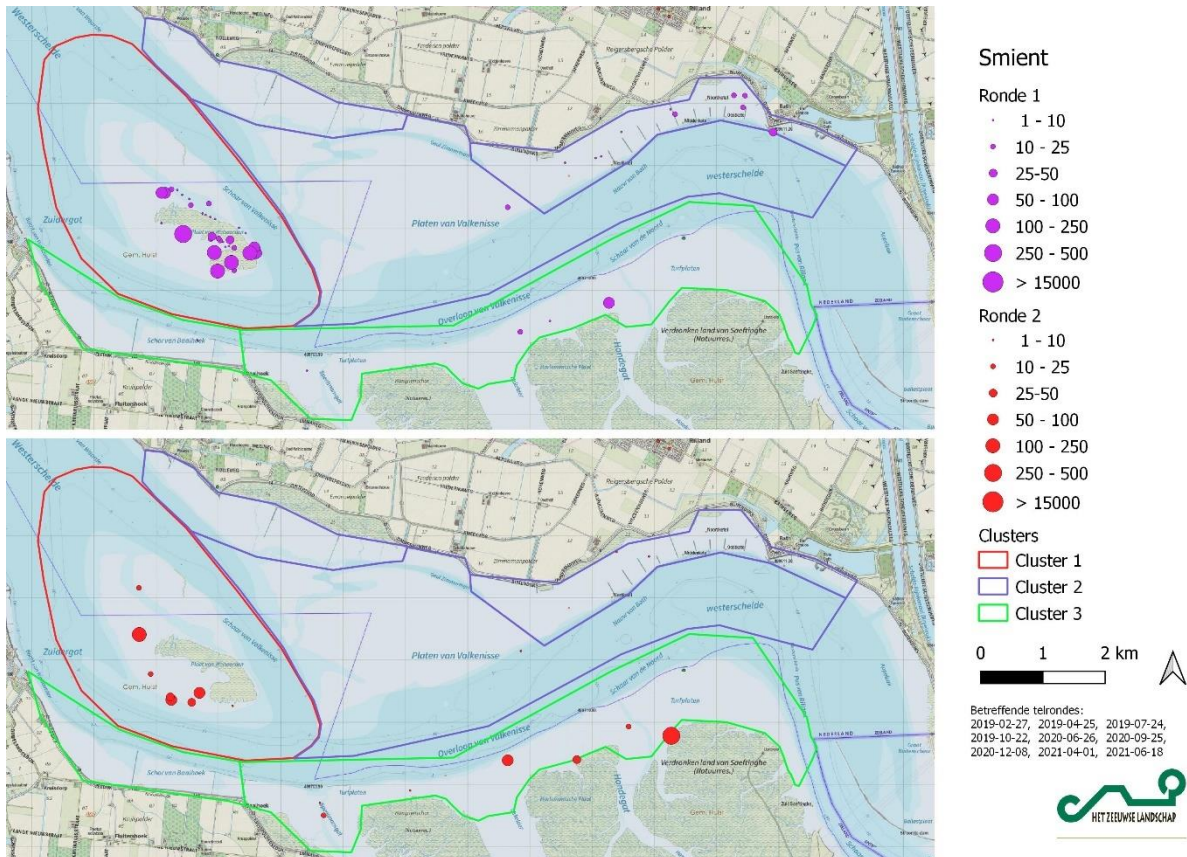
SMIENT	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓/ telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	116	83						3			80		72	200					200
Buitenrand Saeftinghe	340	67					1876	2334			456	160	3845	2282		12			3845
Plaat van Walsoorden	949	1180					4686	3178			230	1340	1565	1770	112	19			4686
Platen van Valkenisse	6	3					30						25						30
Schor van Baalhoek								2					35						35
Waarde Buitendijks														120					120
TOTAAL	1411	1333					6592	5517			766	1500	5542	4372	112	31			6592

Tabel 3.27 Aantallen smienten per telling, telronde en deelgebied.

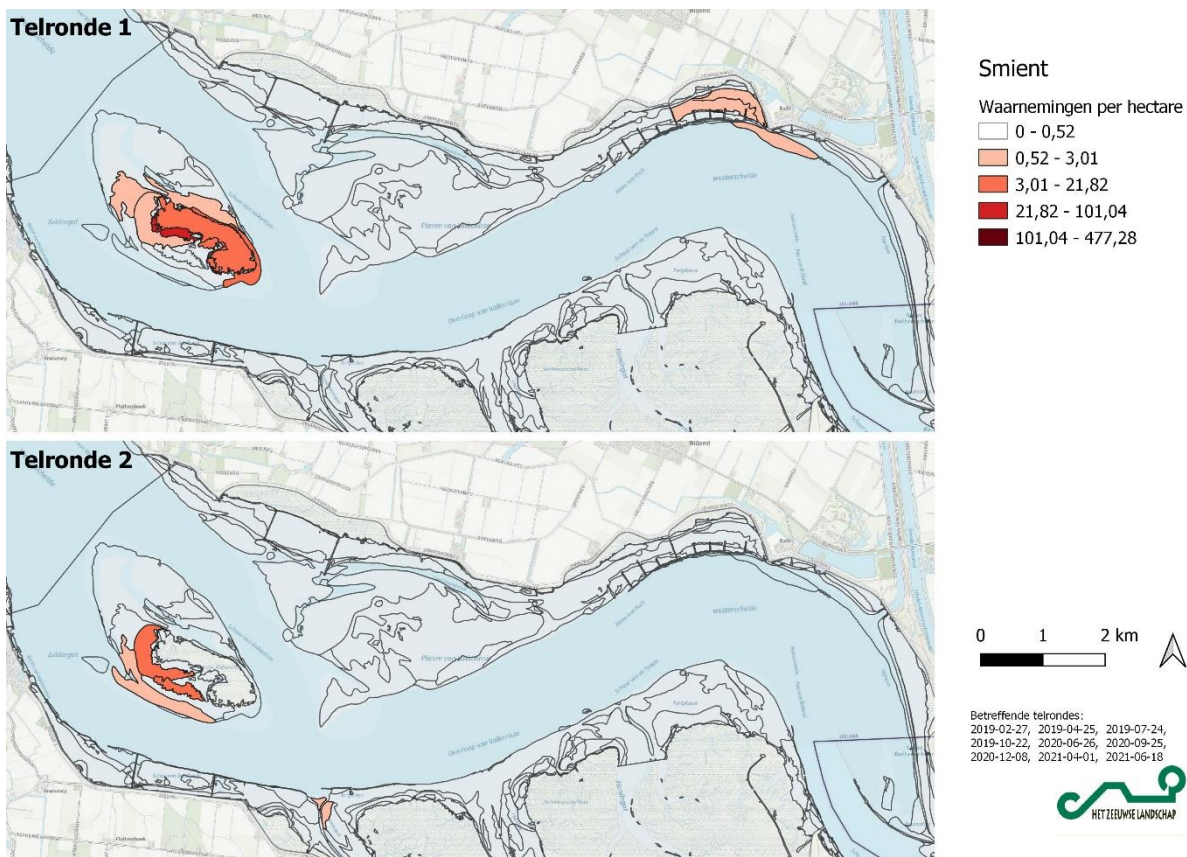

Figuur 3.21 Aantallen smienten per telling, telronde en deelgebied.

Foeragerende smienten zijn vooral gezien op de Plaat van Walsoorden met de hoogste aantallen op de schorren tijdens de eerste ronde en lagere aantallen langs de slikranden tijdens de tweede ronde. In de Buitenranden van Saeftinghe werden foeragerende vogels vooral gezien tegen de schorranden. Tijdens de 2^e telronde verplaatsen foeragerende smienten zich op de Plaat van Walsoorden van de schorren naar de pionierzone en laagdynamische hooglitorale slikken.

Figuur 3.22.1 Verspreiding van foeragerende smienten tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.22.2 Verspreiding van foeragerende smienten per ecotopotype tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Smienten, december 2010 Walcheren (Jaco Walhout).

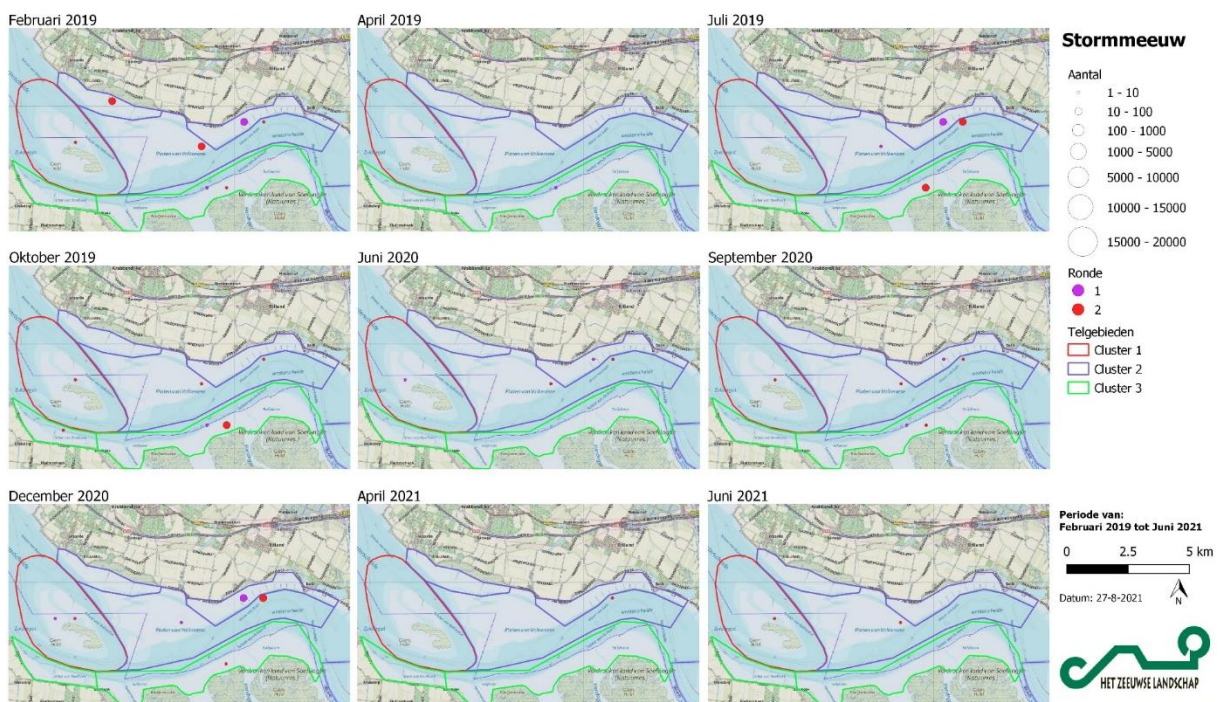
24 juli 2019 Barbara de Coninck (l) en Henk Castelijns (r) (foto Bas de Maat).

Stormmeeuw *Larus canus*

Tijdens alle tellingen zijn stormmeeuwen gezien, maar de aantallen in de oostelijke Westerschelde zijn laag, variërend van enkele vogels in het voorjaar tot enkele tientallen vogels in juli-februari. Stormmeeuwen zijn vooral te vinden langs de noordelijke telgebieden en in Saeftinghe. Het percentage foeragerende vogels varieerde van 0-100%, meestal enkele tientallen procenten. Vogels foerageren met name vliegend boven de waterlijn en achter schepen.

STORMMEEUW	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓/ telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	16	10			28	30		10	1	6	9	4	39	28		2			39
Buitenrand Saeftinghe	3	5	1			13	2	20			7	5		1					20
Plaat van Walsoorden		8						1	1			4	1	3					8
Platen van Valkenisse		14			2			1		5		4	5	3				2	14
Schor van Baalhoek								2											
Waarde Buitendijks		18																	18
TOTAAL	19	55	1		30	43	2	34	2	11	16	17	45	32		2		3	55

Tabel 3.28 Aantallen stormmeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.23 Aantallen stormmeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

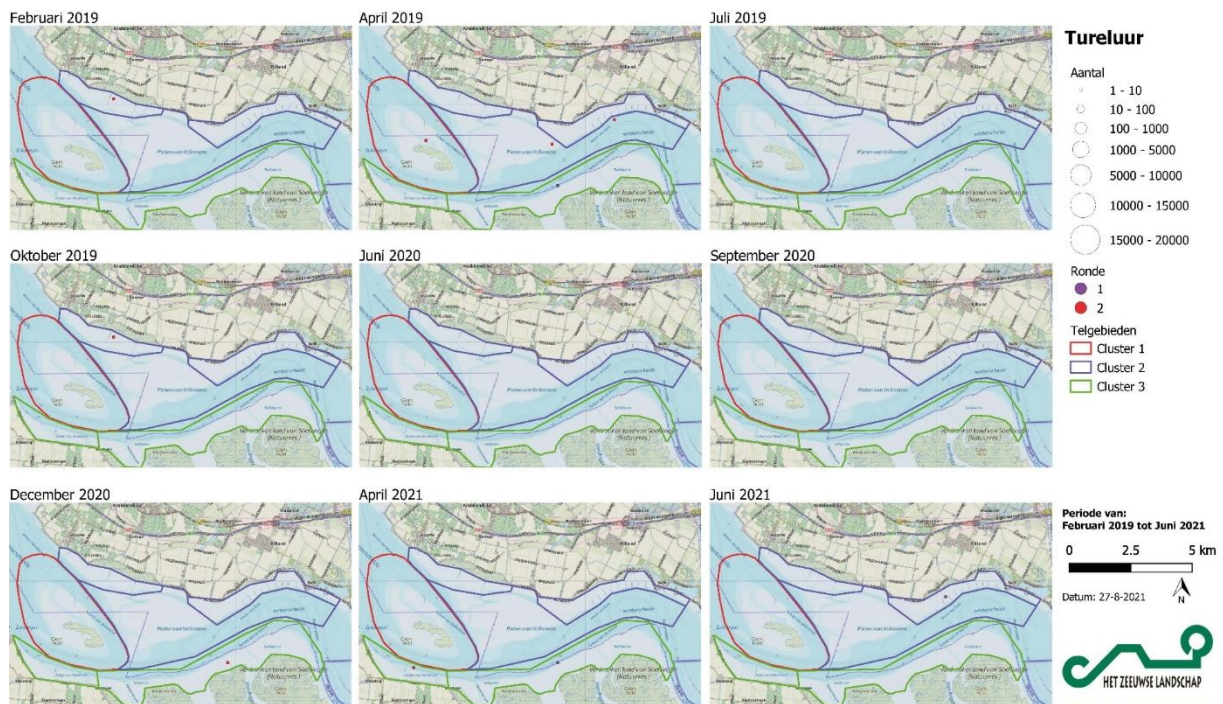
Stormmeeuw adult winterkleed, oktober 2011 Waddenzee (foto Jaco Walhout).

Tureluur *Tringa totanus*

De tureluur is opmerkelijk schaars in het oostelijk deel van de Westerschelde; tijdens geen enkele telling werden meer dan tien vogels gezien. In het westelijke deel is de soort talrijker.

TURELUUR	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath				1														8	8
Buitenrand Saeftinghe			5											1	7				7
Plaat van Walsoorden				3															3
Platen van Valkenisse				5															5
Schor van Baalhoek																9			9
Waarde Buitendijks		2						1											2
TOTAAL		2	5	9				1							1	7	9	8	9

Tabel 3.29 Aantallen tureluurs per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.24. Aantallen tureluurs per telling, telronde en deelgebied.

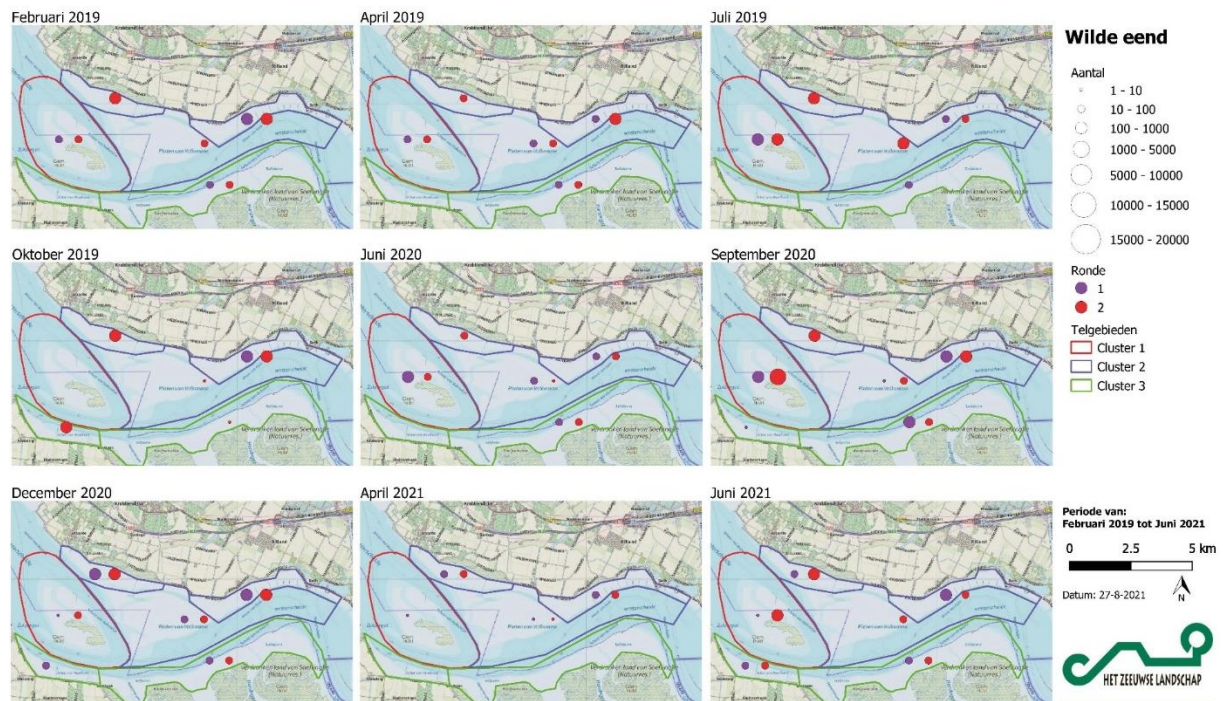
Tureluurs, juni 2020 Schouwen-Duiveland (foto Jaco Walhout).

Wilde eend *Anas platyrhynchos*

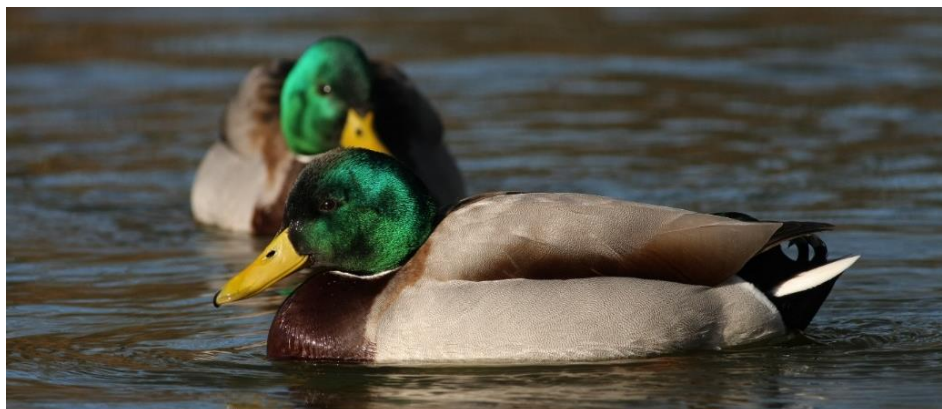
Wilde eenden zijn jaarrond buitendijks te vinden. De aantallen nemen gedurende het jaar toe van enkele tientallen in april tot enkele honderden in juni-juli en 1.000-1.500 in september-december om daarna weer af te nemen. Alle telgebieden fungeren als rust- en foerageergebied voor de soort, een maximum van 1.185 vogels is geteld op de Plaat van Walsoorden in september 2020. Het percentage foeragerende vogels wisselde nogal, maar lag tijdens de meeste tellingen boven de 50%. Tijdens de tweede telronde lag het aantal foeragerende vogels procentueel gezien altijd enkele tot soms vele tientallen procenten lager. Het grootste aantal foeragerende vogels tijdens één telronde was 1.116 in december 2020. Voedselzoekende vogels werden vooral gezien op de wat hogere delen in de Bocht van Bath, bij Waarde Buitendijks en op de Plaat van Walsoorden.

WILDE EEND	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	158	181	89	121	28	13	149	209	47	71	186	169	468	382	33	16	161	54	468
Buitenrand Saeftinghe	77	70	61	30	35			6	16	52	155	88	76	68			47	62	155
Plaat van Walsoorden	27	11	13	29	184	138			172	92	212	1185	8	18	5		5	188	1185
Platen van Valkenisse		15	11	34		201		1	40	2	4	78	60	12	7	6		61	201
Schor van Baalhoek							422				7		57				61	26	422
Waarde Buitendijks		144		48		139		495		80		115	745	780	24	18	18	182	780
TOTAAL	262	421	174	262	247	491	149	1133	275	297	564	1635	1414	1260	69	40	292	573	1635

Tabel 3.30 Aantallen wilde eenden per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.25 Aantallen wilde eenden per telling, telronde en deelgebied.

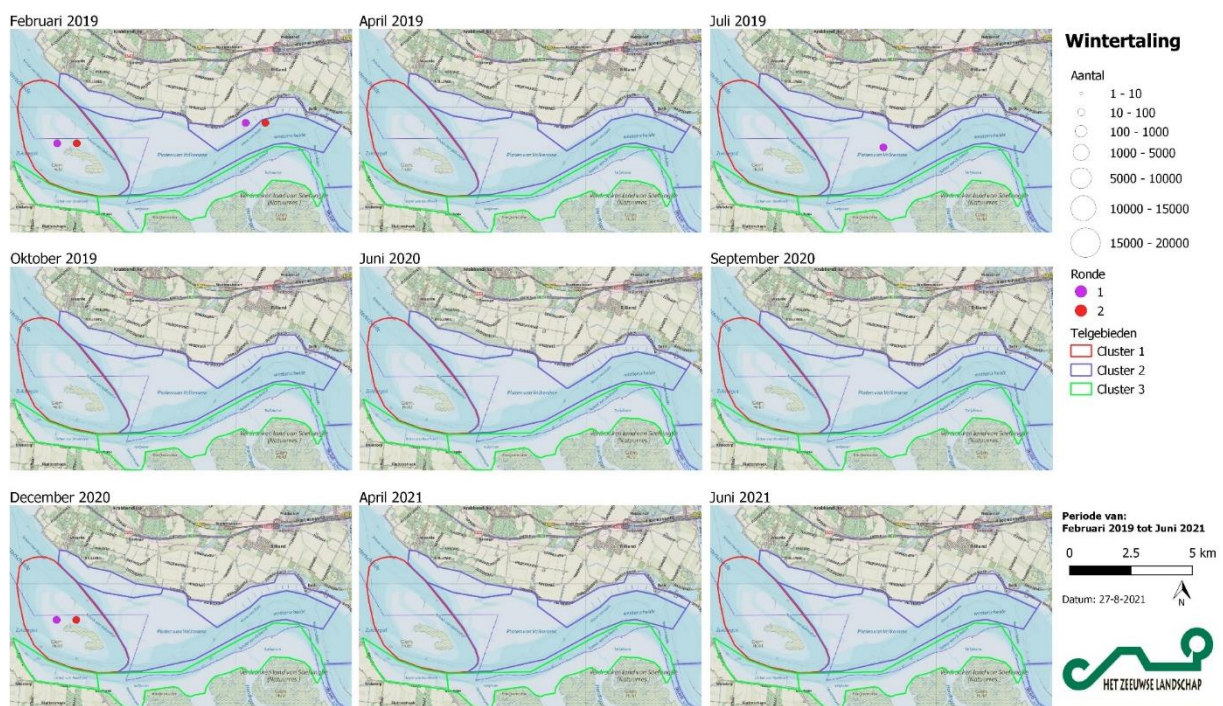
Wilde eenden mannetjes, maart 2010 Walcheren (foto Jaco Walhout).

Wintertaling *Anas crecca*

De buitenranden van de Westerschelde zijn nauwelijks van belang als overwinteringsgebied voor de wintertaling. De soort verblijft en foerageert bij voorkeur op zoete en brakke waterend binnendijks, maar ook in Saeftinghe kunnen verblijven geregeld honderden tot meer dan 1.000 vogels. Kleine aantallen (deels rustend, deels foeragerend) zijn in de wintermaanden gezien op de Plaat van Walsoorden en in de Bocht van Bath. In juli 2019 foerageerden 22 vogels op de Platen van Valkenisse.

WINTERTALING	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓/ telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	43	23																	43
Buitenrand Saeftinghe																			
Plaat van Walsoorden	27	21											16	26					27
Platen van Valkenisse					22														22
Schor van Baalhoek																			
Waarde Buitendijks																			
TOTAAL	70	44			22								16	26					70

Tabel 3.31 Aantallen wintertalingen per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.26 Aantallen wintertalingen per telling, telronde en deelgebied.

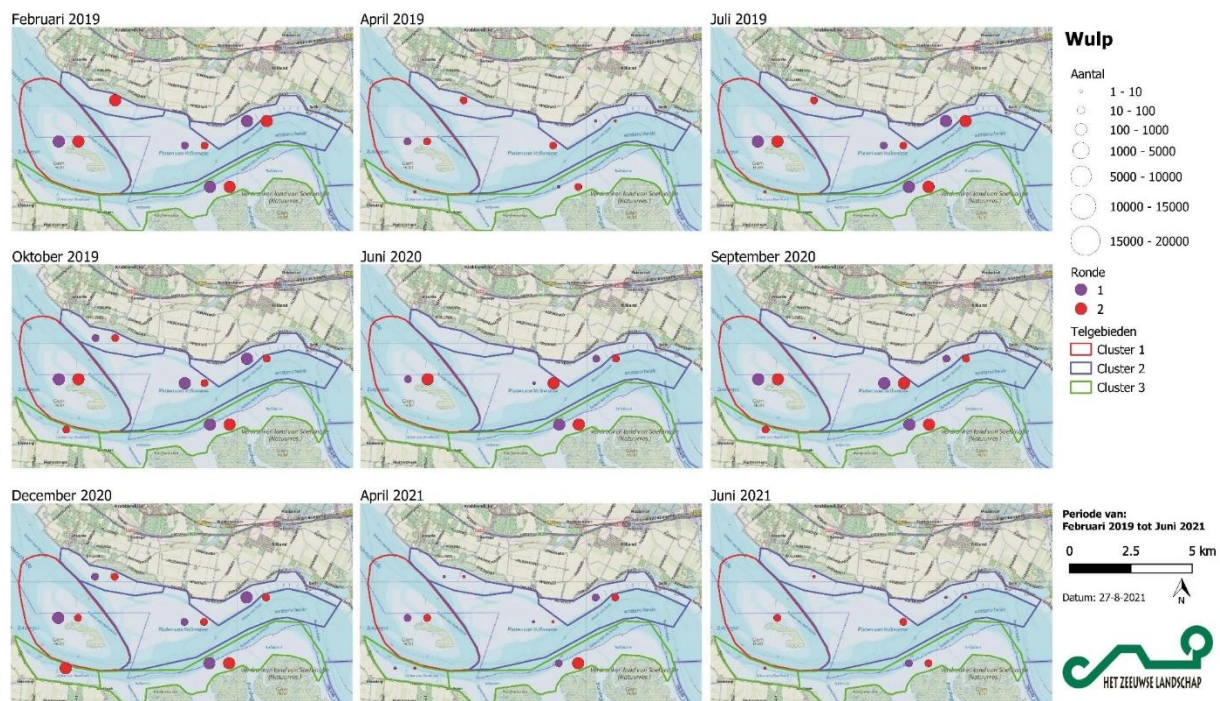
Wintertaling vrouwtje, oktober 2011 Schiermonnikoog (foto Jaco Walhout).

Wulp *Numenius arquata*

Wulpen waren tijdens alle tellingen aanwezig. In de maanden juli, september, oktober, december en februari varieerden de maxima tussen 629 en 1130 vogels. In de loop van april nemen de aantallen af tot minder dan honderd. In de tweede helft van juni liepen de aantallen weer op tot maximaal 604 in de laatste week van deze maand. De soort gebruikt alle deelgebieden om te foerageren, maar ontbrak tijdens verschillende telrondes op het Schor van Baalhoek en bij Waarde Buitendijks. De meeste vogels foerageren op (de oostelijke helft van) de Buitenrand van Saeftinghe en op de Plaat van Walsoorden. Van alle waargenomen vogels was het aandeel foeragerende vogels gemiddeld 68% in de eerste telronde en 88% in de tweede telronde. Het grootste aantal foeragerende vogels tijdens één telronde was 841 in februari 2019.

WULP	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Telgebied ↓/ telronde →																			
Bocht van Bath	121	158	1	6	112	189	114	99	28	61	80	31	118	44	63	33	1	7	189
Buitenrand Saeftinghe	310	342	8	16	395	284	163	123	142	303	498	104	294	136	23	129	13	46	498
Plaat van Walsoorden	322	188	12	22	221	283	268	246	63	136	347	225	102	68	20	55		29	347
Platen van Valkenisse	37	91		26	39	26	124	47	9	104	205	149	39	66	2	3		23	205
Schor van Baalhoek				4		4		61					20		135	4		3	8
Waarde Buitendijks		184		11		51	22	28					8	76	67	4		4	3
TOTAAL	790	963	21	85	767	837	691	604	242	604	1130	537	629	516	116	227	14	116	1130

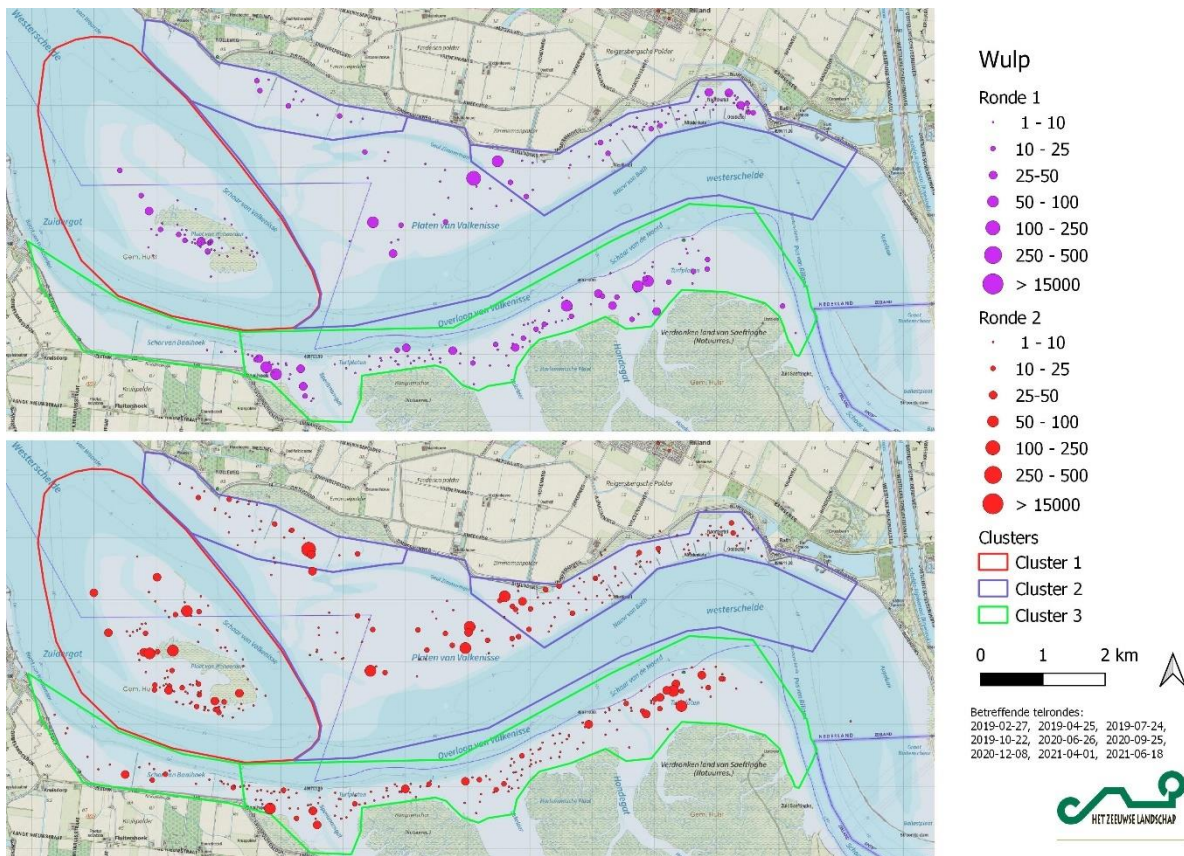
Tabel 3.32 Aantallen wulpen per telling, telronde en deelgebied.

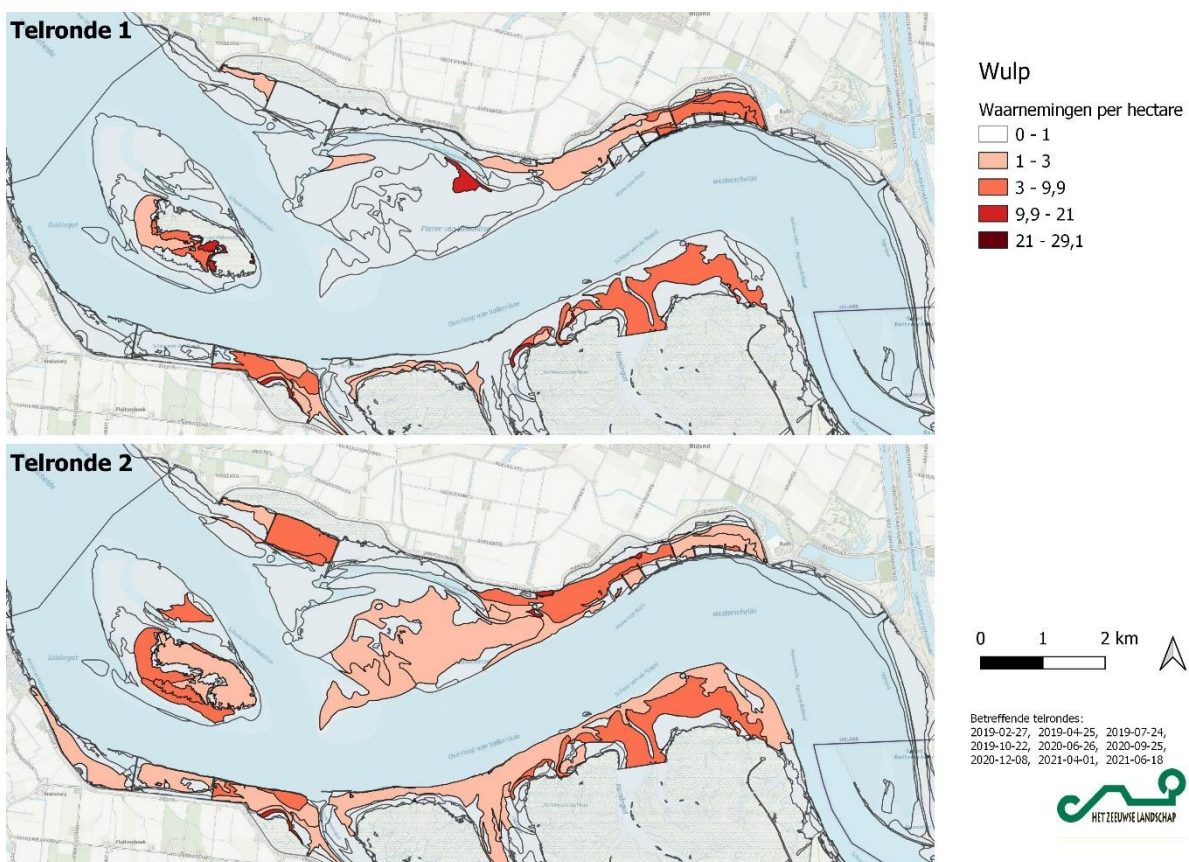
Figuur 3.27 Aantallen wulpen per telling, telronde en deelgebied.

De verspreiding van foeragerende wulpen verschoof bij afgaand tij van aanvankelijk dicht tegen de dijken en schorranden naar de buitenranden van de slikplaten. Dit is bijvoorbeeld goed te zien op de Plaat van Walsoorden (vergelijk ronde 1 en 2). Op de buitendijkse gebieden bij Waarde en Baalhoek werden tijdens de 1^e telronde nauwelijks foeragerende wulpen gezien, tijdens de 2^e telronde geregeld vele tientallen tot meer dan 100.

Tijdens de eerste telronde, net na hoog water foerageerden wulpen vooral op laagdynamisch middenlitoraal slik (3-10 vogels/ ha) met heel plaatselijk wat hogere dichtheden (tot 21 vogels/ ha), ook op laagdynamisch hooglitoraal slik. Ook bij laagwater foerageren de meeste vogels op laagdynamisch laaglitoraal slik en plaatselijk ook op hoogdynamisch litoraal slik.

Figuur 3.28.1 Verspreiding van foeragerende wulpen tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.28.2 Verspreiding van foeragerende wulpen per ecotopotype tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Wulpen, juli 2009 Oosterschelde (foto Jaco Walhout).

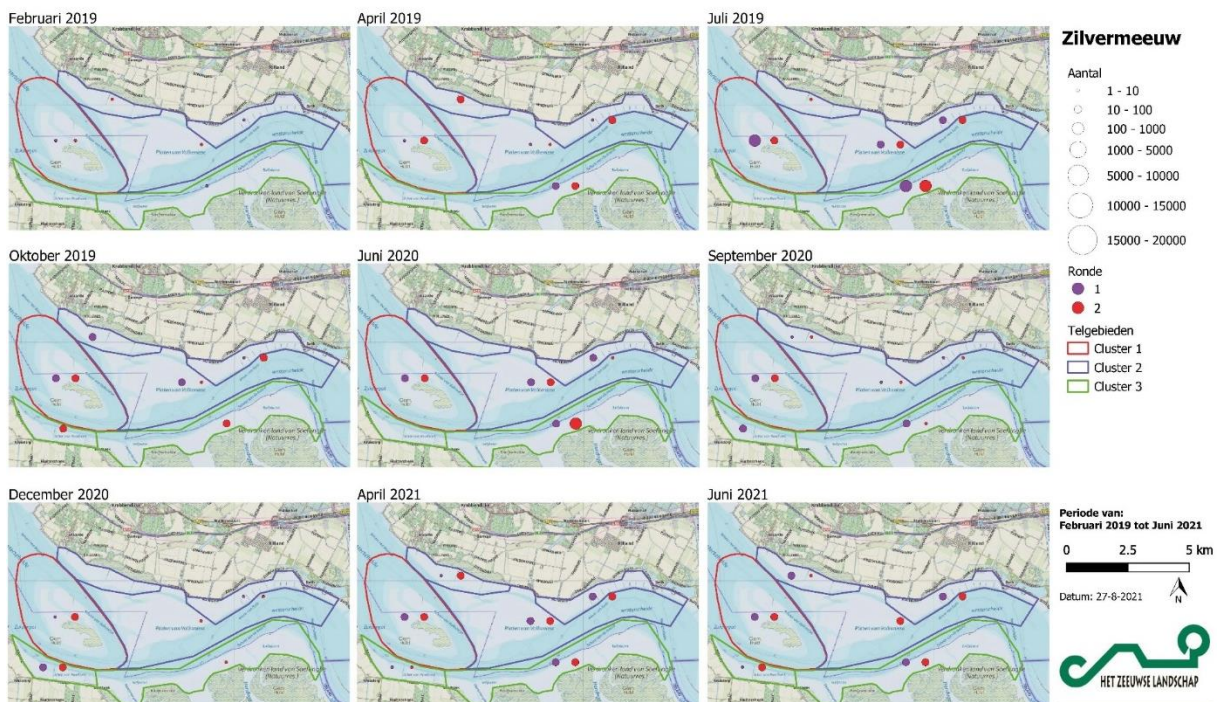
Zilvermeeuw in tweede zomerkleed, augustus 2009 Westerschelde (foto Jaco Walhout).

Zilvermeeuw *Larus argentatus*

Deze soort is het gehele jaar door te vinden op het oostelijke deel van de Westerschelde. De maxima per telronde varieerden van 13 in februari 2019 tot 416 in juli 2019. De aantallen zijn het laagst in de wintermaanden en het hoogst in de periode april-juli. Gebiedstotalen van meer dan 100 vogels zijn alleen vastgesteld in de Buitenrand van Saeftinghe en op de Plaat van Walsoorden. Het aandeel foeragerende vogels varieerde, maar lag meestal onder de 50%.

ZILVERMEEUW	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		MAX
Telgebied ↓ / telronde →	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Bocht van Bath	5		5	51	29	31	7	13	13	6	5	4	5	2	25	25	13	16	51
Buitenrand Saeftinghe	6		70	94	261	216		11	34	130	42	4	4	34	64	15	36	36	261
Plaat van Walsoorden	2	2	8	27	260	93	54	94	85	16	12	54	4	25	35	35	88	54	260
Platen van Valkenisse		3	8	8	23	75	20	4	18	49	10	2		1	13	18		36	75
Schor van Baalhoek								22			11		38	18	7	4	7	22	38
Waarde Buitendijks		8		57		1	31				4	8			9	28	29	10	57
TOTAAL	13	13	91	237	573	416	112	144	150	201	84	72	47	50	123	174	152	174	573

Tabel 3.33 Aantallen Zilvermeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

Figuur 3.29 Aantallen Zilvermeeuwen per telling, telronde en deelgebied.

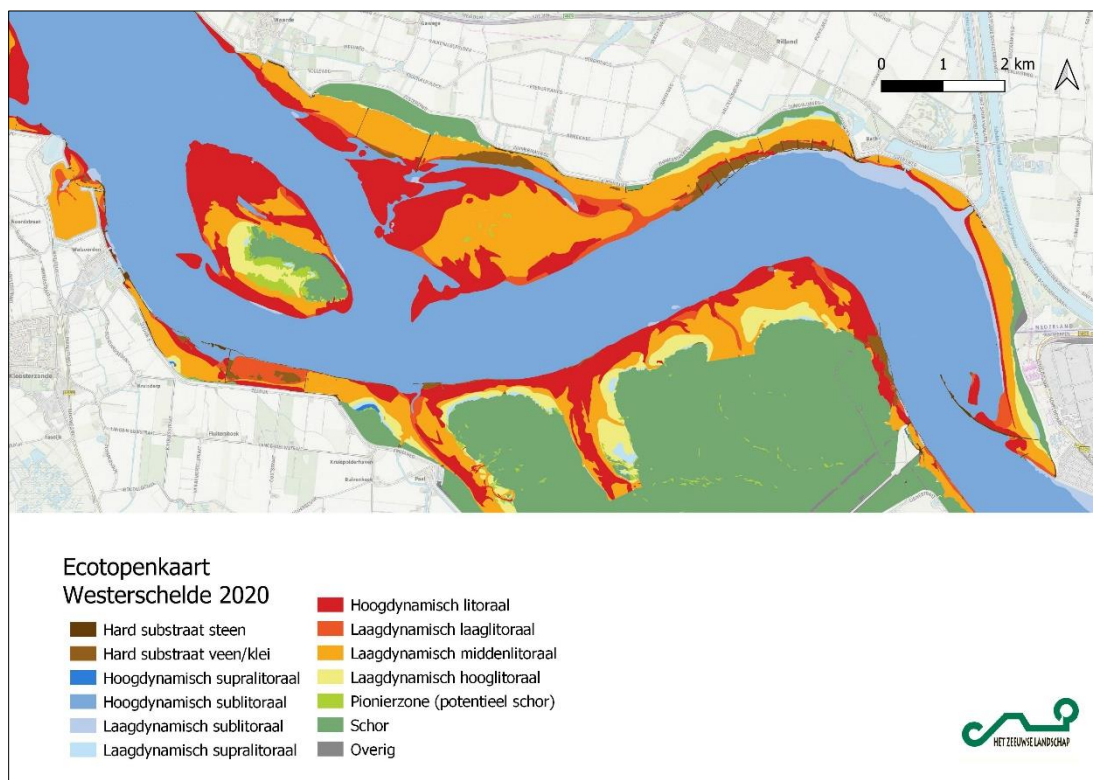
3.4 Verspreiding per voedselgroep

Om een beter beeld te krijgen van het gebruik van buitendijkse gebieden in het oostelijke deel van de Westerschelde wordt in deze paragraaf door middel van zowel stippenkaarten als dichtheidskaarten per ecotopentype de laagwatersverspreiding van acht verschillende voedselgroepen gepresenteerd. In deze kaarten zijn alleen de foeragerende vogels opgenomen. Van alle negen tellingen in de periode februari 2019 – juni 2021 zijn de data van de eerste telronde en de data van de tweede telronde samengevoegd in twee afzonderlijke kaartjes.

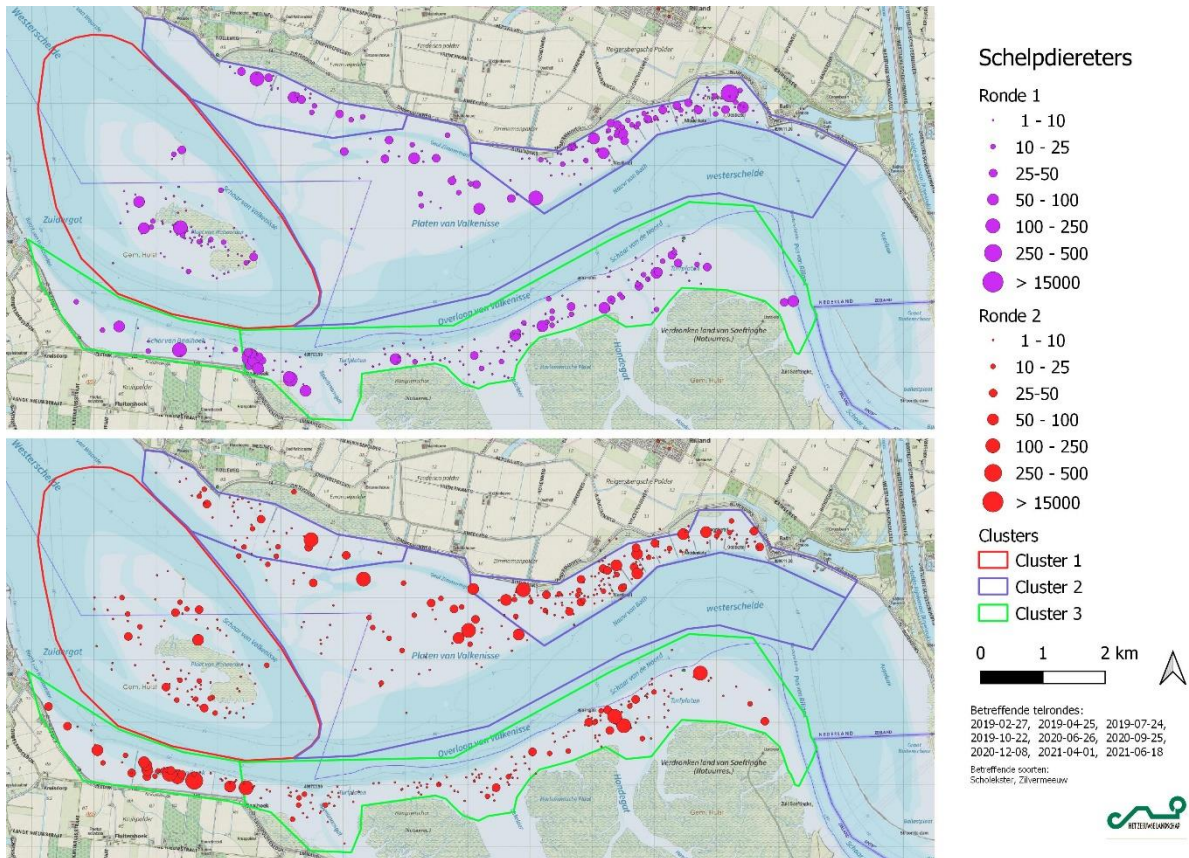
De indeling in voedselgroepen is enigszins arbitrair omdat sommige soorten verschillende soorten voedsel op het menu hebben. Bij de indeling is rekening gehouden met de voedselvoorkeur van de betreffende soorten in intergetijdgebieden. Waar overige ongewervelden(eters) staat kan ook epibenthoseters gelezen worden en waar planteneters staat kan herbivoor gelezen worden. Drieteenstrandloper, groenpootruiter en tureluur, zwarte ruiters en wulp worden soms ook ingedeeld als hyperbenthoseter.

Viseters	Garnaleneters	Schelpdiereters	Schelpdier- en wormeneters
Aalscholver	Blauwe reiger	Scholekster	Stormmeeuw
Fuut	Grote zilverreiger	Zilvermeeuw	Wulp
Grote mantelmeeuw	Kleine zilverreiger		
Grote Stern	Lepelaar		
Kleine mantelmeeuw			
Visdief			
Wormeneters	Overige ongewervelden	Planteneters	Gewervelden
Bontbekplevier	Bergeend	Brandgans	Bruine Kiekendief
Bonte Strandloper	Geoorde Fuut	Grote Canadese Gans	Slechtvalk
Drieteenstrandloper	Groenpootruiter	Grauwe Gans	Visarend
Goudplevier	Kokmeeuw	Indische Gans	
Grutto	Regenwulp	Krakeend	
Kievit	Slobeend	Pijlstaart	
Kluut	Strandplevier	Rotgans	
Rosse Grutto	Tureluur	Smient	
Zilverplevier	Zomertaling	Soepeend	
	Zwarte Kraai	Wilde Eend	
	Zwartkopmeeuw	Wintertaling	

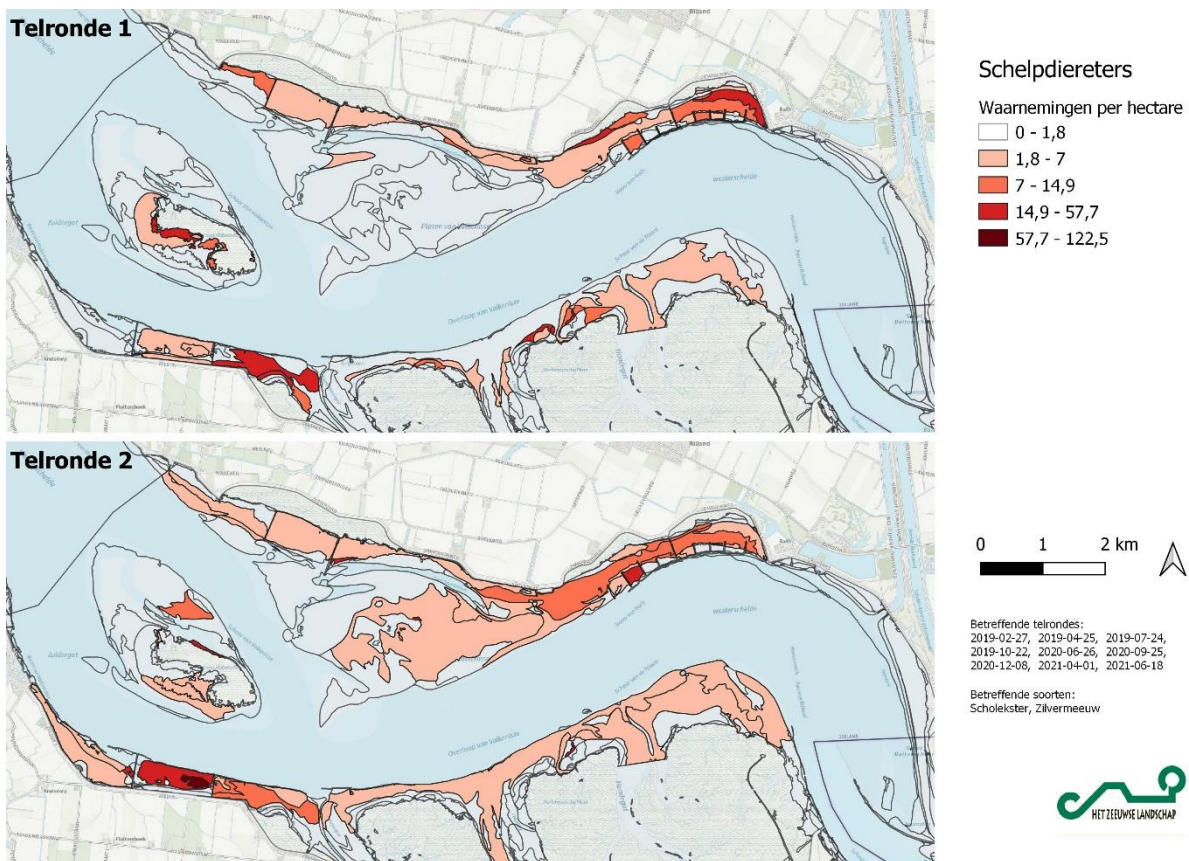
Tabel 3.34 Indeling van waargenomen vogelsoorten per voedselgroep.

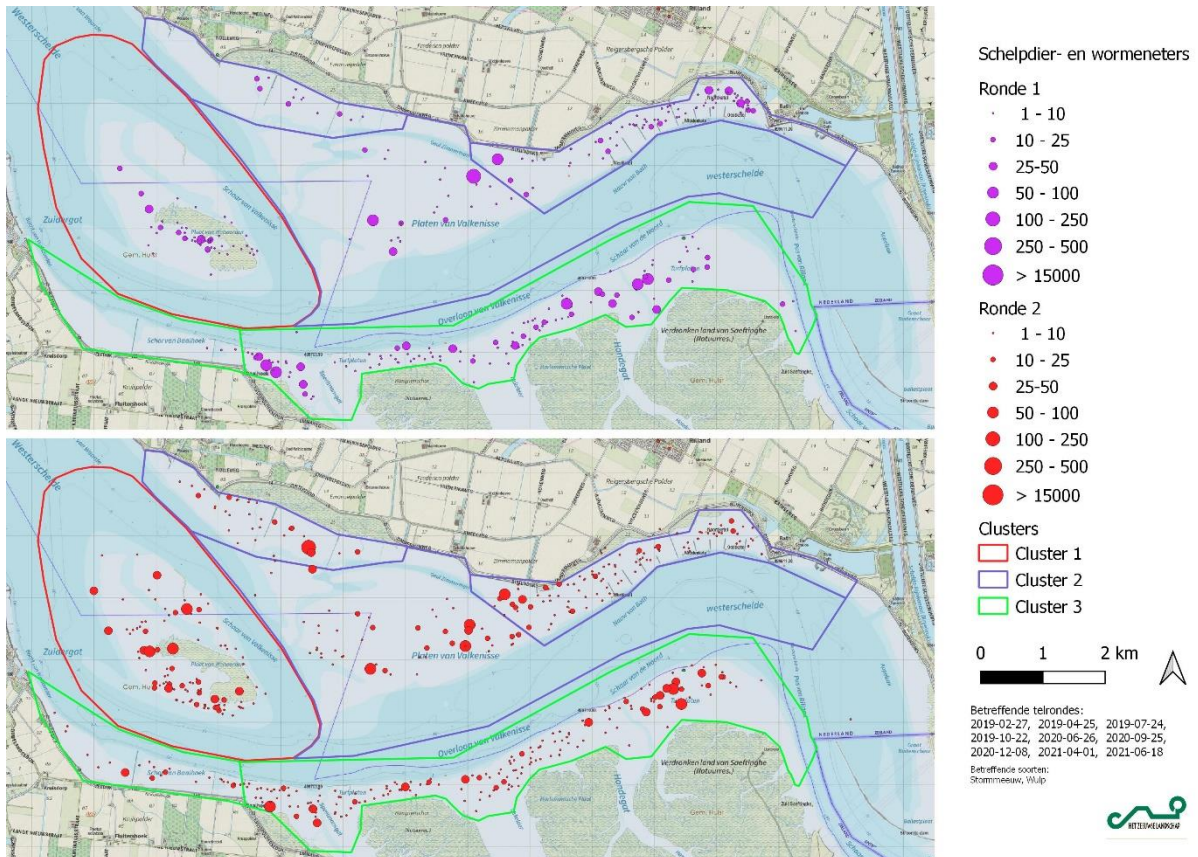
Figuur 3.30.0 Ecotopenkaart Westerschelde-Oost.

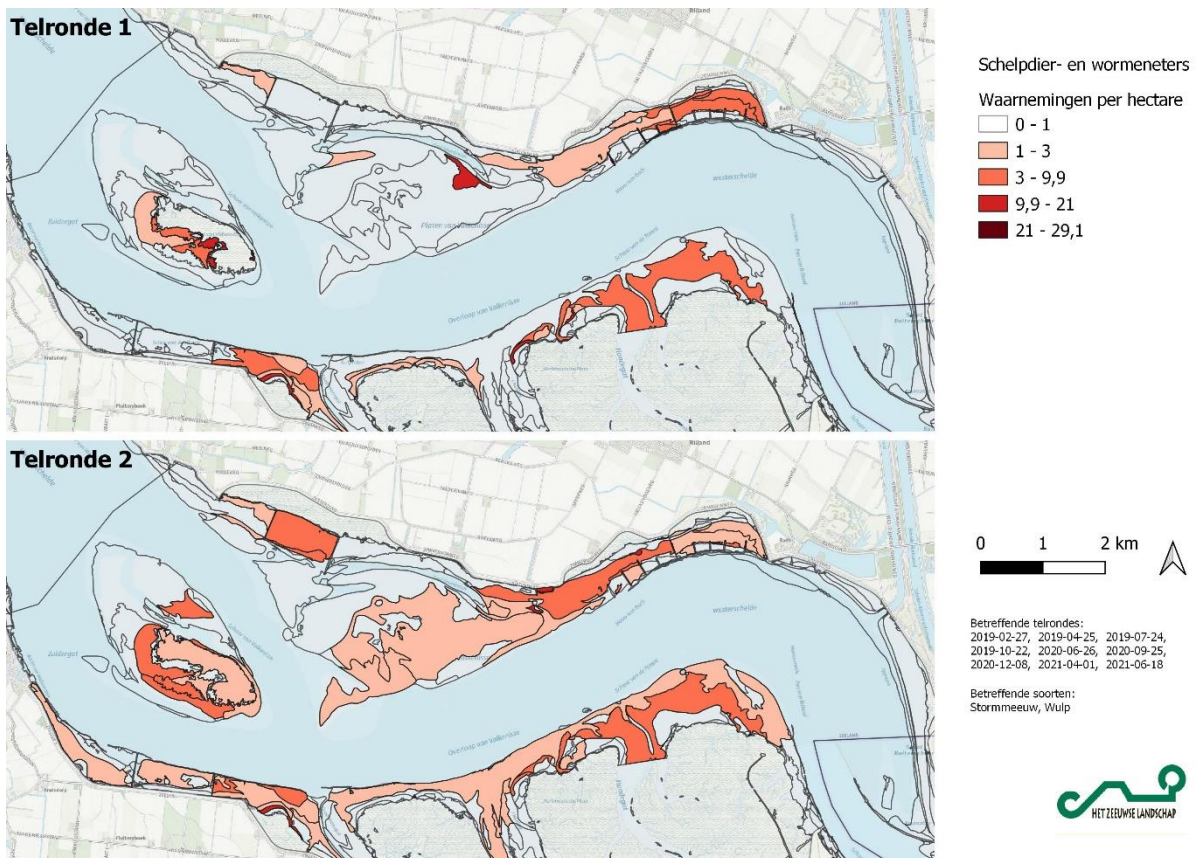
Figuur 3.30.1 Verspreiding van foeragerende schelpdiereters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.30.2 Dichtheden per ecotopentype van foeragerende schelpdiereters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.31.1 Verspreiding van foeragerende schelpdier- en wormeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.31.2 Dichtheden per ecotopotype van foeragerende schelpdier- en wormeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Schelpdiereters

De verspreidingskaart van de schelpdiereters wordt voornamelijk bepaald door het voorkomen van de scholekster. Met name op de Platen van Valkenisse en op delen van de Buitenrand van Saeftinghe, specifiek de mondingen van het Speelmansgat en de Ijskelder zijn weinig foeragerende schelpdiereters geteld. Deze gebieden zijn blijkbaar arm aan schelpdieren. Schelpdiereters worden voornamelijk aangetroffen op het laagdynamisch middenlitoraal en tijdens de 2^e telronde ook in mindere mate in de hoogdynamische litorale zone.

Schelpdier- en wormeneters

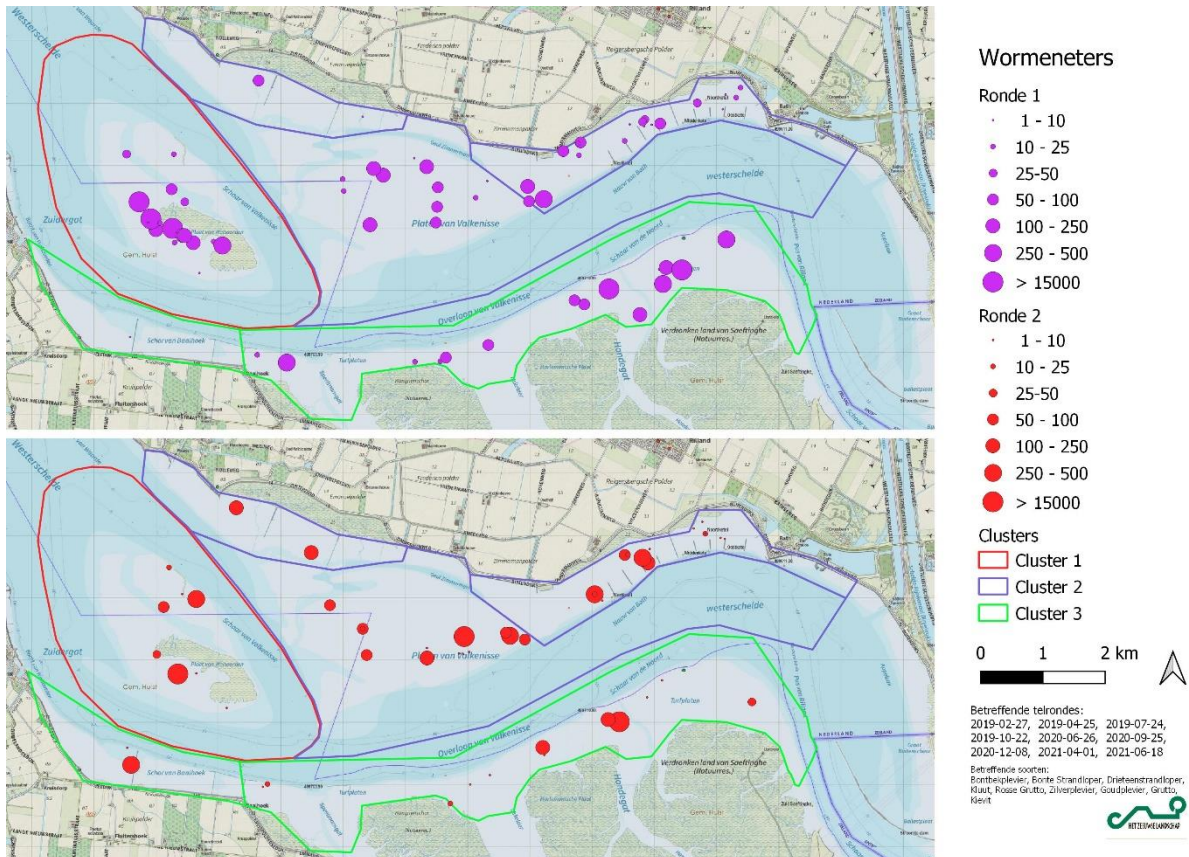
Deze kaart geeft eigenlijk de verspreiding van de wulp weer. Alle deelgebieden worden benut om te foerageren. Vergeleken met de schelpdiereters zijn de aantallen in de Bocht van Bath en de op het Schor van Baalhoek tijdens beide telronden relatief laag en wordt het centraal/ zuidelijke deel van de Platen van Valkenisse meer benut. Zoals te verwachten verspreiden de vogels zich tijdens afgaand tijd over een groter gebied. Hogere dichtheden foeragerende schelpdier- en wormeneters worden zoals te verwachten gevonden in laagdynamisch middenlitorale gebieden.

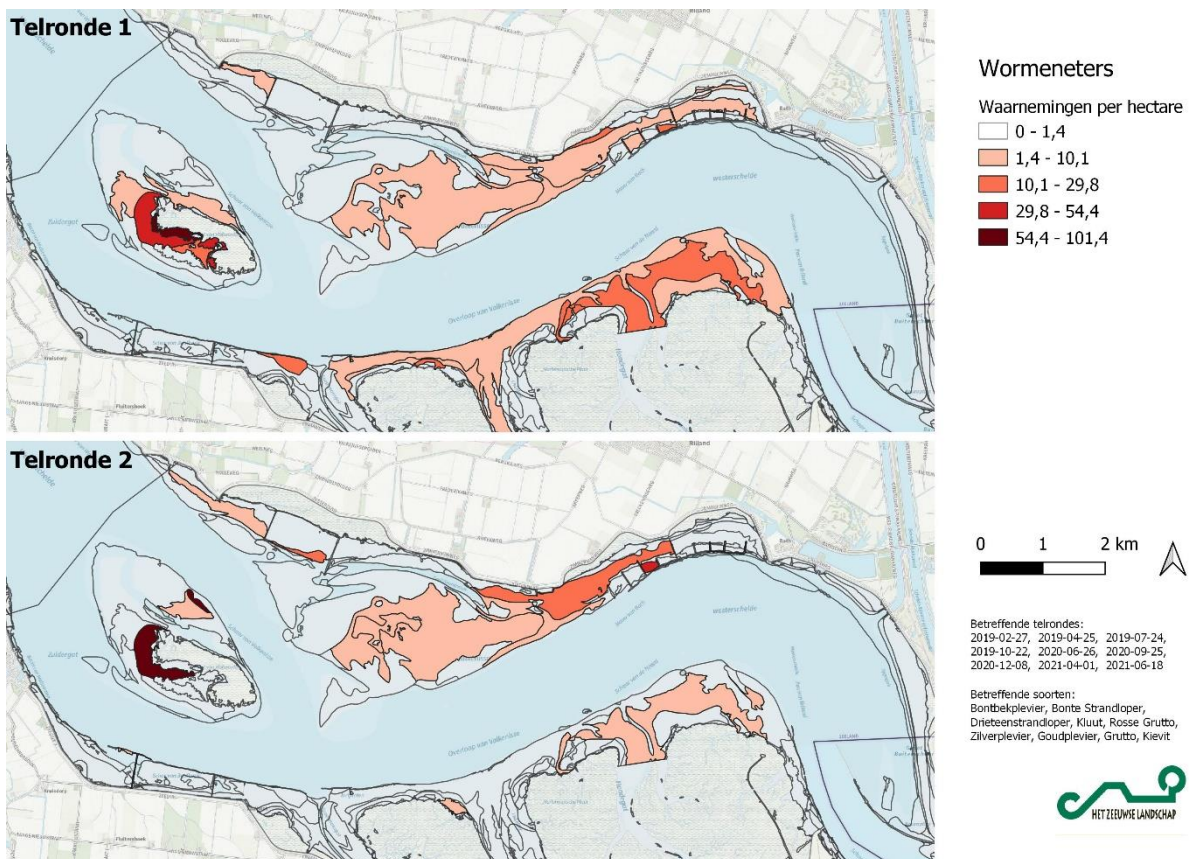
3 februari 2012 kanoetstrandlopers, bonte strandlopers en tureluurs Sloehaven Westerschelde. Tijdens de laagwatertellingen werd de kanoetstrandloper geen enkele maal waargenomen in het oostelijke deel van de Westerschelde (foto Jaco Walhout).

Wormeneters

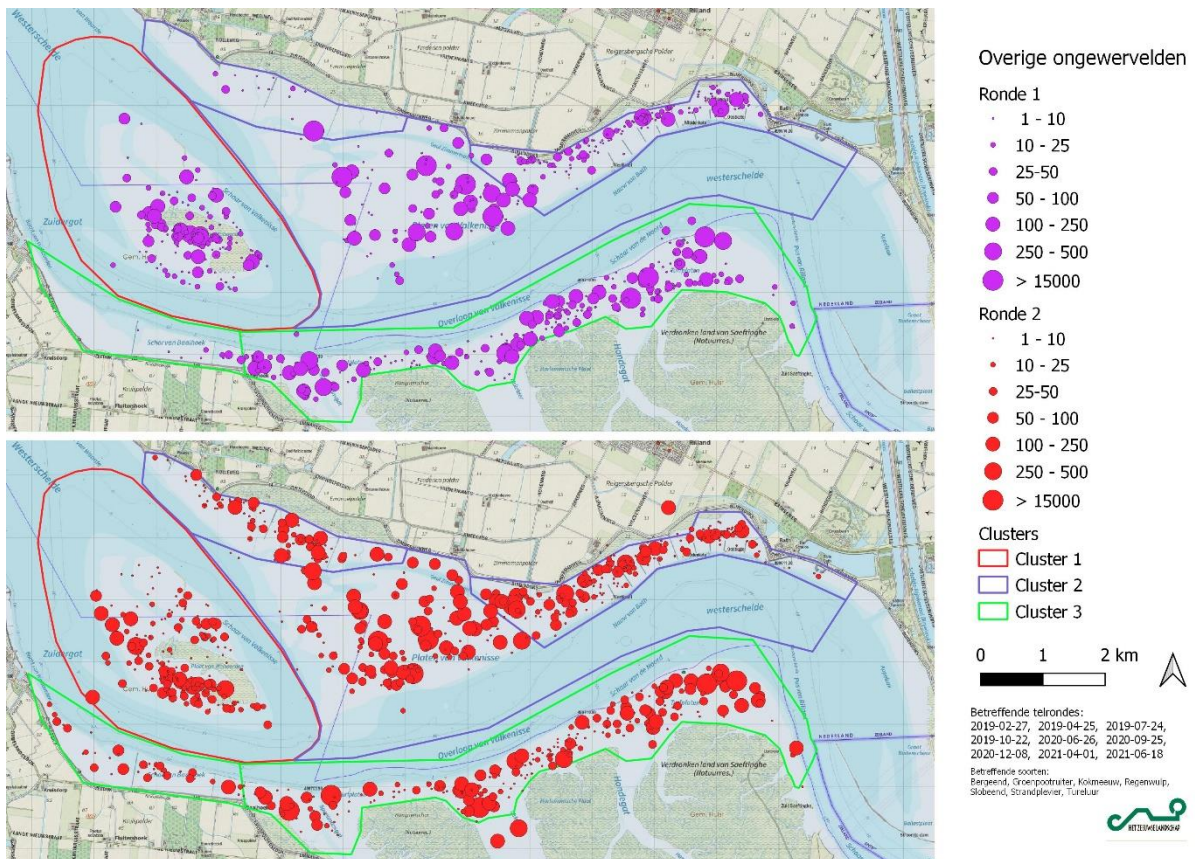
Van de soorten die gespecialiseerd zijn in wormen – in de oostelijke helft van de Westerschelde gaat het dan vooral om bonte strandlopers en in mindere mate om drieteenstrandlopers + geringe aantallen kieviten en bontbekplevieren – is het foerageervoorkomen beperkt tot een aantal geconcentreerde gebieden op de Platen van Valkenisse en Walsoorden en in mindere mate langs de Buitenranden van Saeftinghe en andere deelgebieden. Voor deze soorten is het blijkbaar lonend om zich gedurende het getij van het ene naar het andere deelgebied te verplaatsen; vogels van de Buitenrand van Saeftinghe verplaatsen zich op basis van de kaarten tijdens afgaand tij geregeld naar de Platen van Valkenisse en de slikken in de Bocht van Bath. Ook de wormeneters hebben een duidelijke voorkeur voor het laagdynamisch middenlitoraal. De vogels die tijdens de 1^e telrondes nog op het hoogdynamisch litoraal aan de zuidzijde van de Westerschelde werden gezien, waren daar tijdens de tweede ronde verdwenen. Opvallend zijn ook de hoge dichtheden op het laagdynamisch hooglitoraal op de Plaat van Walsoorden tijdens beide telronden (vooral bepaald door bonte strandlopers).

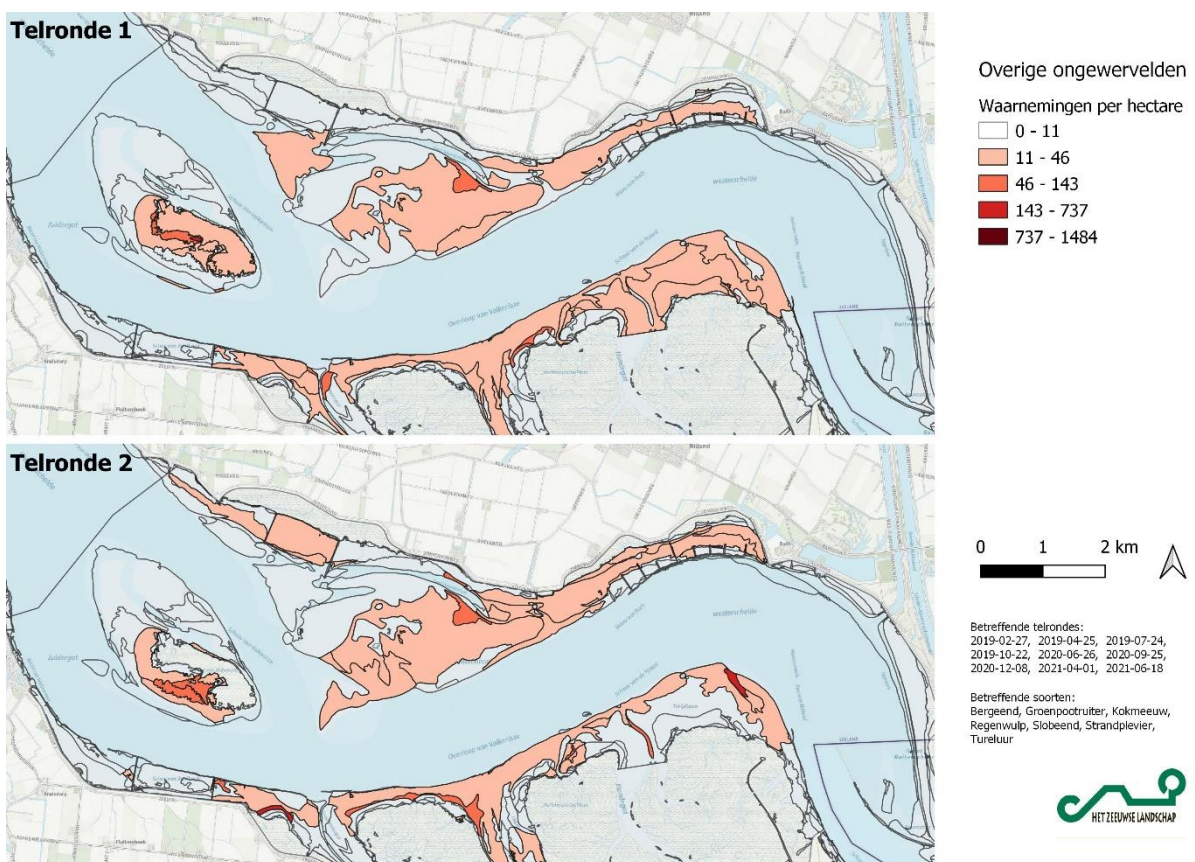
Figuur 3.32.1 Verspreiding van foeragerende wormeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.32.2 Dichtheden per ecotopotype van foeragerende wormeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.33.1 Verspreiding van foeragerende ongewerveldeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.33.2 Verspreiding van foeragerende overige ongewerveldeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Overige ongewerveldeneters

Met overige ongewervelden wordt hier bedoeld: op de bodem levende dieren (epibenthos) en in de waterkolom juist boven de bodem levende dieren als aasgarnalen (hyperbenthos). Vogels die dergelijke ongewervelden eten, met de kokmeeuw en bergeend als belangrijkste vertegenwoordigers, concentreren zich rond de Plaat van Walsoorden, op de Platen van Valkenisse + de aangrenzende delen van Waarde Buitendijks en de Bocht van Bath en op het oostelijke deel van Saeftinghe Buitendijks. Tijdens de eerste telronde worden nauwelijks vogels gezien in de deelgebieden Waarde Buitendijks en het Schor van Baalhoek, tijdens de tweede ronde wordt hier volop gevoerd. Tijdens de tweede telronde zijn alleen op het noordwestelijk deel van de Plaat van Walsoorden weinig vogels te vinden. Meer dan bij andere voedselgroepen worden soorten die overige ongewervelden eten gezien op het hoogdynamisch litoraal, zowel langs de buitenranden van Saeftinghe als op de Platen van Valkenisse (tijdens beide rondes). Ook deze groep voedt zich overigens op het laagdynamische middenlitoraal, al schuiven de vogels op de buitenranden van Saeftinghe bij laag tij wel op naar het hoogdynamisch litoraal.

Planteneters

Planteneters (zoals grauwe gans, smient, wintertaling en wilde eend), waartoe ook zaadeters gerekend worden, zijn geheel volgens de verwachting geconcentreerd op en langs de schorranden. Er vindt wel een verschuiving plaats gedurende afgaand tij; de aantallen planteneters langs de Buitenrand van Saeftinghe zijn tijdens de eerste telronde hoger dan tijdens de tweede telronde, vogels verplaatsen zich vermoedelijk meer naar de geulen in het gebied. Op de Plaat van Walsoorden en de Platen van Valkenisse wordt tijdens de tweede telronde ook verder op het slik gevoerd, met name op de laagdynamische midden- en hooglitorale delen.

Viseters

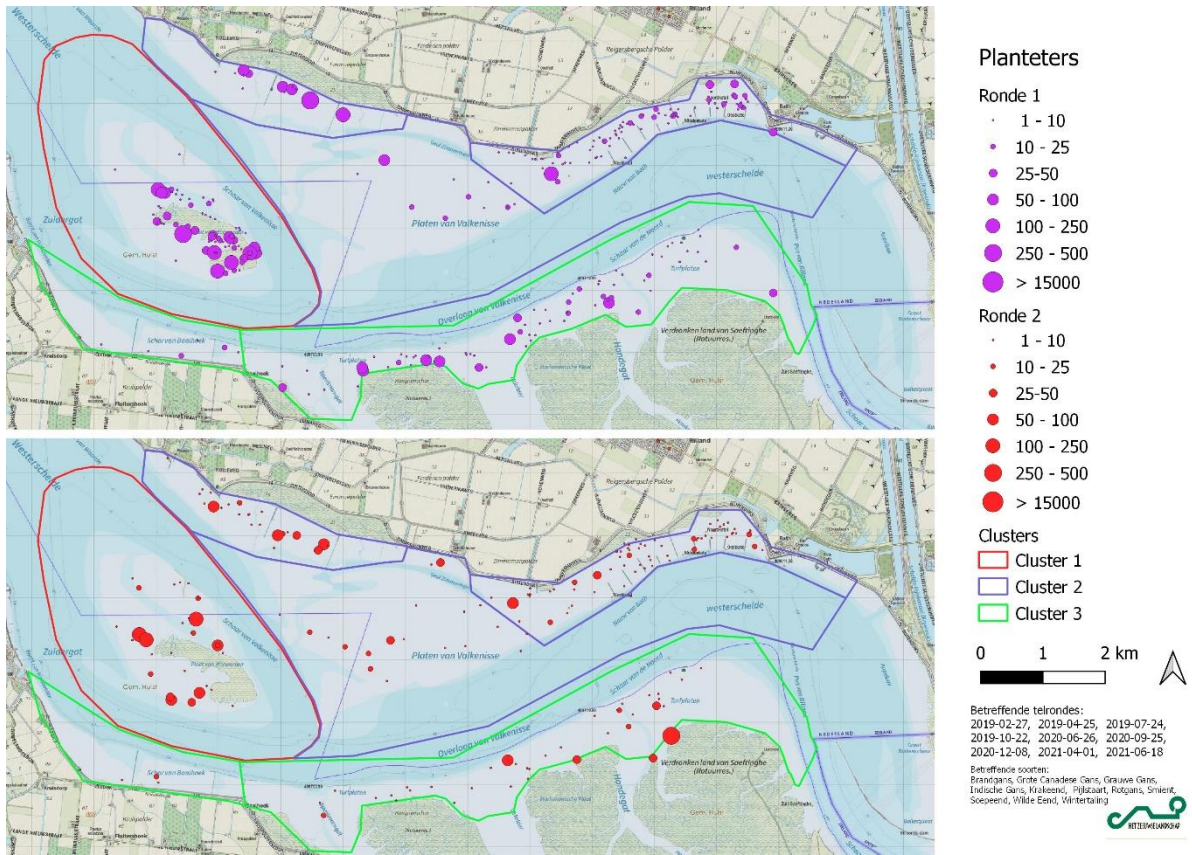
De aantallen viseters (bijvoorbeeld aalscholver, fuut, kleine mantelmeeuw, visdief) in het gebied zijn laag. De vogels voeren op of langs de vloedlijn (mantelmeeuwen) of in of boven water binnen een kilometer van de waterlijn. Anders dan bij de meeste andere voedselgroepen voeren viseters vooral in de hoogdynamische litorale gebieden.

Garnaleneters

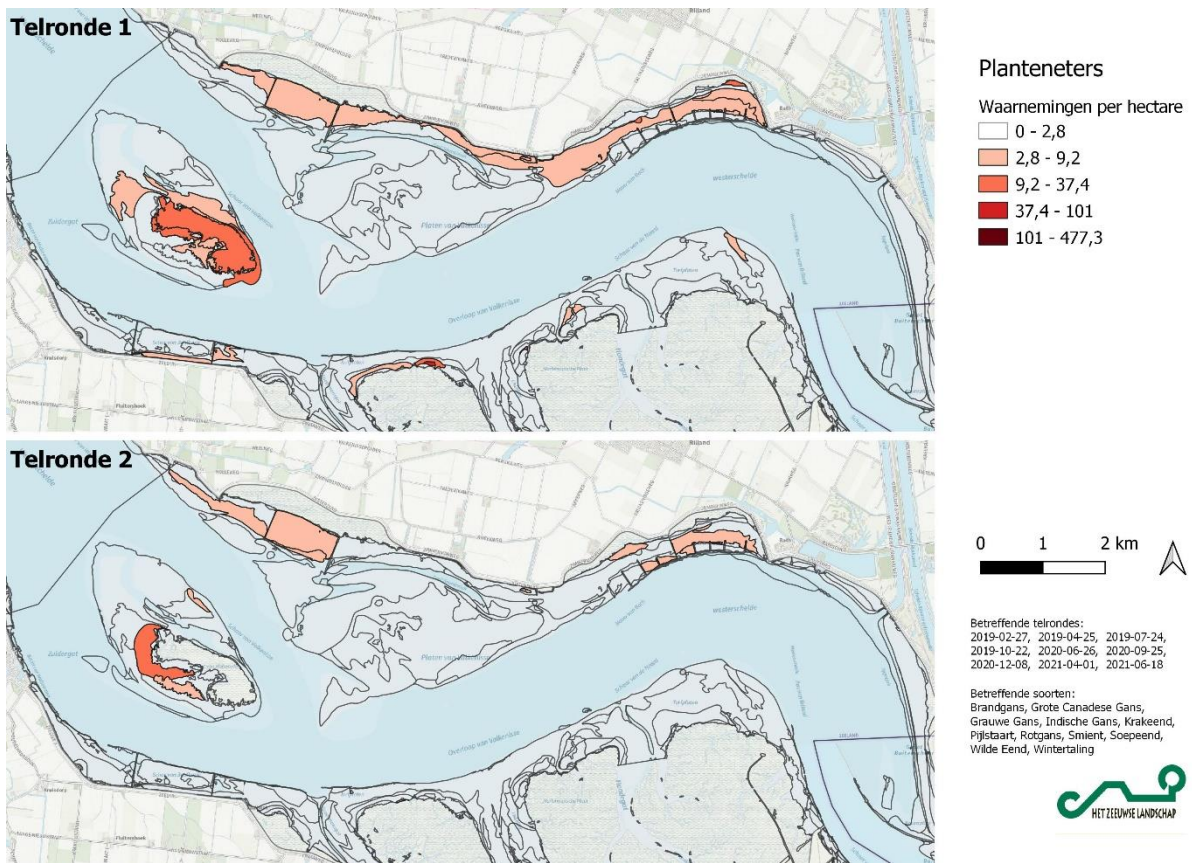
Alle reigers (blauwe reiger, grote en kleine zilvreiger) binnen deze groep en ook de lepelaar eten naast garnalen ook (kleine) vissen. Op de slikken zal het hoofdvoedsel uit garnalen bestaan die in plassen en langs de waterlijn verschalkt worden. Garnaleneters ontbraken tijdens de eerste telronde op de Platen van Valkenisse, het Schor van Baalhoek en het westelijk deel van Waarde Buitendijks, maar voedden zich wel in deze gebieden tijdens de tweede telronde. Garnaleneters zijn net als viseters relatief veel te vinden in hoogdynamische litorale gebieden, hoewel ook gevoerd wordt (in plassen en geulen) op het laagdynamische middenlitoraal. De dichtheden zijn overigens zeer laag.

Gewerveldeneters

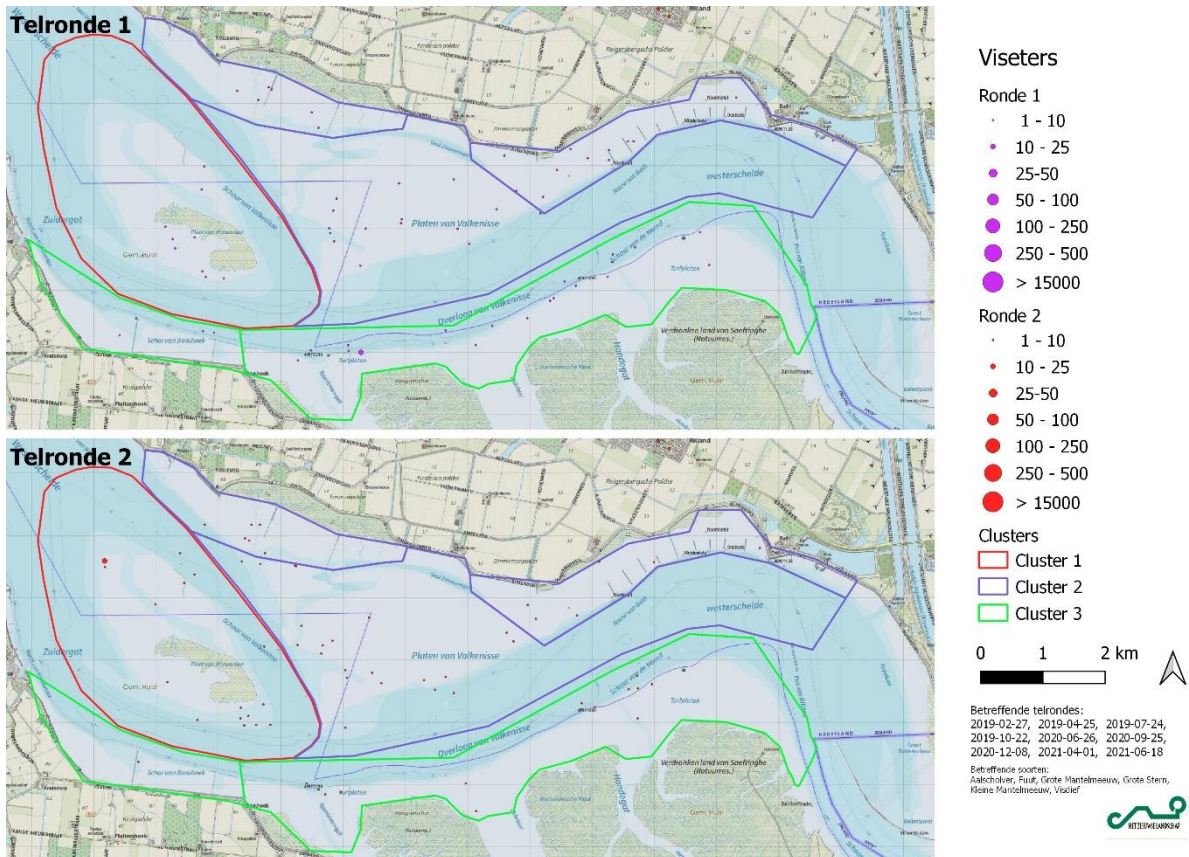
Jagende roofvogels (bruine kiekendief, slechtvalk, visarend) werden vrijwel uitsluitend gezien op de hoger gelegen schorren, meestal ook buiten de gebiedsgrenzen (in Saeftinghe). Van deze voedselgroep werden iedere telling slechts enkele exemplaren gezien.

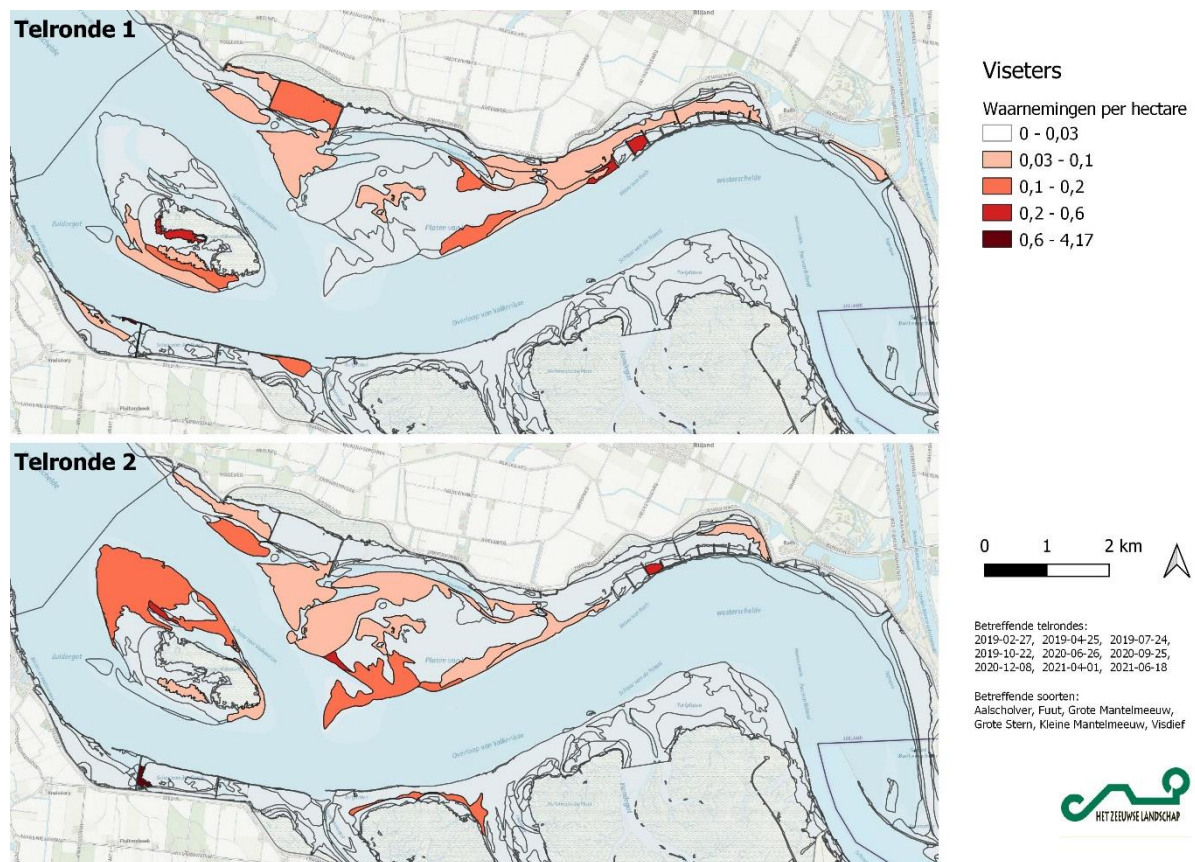
Figuur 3.34.1 Verspreiding van foeragerende planten- (en zaden-)eters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

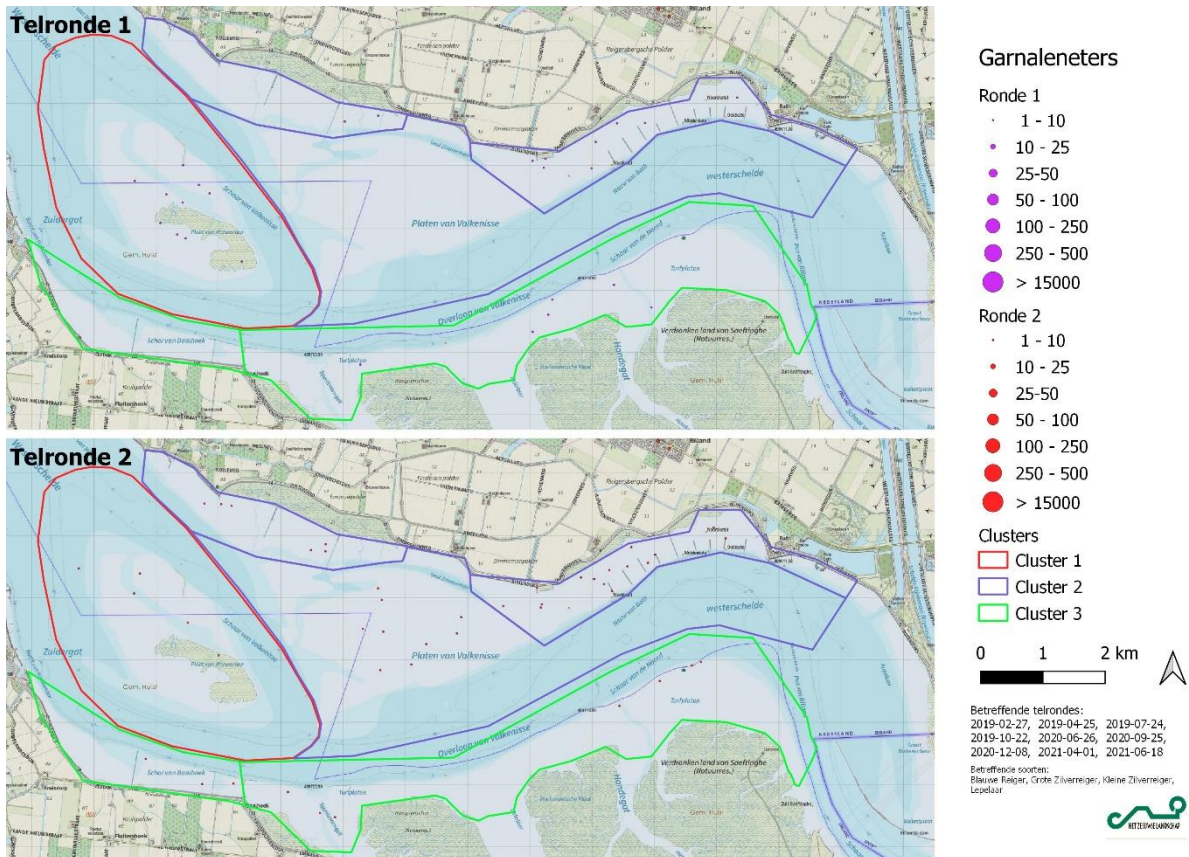
Figuur 3.34.2 Dichtheden per ecotopotype van foeragerende planten- (en zaden-)eters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

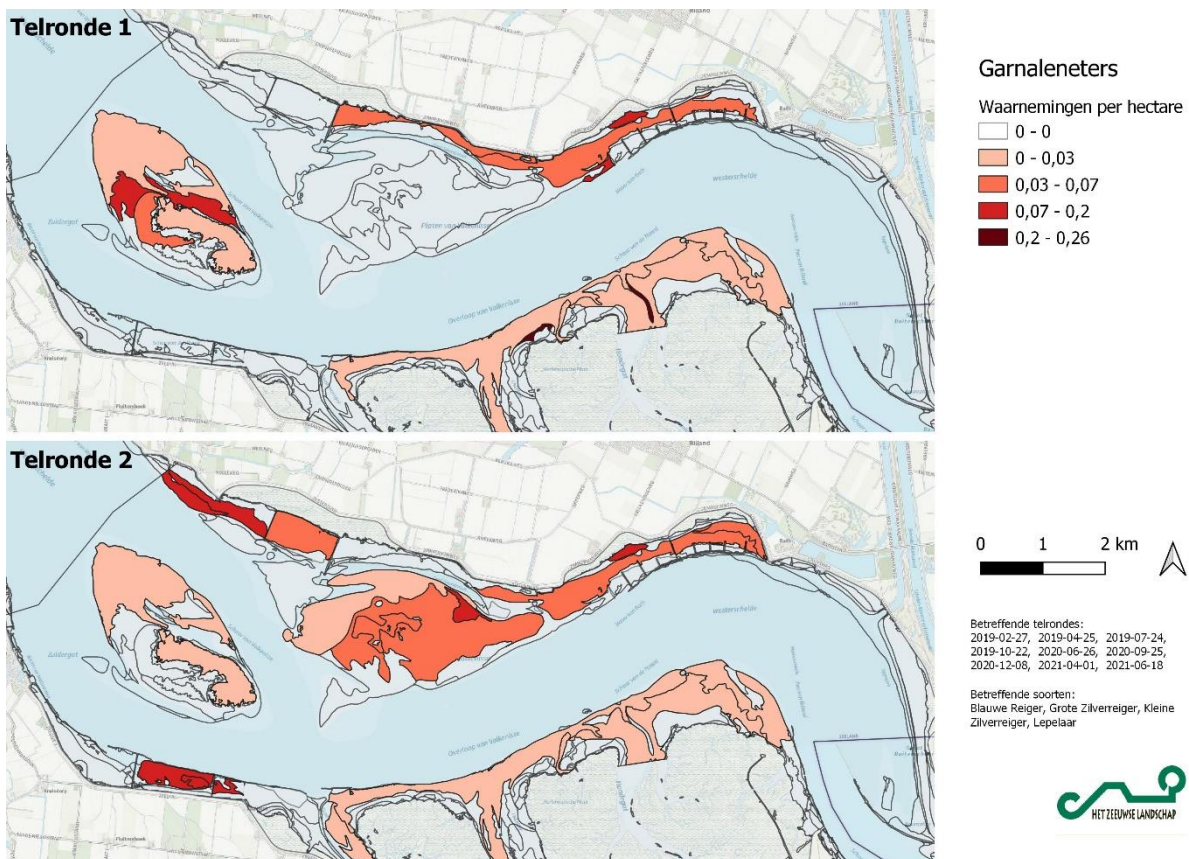
Figuur 3.35.1 Verspreiding van foeragerende viseters (en krabeters) tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

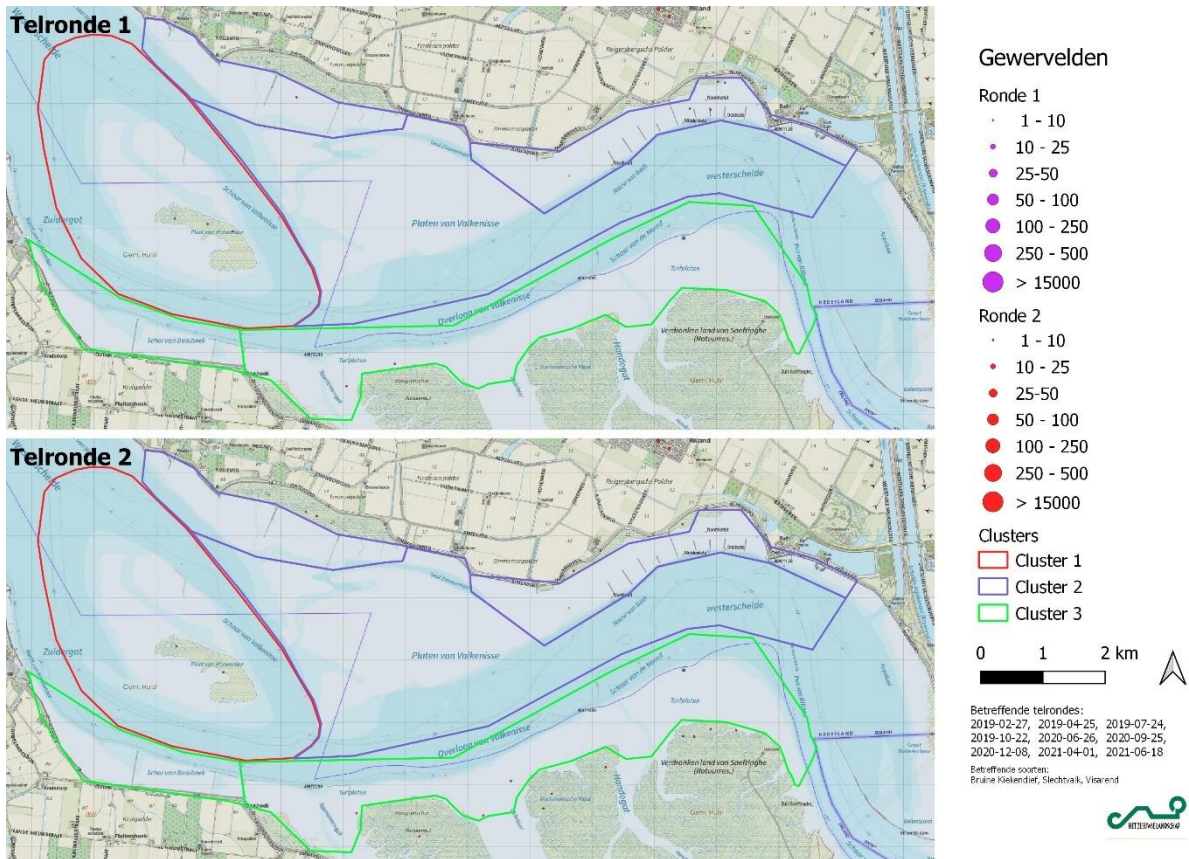
Figuur 3.35.2 Dichtheden per ecotopentype van foeragerende viseters (en krabeters) tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

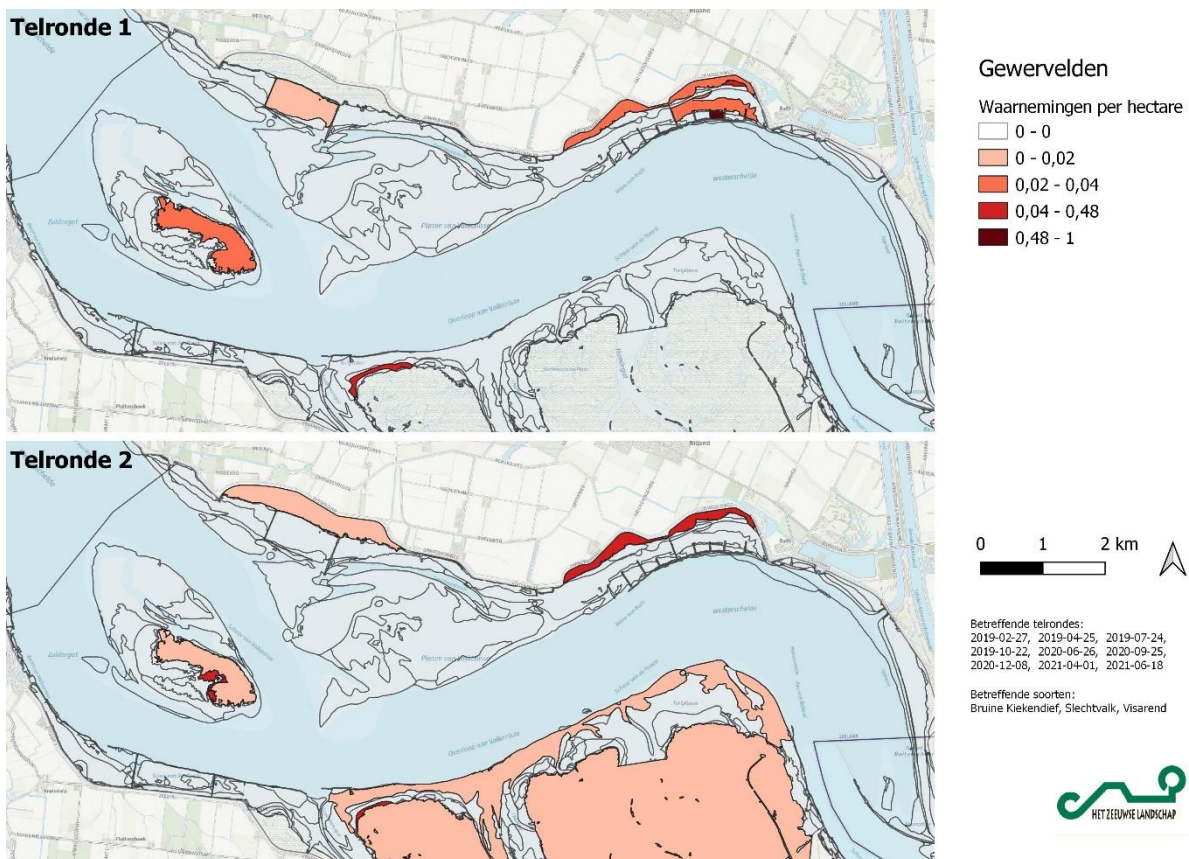
Figuur 3.36.1 Verspreiding van foeragerende gewerveldeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.36.2 Dichtheden per ecotopotype van foeragerende gewerveldeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.37.1 Verspreiding van foeragerende gewerveldeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

Figuur 3.37.2 Dichtheden per ecotopotype van foeragerende gewerveldeneters tijdens 1^e en 2^e telronde (alle tellingen gecombineerd).

3.5 Vergelijking hoog- en laagwatertellingen

In de Westerschelde worden al in opdracht van Rijkswaterstaat al decennialang maandelijks de hoogwater- vluchtplaatsen (HVP's) geteld. De laatste jaren worden deze tellingen uitgevoerd door Delta Milieupro- jecten (DMP). De hoogwatertellingen van de Plaat van Walsoorden, het Schor van Baalhoek en Saeftinghe worden uitgevoerd door de telgroep Saeftinghe, die ook maandelijks laagwatertellingen uitvoeren.

In deze paragraaf wordt gekeken of de vogelaantallen die tijdens de HVP-tellingen zijn vastgesteld ook tij- dens de laagwatertellingen zijn teruggevonden.

De laagwatertellingen in Saeftinghe geven een vollediger beeld van het in het gebied aanwezige vogels dan de HVP-tellingen (een groot deel van de hoogwater- vluchtplaatsen in Saeftinghe is niet te tellen vanaf land). De hoogwateraantallen per maand in onderstaande tabellen betreffen de som van de laagwatertellingen in Saeftinghe + de HVP-tellingen van de andere locaties in de oostelijke Westerschelde. Omdat in juni geen laagwatertellingen plaats vinden in Saeftinghe zijn voor deze maand wel de hoogwatertellingen van Saeftinghe gebruikt.

Figuur 3.37 geeft een overzicht van de telgebieden van de hoogwatertellingen waarvan wordt aangenomen dat de vogels vanuit deze gebieden foerageren in de laagwatertelgebieden. De gebieden WS191 en WS192 zijn niet meegenomen in de hoogwatertellingen. Eerst is een vergelijking op het gecombineerde niveau van de in dit rapport gehanteerde clusters gemaakt en vervolgens per cluster (cluster 1 = Plaat van Walsoorden, cluster 2 = Waarde Buitendijks + Platen van Valkenisse + Bocht van Bath, cluster 3 = Buitenrand Saeftinghe + Schor van Baalhoek.

Figuur 3.37 telgebieden langs de oevers van het oostelijke deel van de Westerschelde waar hoogwater- vluchtplaatsen zijn geteld en/ of laagwatertellingen (Saeftinghe) zijn gedaan. Gebieden WS 191 en WS192 zijn niet geteld tijdens hoogwater.

Tabel 3.35 vergelijkt de gecombineerde laagwatertellingen van de drie clusters met de hoogwatertellingen uit hetzelfde gebied. Hierbij is gekeken of het maximum van de laagwatertellingen overeenkomt met die van de HVP-telling of dat dit duidelijk hoger of lager is. In de tabellen 3.36, 3.37 en 3.38 worden de totalen per telling van de drie afzonderlijke clusters weergegeven.

SOORT	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106	
	LW	HWT	LW	HWT	LW	HWT	LW	HWT	LW	HWT	LW	HWT	LW	HWT	LW	HWT	LW	HWT
Aalscholver	58	14	17	43	25	39	85	373	10	44	24	62	74	85	28	12	51	37
Bergeend	955	313	1374	1068	3669	3381	1093	289	4566	2813	502	925	347	524	667	1369	2101	2208
Bontbekplevier	47		5		30		8	33			27	345	30	171		15		5
Bonte Strandloper	18	841			1	1	1245	2249		4	61	472	5686	9569	778	1		1
Brandgans			420	1197			50	1871		54	14	1220	2	3550	5	385		3
Drieteenstrandloper	530	286	6				13				66	229	533	842	281			1
Grauwe Gans	87	50	25	336	113	948	2331	2973	504	57	361	458	4446	5050	65	559	238	360
Grote Canadese Gans	12		6	45	252	242	132	173	565	25	19	8	1	44	9	58	420	
Kievit	9	558		71	23	61	130	3841	100	150	18	43		1315	90	13	42	
Kleine Mantelmeeuw	1		3	2	134	59		1	11	10	7	12	1		17	14	7	
Kokmeeuw	1164	275	178	648	11250	6836	1321	1570	6249	3076	1677	10981	487	1126	639	125	3337	3367
Lepelaar			2	33	63	260	2	49	142	77	8	272	4	33	20	80	59	88
Pijlstaart	437	6	4	164			241	918			21	6	44	821	16	285		
Scholekster	679	1641	436	363	788	811	1400	2086	471	967	1394	2119	1720	2852	828	1443	588	1286
Smient	1411	837		288			6592	5445			1500	312	5542	8046	112	191		
Stormmeeuw	55	22	1	3	43	1	34	31	11	3	17	25	45	250	2		3	17
Tureluur	2	62	9	514		64	1	117		122		52	1	118	9	561	8	94
Wilde Eend	421	1856	262	602	491	1740	1133	4637	297	1008	1635	4814	1414	4391	69	562	573	807
Wintertaling	70	14		548	22			1218				376	26	868		460		
Wulp	963	1208	85	61	837	755	691	1046	604	214	1130	1531	629	1181	227	520	116	469
Zilvermeeuw	13	101	237	726	573	341	144	400	201	273	84	502	50	188	174	353	174	181
TOTAAL	6635	8131	2629	6717	18063	15539	15062	29333	13385	8936	7034	24601	18231	40715	3791	7367	7594	8973

Tabel 3.35. Maximumaantallen van de laagwatertellingen in alle drie de clusters en de aantallen tijdens de hoogwatertellingen in dezelfde maand. Blauwe markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% meer dan bij laagwatertelling; gele markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% minder dan bij laagwatertelling; roze markering: aantallen van de hoogwatertelling niet meer dan 20% afwijkend van laagwatertelling.

Wanneer alle clusters worden gecombineerd valt op dat de aantallen tijdens de hoogwatertellingen over het algemeen (bij 69% van de soorten) meer dan 20% hoger zijn dan tijdens de laagwatertellingen. Bij slechts 9% van de tellingen was de afwijking tussen de totalen per soort minder dan 20%. Uitzonderingen zijn de tellingen van februari 2019 met bij 58% van de soorten lagere aantallen tijdens hoogwater en 42% lagere aantallen tijdens laag water en juli 2019 met tijdens laag water bij 35% van de soorten hogere aantallen en eveneens bij 35% van de soorten lagere aantallen dan tijdens hoog water terwijl bij 30% van de soorten de aantallen minder dan 20% afweken. Bij slechts twee tellingen was het totaal aantal waargenomen vogels van de 21 geselecteerde soorten lager tijdens hoog water, namelijk in juli 2019 (14% lager) en juni 2020 (33% lager).

Wanneer de aantallen per soort tijdens hoog en laag water per cluster met elkaar worden vergeleken blijken er aanzienlijke verschillen te zijn tussen de clusters.

In Cluster 1 (Plaat van Walsoorden) zijn de aantallen tijdens alle tellingen voor vrijwel alle soorten het hoogst tijdens laag water (92%). Dit is te verklaren doordat een deel van de soorten, met name steltlopers, maar ook meeuwen overtijnen op andere plaatsen. Daarnaast zijn de vogels (met name eenden) die op de Plaat van Walsoorden overtijnen vanaf de vaste wal niet of slecht zichtbaar.

SOORT	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106		
	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	
Aalscholver			5	2	6	4	10		1		1		1		7				1
Bergeend	366		294	62	459	70	550	90	713	570	199	96	261	165	361	98	474	320	
Bontbekplevier					30			8					30						
Bonte Strandloper							1125						2260		663				
Brandgans											14								
Drieteenstrandloper			6												60				
Grauwe Gans			4		49	4	829	18	11		38		59	150	5			1	
Grote Canadese Gans					165		62		53	25	10		1					9	
Kievit																		1	
Kleine Mantelmeeuw					4	7			2		1							6	
Kokmeeuw	30		6		2030	1093	14	15	993		137	398		6	56		687	380	
Lepelaar				1	1		2		7						1		6	2	
Pijlstaart	110		4				60	12			20		23	230	16				
Scholekster	40		39	14	227	17	121		37		90		271		125		28		
Smient	1180						4686	2010			1340		1770	980	112	18			
Stormmeeuw	8						1		1		4		3	3			1		
Tureluur			3																
Wilde Eend	27		29	7	184				172	95	1185	138	18		5		188	30	
Wintertaling	27												26						
Wulp	322		22	1	283	38	268		136		347	38	102		55		29		
Zilvermeeuw	2		27	2	260	42	94	11	85	7	54	40	25	7	35	12	88	13	
TOTAAL	1862		382	89	3307	1275	7010	2181	2107	697	3274	710	4705	1541	1399	128	1434	746	

Tabel 3.36 Maximumaantallen van de laagwatertellingen in cluster 1 (Plaats van Walsoorden) en de aantallen tijdens de hoogwatertellingen in dezelfde maand. Blauwe markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% meer dan bij laagwatertelling; gele markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% minder dan bij laagwatertelling; roze markering: aantallen van de hoogwatertelling niet meer dan 20% afwijkend van laagwatertelling.

Het beeld in Cluster 2 (Waarde Buitendijks, Platen van Valkenisse, Bocht van Bath) is meer gevarieerd. De aantallen per soort zijn tijdens laag water in 54% van de gevallen >20% lager dan tijdens hoog water terwijl in 27% van de gevallen de totalen per soort tijdens laag en hoog watertellingen ongeveer gelijk waren. In juli 2019 en oktober 2019 werden van veel soorten juist tijdens hoog water beduidend lagere aantallen geteld. In juli vertaalde dit zich ook in een fors lager totaal aantal van alle soorten samen. De verschillen tussen hoog en laag water waren in cluster 2 procentueel over het algemeen minder groot dan in beide andere clusters. In oktober 2019, december 2020 en april 2021 was de afwijking tussen de som van de 21 selectiesoorten tijdens hoog en laag water minder dan 20%. Vermoedelijk overtijnen veel van de vogels die tijdens laag water binnen dit cluster worden gezien op HVP's binnen hetzelfde cluster.

SOORT	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106	
	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT
Aalscholver	10	14	7	4	6	7	52	8	6	22	9	37	28	28	14	9	7	16
Bergeend	398	313	758	251	2293	1739	147	71	2320	1095	232	227	3	4	326	385	1220	1438
Bontbekplevier		29					7	11		2	27	257		1		15		5
Bonte Strandloper	16	126				1	20	84			25	222	1788	305	95	1		1
Brandgans							25				1							
Drieteenstrandloper	530	280									1	48	225	213	782	1		
Grauwe Gans	24	50	12	24	80	65	718	86	478	56	151	225	2588	712	37	88	6	8
Grote Canadese Gans							70				8				4	1		
Kievit	9	169		5	23	11	130	8	100	10	18	6		13			13	9
Kleine Mantelmeeuw	1			2	50		130		9	2	3		1				8	3
Kokmeeuw	893	275	173	27	3987	1083	505	629	2711	1695	1264	4242	321	822	529	38	1799	1831
Lepelaar			2	6	48	47			7	29	8	13		1	14	1	22	32
Pijlstaart	39	6	2	2			7				1	1	1	37	1	26		
Scholekster	402	815	244	211	198	265	394	217	231	522	709	914	1035	1445	382	990	254	603
Smient	122	837		2			30	11			80	65	320	123				
Stormmeeuw	42	22		2	30		11	5	11	2	9	25	44	223	2		2	17
Tureluur	2	62	6	37		9	1	3		44		4		23		80	8	45
Wilde Eend	340	1856	203	229	353	393	705	1197	153	654	362	1235	1273	1634	64	283	297	630
Wintertaling	43	14		7	22									35		89		
Wulp	433	558	43	38	266	95	260	333	165	102	285	477	233	551	69	27	33	115
Zilvermeeuw	11	101	116	122	107	41	58	26	55	67	19	83	5	43	71	55	62	99
TOTAAL	3247	5527	1566	969	7416	3756	2660	2689	5821	4302	2592	8081	7469	6213	1970	2092	3717	4852

Tabel 3.37 Maximumaantallen van de laagwatertellingen in cluster 2 (Waarde Buitendijks, Platen van Valkenisse, Bocht van Bath) en de aantallen tijdens de hoogwatertellingen in dezelfde maand. Blauwe markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% meer dan bij laagwatertelling; gele markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% minder dan bij laagwatertelling; roze markering: aantallen van de hoogwatertelling niet meer dan 20% afwijkend van laagwatertelling.

De verschillen tussen hoog en laagwatertellingen zijn het grootst in het derde cluster (Schor van baalhoek en Saeftinghe). De aantallen tijdens hoogwatertellingen lagen voor bijna alle soorten fors hoger dan tijdens laagwatertellingen. Opvallende uitzondering is de telling van februari 2019; tijdens hoogwater waren de

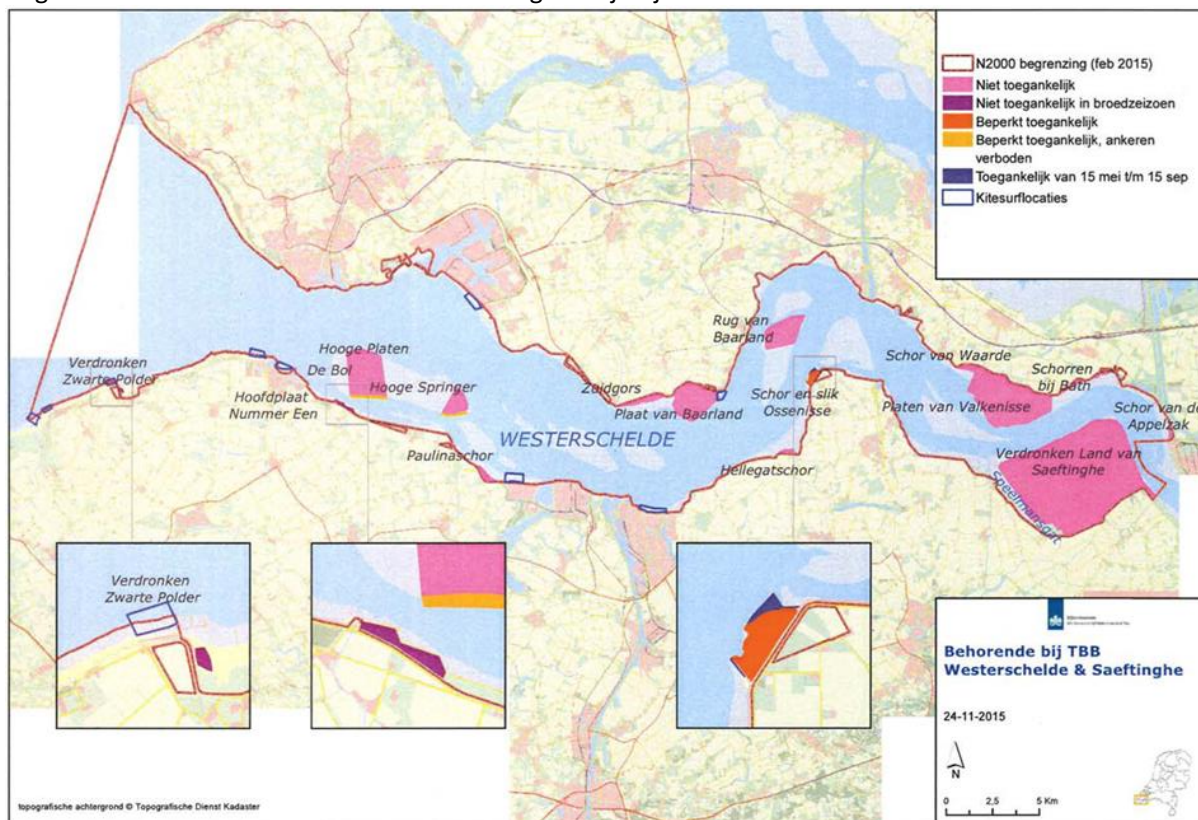
aantallen van de meeste soorten lager en enkele soorten werden zelfs helemaal niet gezien, bijvoorbeeld bergeend, grauwe gans, smient en wilde eend . Tijdens de andere tellingen waren met name de aantallen van brandganzen, grauwe ganzen, pijlstaarten, smienten, tureluurs, wilde eenden en wintertalingen fors hoger tijdens de hoogwatertellingen. Het gaat hierbij om soorten die vrijwel altijd in de geulen of op de schorren in Saeftinghe zelf foerageren en dus feitelijk buiten de officiële clustergrenzen (zie afbeelding 2.1). in paragraaf 2.2) vallen. Hetzelfde geldt voor sommige steltlopersoorten, bijvoorbeeld bonte strandlopers, scholeksters, tureluurs en wulpen. De kokmeeuw is juist een soort die vooral tijdens laagwater is waargenomen. Deze soort foerageert voornamelijk op de randen van water en slik.

SOORT	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106	
	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT	max LW	HWT
Aalscholver	53		8	37	17	28	23	365	3	22	14	25	45	57	14	3	44	20
Bergeend	198		400	755	917	1572	483	218	1533	1148	156	602	100	355	162	886	626	450
Bontbekplevier		18		5				22		37		88	16	170				
Bonte Strandloper	8	715			1		766	2165		4	61	250	3120	9264	20			
Brandgans			420	1197			25	1871		54		1220	2	3550	5	385		3
Drieteenstrandloper		6						13				18	4	320		280		1
Grauwe Gans	87		14	312	13	879	784	2887	169	1	172	233	1831	4188	23	471	232	352
Grote Canadese Gans	12		6	45	207	242		173	524		1	8		44	5	57	420	
Kievit		389		66		50	36	3833		140		37		1302		87		33
Kleine Mantelmeeuw			3		80	52		1		8	3	12				17	2	4
Kokmeeuw	486		22	621	5233	4660	839	941	3222	1381	529	6341	166	298	92	87	851	1156
Lepelaar		26		63	213		49	135	48		259	4	32	6	79	43	54	
Pijlstaart	342			162			208	918			5	22	554		259			
Scholekster	265	826	182	138	363	529	885	1869	216	445	660	1205	614	1407	523	453	306	683
Smient	340			286			2336	5434			456	247	3880	6943	12	173		
Stormmeeuw	5		1	1	13	1	22	26		1	7		1	24				
Tureluur			5	477		55		114		78		48	1	95	9	481		49
Wilde Eend	77		61	373	35	1347	428	3440	52	259	162	3441	133	2757		279	108	147
Wintertaling				541				1218				376		833		371		
Wulp	342	650	20	22	395	622	184	713	303	112	498	1016	294	630	132	493	54	354
Zilvermeeuw	6		94	602	261	258	33	374	130	199	53	379	38	138	68	286	58	69
TOTAAL	1752	2604	1151	5666	7340	11508	7010	26644	6200	3937	2770	16520	7942	34502	1033	5147	2443	3375

Tabel 3.38 Maximumaantallen van de laagwatertellingen in cluster 3 (= Schor van Baalhoek en Buitenranden Saeftinghe) en de aantallen tijdens de hoogwatertellingen in dezelfde maand. Blauwe markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% meer dan bij laagwatertelling; gele markering: aantallen bij hoogwatertelling >20% minder dan bij laagwatertelling; roze markering: aantallen van de hoogwatertelling niet meer dan 20% afwijkend van laagwatertelling.

3.6 Verstoringen en effecten

De Westerschelde en Saeftinghe zijn een Natura 2000-gebied waarbinnen een aantal gebieden bij wet beperkt of niet toegankelijk zijn. Deze verboden en beperkingen zijn vastgelegd in het *Besluit beperking toegankelijkheid gebieden ex art. 20 Natuurbeschermingswet 1998, [...] binnen het Natura 2000-gebied 'Westerschelde & Saeftinghe'* (<https://wetten.overheid.nl/BWBR0038737/2016-11-19/#Artikel7>). Onderstaande kaart komt uit dit besluit. Op de kaart is te zien dat delen van de schorren langs de noordrand van het telgebied en ook de Plaat van Walsoorden toegankelijk zijn.

Tijdens de tellingen zijn zo nu en dan in en om foerageergebieden van vogels menselijke activiteiten en/ of verstoringen waargenomen, maar deze zijn niet systematisch geregistreerd of beschreven. In het oostelijke deel van de Westerschelde is er overigens beperkte activiteit van badgasten en nauwelijks tot geen activiteit van watersporters.

Pierenstekers en zeegroentesnijders kunnen wel voor verstoring zorgen. Enkele bedrijven oogsten in de periode april tot oktober dagelijks handmatig lamsoren (zulte) en zeekraal op de Plaat van Walsoorden. Tijdens de tellingen is geen zichtbare verstoring van zeegroentesnijders of pierenstekers op foeragerende vogels waargenomen.

In juli 2019 (2 x) en juni 2020 (1 x) is op de Plaat van Walsoorden menselijke activiteit vastgesteld door aanmerende motorboten met badgasten, in alle gevallen met een hond, die zich met badlakens, klapstoelen en koelboxen installeerden op de schorrand (zie foto's). Vermoedelijk komt dit soort verstoring regelmatig voor in de maanden juli en augustus. Het effect van menselijke aanwezigheid op aanwezige vogels is lastig meetbaar, maar het is evident dat in een straal van enkele honderden meters niet gefoerageerd wordt door vogels.

Beperkte verstoring is waargenomen door (jagende of overvliegende) roofvogels, met name door Slechtvalken en ook door Visarenden en Zeearend.

24 juli 2019 badgasten op de Plaat van Walsoorden (foto Bas de Maat).

26 juni 2020 badgasten op de Plaat van Walsoorden (foto Bas de Maat).

26 juni 2020 Zeehonden, Plaat van Walsoorden (foto Bas de Maat).

4 Discussie en conclusie

4.1 Bruikbaarheid gegevens

De verzamelde en vastgelegde gegevens hebben betrekking op grote aantallen vogels, waarvan het merendeel foeragerend is vastgesteld. Het intekenen van de groepen foeragerende vogels blijkt goed mogelijk middels avimap en de verspreidingskaarten van foeragerende vogels op zowel soortniveau (paragraaf 3.3) als voedselgroepniveau (paragraaf 3.4) geven inzichten van het gebruik van de slikplaten gedurende afgaand tij en verplaatsingen binnen afgaand tij. De afgebeelde kaarten tonen de gegevens van alle teldatums per telronde gecombineerd, maar zijn ook per datum en telronde afzonderlijk beschikbaar. Omdat vliegbevingen en verplaatsing van vogels niet goed zijn te registreren en ook vaak niet worden waargenomen is de methodiek om twee telronden achter elkaar te doen een goede manier om toch zicht te krijgen op deze verplaatsingen. De uitkomsten van de tellingen sluiten in grote lijnen aan bij de veldkennis van de tellers, maar geven op soortniveau ook extra inzicht in foerageeractiviteit per gebied, per ecotopentype en gedurende het afgaand tij.

4.2 Aantallen en gebruik

Verstoringsbronnen en de effecten van verstoring zijn niet systematisch geregistreerd. Uit de tellingen blijkt dat in deelgebieden met aanwezige verstoringbronnen (bijvoorbeeld dagjesmensen of zeegroentesnijders op de Plaat van Walsoorden) wordt gefoerageerd. De verstoringen zorgen dus hooguit voor lokale verplaatsingen, voor soorten die het gehele afgaande tij nodig hebben om te foerageren kan herhaalde verstoring wel invloed hebben op de voedselinname.

Het seizoensverloop komt overeen met de patronen die ook tijdens de hoogwatertellingen worden vastgesteld. De aantallen steltlopers zijn het laagst in de periode (medio) april – (medio) juli en het hoogst van oktober t/m februari. Een maximum werd bereikt in december 2020 (8844 waarvan 7764 foeragerend). Dit maximum is voor een groot deel bepaald door bonte strandlopers. Het laagste aantal was 547 (442 foeragerend) in april 2019. Met name bij de bonte strandloper is vastgesteld dat ze zich bij afgaand tij verplaatsten tussen de verschillende deelgebieden.

De overige watergebonden soorten (futen, zwanen, ganzen, eenden, reigers, ibissen, meeuwen, sterns, zeekoeten) pieken juist in de maanden juni en juli (maximum 16.475, waarvan 12.651 foeragerend in juli 2019). Ook in oktober 2019 (11.984) en december 2020 (11.081) werden veel niet-steltlopers geteld, maar het aandeel foeragerende vogels lag in deze maanden slechts tussen de 5 en 16%. De laagste aantallen niet-steltlopers werden geteld in april 2019 (2329) en april 2021 (1709).

Van de overige watervogels was de kokmeeuw vooral in de periode juni-september de meest talrijke met een maximum van 11.250 (10.817 foeragerend) in juli 2019. In de maanden oktober t/m april waren hooguit enkele honderden vogels present (laagste aantal 171 in april 2019). Kokmeeuwen verplaatsen zich gedurende afgaand tij gedeeltelijk naar de meer westelijk gelegen deelgebieden.

Van de eenden is de smient in het winterhalfjaar de talrijkste soort (maximaal 6592 in oktober 2019, waarvan slechts 431 foeragerend), terwijl de bergeend juist in juni en juli het meest aanwezig is (maximaal 4566 waarvan 4552 foeragerend in juni 2020). Eenden en ook ganzen worden vooral waargenomen op het schor en op korte afstand van de schorranden.

4.3 Vergelijking laagwater- en hoogwatertellingen

Uit de vergelijking van de aantallen tijdens hoog- en laagwatertellingen (paragraaf 3.6) van alle clusters samen komt naar voren dat de aantallen tijdens hoogwatertellingen vrijwel altijd significant hoger zijn dan tijdens laagwatertellingen. Gekeken naar de 21 geselecteerde soorten lagen de maxima tijdens 69% van de tellingen meer dan 20% lager tijdens laagwatertellingen. Op soortniveau was slechts in 9% van alle tellingen sprake van een afwijking van minder dan 20%. De totaalsom van getelde vogels was alleen in juni 2020 hoger tijdens laagwater.

Per cluster is het beeld genuanceerder. Op de Plaat van Walsoorden (cluster 1) werden juist altijd meer vogels geteld tijdens laag water.

In cluster 2 (Platen van Valkenisse en slikken langs de noordrand van de Westerschelde) waren de maxima van de 21 soorten tijdens ruim een kwart van de tellingen minder dan 20% afwijkend, terwijl deze in een vijfde deel van de tellingen meer dan 20% hoger waren dan tijdens hoog water.

In cluster 3 (Saeftinghe en Schor van Baalhoek) lag de som van de maxima van de 21 soorten tijdens hoogwater altijd meer dan 20% hoger dan tijdens laagwater. De kokmeeuw was de enige soort die tijdens laagwater regelmatig in significant hogere aantallen present was.

Voor de verschillen tussen de aantallen van de hoogwater- en de laagwatertellingen zijn een aantal mogelijke verklaringen te noemen:

- Laagwater en hoogwatertellingen vinden niet op dezelfde dag plaats, er kan een verschil van zelfs enkele weken zitten tussen de tellingen.
- Bij de laagwatertellingen kunnen dubbeltellingen optreden door verplaatsingen van vogels gedurende de tellingen, hiervoor wordt niet gecorrigeerd. Bij de hoogwatertellingen wordt daar juist goed op gelet, aangezien deze tellingen als doel hebben de populatiegrootte te monitoren. De laagwatertellingen zijn niet bedoeld om een exact aantal van op de slikken verblijvende vogels te verkrijgen, maar om te onderzoeken welke gebieden een belangrijke rol spelen als foerageer- en/of rustgebied voor de verschillende soorten.
- De gebruikte hoogwateraantallen van Saeftinghe betreffen feitelijk de totalen van laagwatertellingen. Een groot deel van de vogels wat tijdens deze tellingen gezien wordt verblijft in de geulen in het gebied en foerageert dus niet langs de Buitenranden van Saeftinghe. De laagwatertellingen van de Buitenranden van Saeftinghe vergelijken met de laagwatertellingen van het telgebied Saeftinghe van de telgroep Saeftinghe is dus feitelijk appels met peren vergelijken.
- Sommige soorten (bijvoorbeeld zilver- en kokmeeuwen, maar soms ook wulpen en scholeksters) overtijen soms in het binnenland buiten de vaste HVP's.
- Vogels verblijven met hoogwater buiten het zicht van de waarnemers tussen de vegetatie van de schorren, ofwel te ver uit de kant (drijvende groepen eenden op de Westerschelde)
- Vogels verplaatsen zich vanuit het ene cluster naar het andere cluster met het zakken van het water, of komen van buiten het onderzoeksgebied dan wel andersom. Verplaatsingen vinden niet alleen plaats binnen de Westerschelde, maar er zijn ook verplaatsingen bekend van bonte strandlopers van de Westerschelde naar de Oosterschelde en omgekeerd.

4.4 Verdere uitwerking

De tot nu toe verzamelde gegevens per soort laten zien dat soorten het gebied op een verschillende manier gebruiken in ruimte en tijd. Dit vraagt om de koppeling van voedselvoorkeur, bodemfaunagegevens, droogvalduur en substraatsamenstelling. In paragrafen 3.3 en 3.4 is hier een eerste aanzet toe gedaan door kaarten per voedselgroep te presenteren en deze kaarten en voedselgroepkaarten te koppelen aan Ecotopenkaart. Bepaalde delen van gebieden, bijvoorbeeld op de Platen van Valkenisse worden weinig of slechts periodiek gebruikt door foeragerende vogels. Dat roept de vraag op waarom deze gebieden niet of slechts af en toe in trek zijn. Een nadere bestudering van de tot nu toe verzamelde gegevens zal zeker meer inzichten opleveren.

In hoeverre het gebiedsgebruik van jaar tot jaar hetzelfde blijft is ook de vraag. De tellingen van afgelopen jaren laten veel variatie zien in met name aantallen, waarbij niet altijd duidelijk is of bij verschillen in aantallen en gebruik van gebieden sprake is van vaste patronen of interne dan wel externe bepalende factoren. Hoekstein (2004) heeft voor een deelgebied in de Oosterschelde laten zien dat de aantalspatronen van verschillende steltlopersoorten op verschillende dagen vergelijkbaar kunnen zijn, maar dat de aantallen tussen dagen een factor 3 kunnen verschillen.

4.5 Gebruikte methodiek en verbeterpunten

De beschikbaarheid van goede boten is een belangrijk aandachtspunt. De afgelopen jaren werd geteld van verschillende boten. De Naerebout was vanwege de diepgang minder geschikt, om die reden moest de vaarroute tijdens een tweede telronde aangepast worden. Per boot verschilde de ruimte op en de hoogte van het dek. Meest ideaal was een hoog standpunt met voldoende ruimte voor de tellers en voldoende dekking tegen de wind. De Roompot was wat dat betreft minder geschikt, met weliswaar een groot bovendeck, maar weinig beschutting. Bovendien hangt bovenaan de ladder naar het dek op een uiterst onhandige positie een lamp, waar verschillende tellers hun hoofd tegen hebben gestoten, eenmaal met een hevig bloedende hoofdwond (doktersbezoek en hechten noodzakelijk) bij één van de tellers. De beschikbaarheid van de boten was steeds goed, maar er was geen inspraak in de bootkeuze. Het afgelopen jaar was de beschikbaarheid van de boten goed (teldatums werden vooraf vastgelegd en boten gereserveerd). Het verzetten van een telling bleek minder makkelijk; de afgebroken telling van 5 maart kon pas op 1 april opnieuw ingepland worden (combinatie beschikbaarheid kapitein/ boot/ juiste getij). Het vooraf vastleggen van een reservedatum is indien mogelijk in de toekomst raadzaam.

In verband met de corona-maatregelen kon er in de periode maart-mei 2020 niet geteld worden (de optie om de telling met één teller uit te voeren was niet realistisch. Vanaf juni 2020 kon wel geteld worden, op voorwaarde dat er altijd buiten geteld werd met maximaal drie personen. Dit was soms hard werken, maar goed te doen.

Het online invoeren van de gegevens werkte goed. Het vooraf inladen van kaarten en controleren van de instellingen op de app is daarbij wel belangrijk. Eenmaal bleken er kort na de afvaart problemen met de instellingen van avimap, maar door telefonische begeleiding en ondersteuning met de moderator Gerard Troost was dit snel opgelost en kon de telling tijdig starten. Het uploaden van de tellingen in het veld gaf geen problemen.

4.6 Samenvatting op hoofdlijnen

Verspreiding en aantallen

- De verspreiding en het seizoensverloop van groepen foeragerende vogels komen goed overeen met de veldervaringen over het gebruik van het intergetijdengebied door deze vogelsoorten.
- Op basis van de aantallen vogels zijn alle clusters ongeveer even belangrijk. De hoogste aantallen foeragerende vogels werden gevonden in het deelgebied Buitenrand van Saeftinghe (2044 en 1860 tijdens respectievelijk telronde 1 en 2), de laagste bij Waarde Buitendijks (345 ronde 1 en 457 tijdens ronde 2) en het Schor van Baalhoek (64 tijdens ronde 1, 319 tijdens ronde 2).
- De hoogste aantallen foeragerende steltlopers zijn ook te vinden op de Buitenrand van Saeftinghe (gemiddeld 762 tijdens telronde 1), gevolgd door de Plaat van Walsoorden (gemiddeld 471 tijdens telronde 1). Met name in Saeftinghe nemen de aantallen foeragerende steltlopers tijdens de tweede telronde sterk af (gemiddeld 438), terwijl ze op de op de Platen van Valkenisse (gemiddelde ronde 1 = 194, ronde 2 = 371), het Schor van Baalhoek (gemiddelde ronde 1 = 38, ronde 2 = 215 en Waarde Buitendijks (gemiddelde ronde 1 = 71, ronde 2 = 122) dan juist sterk toenemen. Dit patroon geldt vooral voor bonte strandlopers en in mindere mate ook voor scholeksters (vogels van Saeftinghe verplaatsen zich vooral richting Baalhoek). Wulpen verplaatsen zich op basis van de totalen veel minder binnen de verschillende deelgebieden. Genoemde drie soorten zijn zowel tijdens hoog- als laagwater de meest getelde steltlopersoorten.
- Bergeenden komen in alle clusters in belangrijke aantallen voor met de hoogste aantallen op de Plaat van Walsoorden (gemiddeld 290 in 2^e telronde), de Buitenranden van Saeftinghe (gemiddeld 328 tijdens 2^e telronde) en de Platen van Valkenisse (gemiddeld 449 tijdens 2^e telronde). De uitwisseling tussen de verschillende deelgebieden is minder groot dan bijvoorbeeld bij bonte strandloper, alleen op de droogvallende Platen van Valkenisse waren de aantallen tijdens de tweede telronde vaak flink hoger.
- De aantallen getelde vogels kunnen zowel per soort, per cluster, per seizoen en paar jaar sterk verschillen. Mogelijke oorzaken zijn natuurlijke fluctuaties in aantallen, de soms aanzienlijke verschillen in teldatum en verschillen in waterhoogte (bijv. dood tij of springtij). De invloed van weersomstandigheden was vermoedelijk gering omdat de meeste omstandigheden tijdens alle tellingen m.u.v. 25/09/2020 min of meer gelijk waren. Op 25/09/2020 kan stuwing door harde westenwind (waardoor minder slik beschikbaar) en regen (in 2^e telronde) van invloed zijn geweest op de resultaten.

Methodiek

- Losse individuen en vogelconcentraties in het veld intekenen met behulp van een tablet of mobiele telefoon via Avimap is goed mogelijk. In Avimap kunnen verschillende ondergronden worden gekozen (topografische kaart, luchtfoto, hybride kaart). Een droogvalduurkaart zou het intekenen nog iets vergemakkelijken.
- De verschillen in het gebruik in ruimte en tijd door de verschillende soorten is middels twee opeenvolgende telronden gedurende afgaand tij goed vast te leggen.
- Door steeds met minimaal drie tellers te tellen was er voldoende tijd om alle vogels digitaal in te voeren. Op papier intekenen en achteraf invoeren was daarom niet nodig. In het eerste teljaar is er soms voor gekozen om twee mensen te laten invoeren.
- Het vergelijken van de laagwatertellingen en de hoogwatertellingen is goed mogelijk, al zijn er een aantal belangrijke kanttekeningen te plaatsen en is met name het vergelijken van de gegevens van cluster 3 complex. Er blijken grote verschillen te bestaan tussen de laagwater- en hoogwatertellingen per cluster. Dit impliceert dat er verplaatsingen tussen clusters plaatsvinden.

Knelpunten

- Kleine, praktische problemen met de invoer deden zich enkele malen voor, maar konden door de korte lijntjes met de moderator van avimap steeds snel en soms in het veld opgelost worden.
- De beschikbaarheid van boten voor de tellingen is een cruciale factor. Dit is het afgelopen jaar goed gegaan, met de kanttekening dat sommige boten minder geschikt waren en het verzetten van een telling problematisch bleek.
- Door coronamaatregelen moest vanaf juni 2020 vanaf het dek geteld worden, met maximaal drie tellers. Dit leverde geen problemen op, ook omdat buiten tellen sowieso de voorkeur heeft.

Literatuur

Asch M. van, D. van den Ende, J. van der Pool, E. Brummelhuis, C. van Zweeden, Y. van Es & K. Troost 2019. Het kokkelbestand in de Nederlandse kustwateren in 2019. CVO-rapport: 19.009. Stichting Wageningen Research, Centrum voor Visserijonderzoek, IJmuiden.

Barneveld H.J., R.P. Nicolai, T.J. Boudewijn, J.W. de Jong, K. Didderen, R.J.W. van de Haterd, I. van Moortel & C. Velez 2018. Evaluatierapport T2015-rapportage Schelde-estuarium. Rapport HKV PR3152.10. HKV/Bureau Waardenburg/Antea.

Boudewijn T.J., J. Zwerver, M. Sluijter, M.S.J. Hoekstein, P. Wolf, S.J. Lilipaly, K.D. van Straalen, F.A. Arts & D. Beuker 2019. Vogeltellingen met afgaand water in de Westerschelde. Voortgangsrapportage september 2018 – augustus 2019. Bureau Waardenburgnr. 19-208. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Boudewijn T.J., M. Sluijter, M.S.J. Hoekstein, P.A. Wolf, S.J. Lilipaly, K.D. van Straalen, J. Zwerver & F.A. Arts 2020. Vogeltellingen met afgaand water in de Westerschelde. Voortgangsrapportage september 2019 – augustus 2020. Bureau Waardenburg Rapportnr.20-285. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Bouwmeester R. 2014. Het gebruik van intergetijdengebieden door steltlopers in de Westerschelde; de relatie tussen bodemdynamica en het gebruik van intergetijdengebieden door steltlopers. Rijkswaterstaat Zee en Delta / Delta Milieu.

Brinkman A.G., E.H.W.G. Meesters, E.M. Dijkman, A. Brenninkmeijer, M. Kersten & B.J. Ens 2005. Habitatgebruik van foeragerende wadvogels in de Westerschelde. Datarapport RKZ-1267. Alterra-Texel/Altenburg & Wymenga.

Castelijns W. 2017. Haalbaarheidsstudie broedeiland Platen van Valkenisse, ecologische analyse. Interreg/Het Zeeuwse Landschap, Wilhelminadorp

Ende D. Van den, K. Troost, M. van Asch, J. Perdon & C. van Zweeden 2020. Mosselbanken en oesterbanken op droogvallende platen in de Nederlandse kustwateren in 2019: bestand en arealen. CVO-rapport 19.022. Stichting Wageningen Research, Centrum voor Visserijonderzoek, IJmuiden.

Ens B.J., A.G. Brinkman, E.M. Dijkman, H.W.G. Meesters, M. Kesten, A. Brenninkmeijer & F. Twisk 2005. Modelling the distribution of waders in the Westerschelde. What is the predictive power of abiotic variables? Alterra-rapport 1193. Alterra, Wageningen.

Ens B.J., A.M. Waser, S. Deuzeman, A.K. wa Kangeri, E. van Winden, J. Postma, P. de Boer & J. van der Meer 2016. Onderzoek naar de relatie tussen de samenstelling van schelpdierbanken en de benutting door vogels in de Waddenzee - advies ten behoeve van ontwikkeling beleidskader voor het handmatig rapen van Japanse oesters. Sovon-rapport 2016/17. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hoekstein M. 2004. Vogeltellingen tijdens laagwater langs de Oosterschelddijken: een pilot-studie in 2003. Zeeweringen Oosterschelde: deelrapportage vogels, nr.6. Werkdocument RIKZ/OS/2004.801x.

Hoekstein M.S.J., F.A. Arts, S.J. Lilipaly, K.D. van Straalen, M. Sluijter & P.A. Wolf 2020. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2018/2019. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 20.03. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2020-03. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Hoekstein, M.S.J., W.M. Janse, M. Sluijter & K.D. van Straalen 2021. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2019/2020. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 21.06. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-04. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Hoekstein, M.S.J., W.M. Janse, M. Sluiter & K.D. van Straalen 2021. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2019/2020. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 21.06. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-04. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Kleunen A. Van 2000. Verspreiding en habitatvoorkeur van eenden en steltlopers in de Ooster- en Westerschelde: op basis van laagwater vogelkarteringen in januari en februari 1990. RWS Werkdocument RIKZ/OS.2000.806x.

Meininger P.L., C.M. Berrevoets & R.C.W. Strucker 1994. Watervogeltellingen in het zuidelijk Deltagebied 1987-91. Rapport RIKZ-94.005. RIKZ, Den Haag.

Vanoverbeke J. & G. Van Ryckegem 2015. Statistische analyse van het gebruik van het litoraal door steltlopers in de Westerschelde. INBO, Brussel.

Schellekens, T. en T. Vanagt 2016. Ecologische validatie plaatrandstortingen, technisch rapport. eCOAST rapport 2016-2015028

Troost K., K. M. van Asch, E. Brummelhuis, D. van den Ende, Y. van Es, K.J. Perdon, J. van der Pool, C. van Zweeden & J. van Zwol 2021. Schelpdierbestanden in de Nederlandse kustzone, Waddenzee en zoute deltawateren in 2020. CVO rapport: 21.001. Stichting Wageningen Research Centrum voor Visserijonderzoek, IJmuiden.

Winden J. Van der, J. De Fouw, C. Dreef, P.W. van Horssen & S. Dirksen 2017. Deltagebied nationaal en internationaal topgebied voor vogels. Status trends, bedreigingen en toekomst voor watervogels in het Deltagebied. Rapport SjDE 17-02. Sjoerd Dirksen Ecology, Utrecht.

Bijlagen

BIJLAGE 1 BASISGEGEVENS ALLE TELLINGEN GEHELE WESTERSCHELDE-OOST

Soort ↓ Ronde →	201902		201904		201907		201910		202006		202009		202012		202104		202106	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Aalscholver	58	43	17	14	25	20	85	20	10	4	24	5	74	26	26	28	51	12
Bergeend	635	955	920	1374	3468	3669	756	1093	2889	4566	502	470	347	314	593	667	1393	2101
Blauwe Reiger		1			3	1		1			1				1	1		1
Bontbekplevier					30			7	8		27		30	16				
Bonte Strandloper	18	12				1	1245	1042			61	33	5686	4685	778	17		
Boomvalk						1												
Brandgans			420				50				14	3		2		5		
Bruine Kiekendief			2	1		1	4	1		1	2	1	5	3	1		2	
Buizerd								1										
Drieteenstrandloper	185	530		6									199	229	394	842		
Fuut	5	23	9	14			2	4	3	6			13	6	13	7	1	
Geoorde Fuut																1		
Goudplevier											25		25					
Grauwe Gans	87	66	25	21	99	113	1687	2331	504	281	361	101	844	4446	65	28	238	203
Groenpootruiter				2														
Grote Canadese Gans	12	3	6		210	252	58	132	565	490	19	1	1	1	5	9	285	420
Grote Mantelmeeuw	10	1		1	1	4	6	9	4		5	2	4	4	3			
Grote Stern																	2	
Grote Zilverreiger		1									4		3		2			
Grutto														10				
Indische Gans					1													
Kievit	5	9			23		130	41	100	58	18						1	13
Kleine Jager												1						
Kleine Mantelmeeuw		1		3	61	134			4	11	1	7	1				2	14
Kleine Zilverreiger	2	4			1		6	4			1		3	5	1		1	
Kluut						4		3										
Knobbelzwaan																		1
Kokmeeuw	1164	1069	143	178	10000	11250	572	1321	3648	6249	1584	1677	112	487	639	613	1770	3337
Kolgans		50					8											
Krakeend		6	2										8	2	16	1		
Lepelaar				2	63	49	2		17	142		8		4	20	7	59	40
Nijlgans													3					
Pijlstaart	110	437	4	2			67	241			9	21	26	44	16	7		
Regenwulp				6					1	1								
Rosse Grutto			1		12	1					1	4						
Rotgans					1											1		
Scholekster	423	679	371	436	283	788	1044	1400	430	471	1394	947	1447	1720	828	657	346	588
Slechtvalk	4		2	2	3	2	1	4	2	3	1		4	2	2	2		2
Slobeend	3																	
Smelleken	1																	
Smient	1411	1333					6592	5517			766	1500	5542	4372	112	31		
Soepeend													1					
Sperwer																1		
Spreeuw																		15
Stormmeeuw	19	55	1		30	43	2	34	2	11	16	17	45	32	2		3	
Strandplevier			1	3														
Tureluur		2	5	9				1					1		7	9	8	
Veldleeuwerik							15											
Visarend											2	2						
Visdief					6	33			2	10							44	46
Visdief of Noordse Stern			246	221														
Wilde Eend	262	421	174	262	247	491	149	1133	275	297	564	1635	1414	1260	69	44	292	573
Wintertaling	70	44			22								16	26				
Wulp	790	963	21	85	767	837	691	604	242	604	1130	537	629	516	116	227	14	116
Zeearend													2					
Zeekoet							1											
Zilvermeeuw	13	13	91	237	573	416	112	144	150	201	84	72	47	50	123	174	152	174
Zilverplevier								6			42		28	6				
Zomertaling															4			
Zwarte Kraai			8	11	4		11	110	31	17	4		6	4	14	11	5	8
Zwartkopmeeuw							1		5								2	2
TOTAAL	5287	6721	2469	2890	15933	18110	13304	15205	8884	13423	6662	7044	16565	18273	3849	3391	4669	7668

BIJLAGE II BASISGEGEVENS PER TELLING GEHELE WESTERSCHELDE-OOST

Uitgesplitst in foeragerend/ niet foeragerend/ totaal en met maximum per telling

201902	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	5	5	53	38	58	43	58
Bergeend	596	838	39	117	635	955	955
Blauwe Reiger		1				1	1
Bonte Strandloper	16	12	2		18	12	18
Drieteenstrandloper	185	530			185	530	530
Fuut	5	23			5	23	23
Grauwe Gans	46	13	41	53	87	66	87
Grote Canadese Gans	2		10	3	12	3	12
Grote Mantelmeeuw	3		7	1	10	1	10
Grote Zilverreiger		1				1	1
Kievit	5	9			5	9	9
Kleine Mantelmeeuw				1		1	1
Kleine Zilverreiger	2	4			2	4	4
Kokmeeuw	893	775	271	294	1164	1069	1164
Kolgans				50		50	50
Krakeend				6		6	6
Pijlstaart			110	437	110	437	437
Scholekster	376	446	47	233	423	679	679
Slechtvalk			4		4		4
Slobeend	3				3		3
Smelleken			1		1		1
Smient	574	9	837	1324	1411	1333	1411
Stormmeeuw	10	25	9	30	19	55	55
Tureluur		2				2	2
Wilde Eend	51	74	211	347	262	421	421
Wintertaling	27	23	43	21	70	44	70
Wulp	429	841	361	122	790	963	963
Zilvermeeuw	10	3	3	10	13	13	13
Totaal	3238	3634	2049	3087	5287	6721	6721

201904	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	5	4	12	10	17	14	17
Bergeend	895	1306	25	68	920	1374	1374
Brandgans	393		27		420		420
Bruine Kiekendief	2	1			2	1	2
Drieteenstrandloper		6				6	6
Fuut	8	13	1	1	9	14	14
Grauwe Gans	8	5	17	16	25	21	25
Groenpootruiter		2				2	2
Grote Canadese Gans	2		4		6		6
Grote Mantelmeeuw				1		1	1
Kleine Mantelmeeuw				3		3	3
Kokmeeuw	132	171	11	7	143	178	178
Krakeend	2				2		2
Lepelaar		1		1		2	2
Pijlstaart	4	1		1	4	2	4
Regenwulp				6		6	6
Rosse Grutto	1				1		1
Scholekster	345	342	26	94	371	436	436
Slechtvalk			2	2	2	2	2
Stormmeeuw			1		1		1
Strandplevier	1	3			1	3	3
Tureluur	5	8		1	5	9	9
Visdief of Noordse Stern	226	194	20	27	246	221	246
Wilde Eend	132	186	42	76	174	262	262
Wulp	9	81	12	4	21	85	85
Zilvermeeuw	49	97	42	140	91	237	237
Zwarte Kraai	6	6	2	5	8	11	11
Totaal	2225	2427	244	463	2469	2890	2890

201907	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	2	3	23	17	25	20	25
Bergeend	3208	1737	260	1932	3468	3669	3669
Blauwe Reiger			3	1	3	1	3
Bontbekplevier			30		30		30
Bonte Strandloper		1				1	1
Boomvalk				1		1	1
Bruine Kiekendief				1		1	1
Grauwe Gans	77		22	113	99	113	113
Grote Canadese Gans	152	6	58	246	210	252	252
Grote Mantelmeeuw			1	3	1	3	3
Indische Gans	1				1		1
Kievit			23		23		23
Kleine Mantelmeeuw	2	1	59	133	61	134	134
Kleine Zilverreiger			1		1		1
Kluut				4		4	4
Kokmeeuw	8999	10817	1001	433	10000	11250	11250
Lepelaar		1	63	48	63	49	63
Rosse Grutto	4		8	1	12	1	12
Rotgans	1				1		1
Scholekster	228	334	55	454	283	788	788
Slechtvalk			3	2	3	2	3
Stormmeeuw	4	25	26	18	30	43	43
Visdief	3	9	3	24	6	33	33
Wilde Eend	47		200	491	247	491	491
Wintertaling	22				22		22
Wulp	354	631	413	206	767	837	837
Zilvermeeuw	280	52	293	364	573	416	573
Zwarte Kraai			4		4		4
Totaal	13384	13617	2549	4492	15933	18109	18109

201910	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	1	1	84	19	85	20	85
Bergeend	467	379	289	714	756	1093	1093
Blauwe Reiger		1				1	1
Bontbekplevier	7			8	7	8	8
Bonte Strandloper	1245	766		276	1245	1042	1245
Brandgans			50		50		50
Bruine Kiekendief	2		2	1	4	1	4
Buizerd				1		1	1
Fuut	1	4	1		2	4	4
Grauwe Gans	8		1679	2331	1687	2331	2331
Grote Canadese Gans			58	132	58	132	132
Grote Mantelmeeuw			6	9	6	9	9
Kievit		5	130	36	130	41	130
Kleine Zilverreiger	5	4	1		6	4	6
Kluut		3				3	3
Kokmeeuw	544	1134	28	187	572	1321	1321
Kolgans			8		8		8
Lepelaar			2		2		2
Pijlstaart	7		60	241	67	241	241
Scholekster	855	1248	189	152	1044	1400	1400
Slechtvalk			1	4	1	4	4
Smient	431	197	6161	5320	6592	5517	6592
Stormmeeuw	2	30		4	2	34	34
Tureluur		1				1	1
Veldleeuwerik			15		15		15
Wilde Eend	24	52	125	1081	149	1133	1133
Wulp	568	483	123	121	691	604	691
Zeekoet			1		1		1
Zilvermeeuw	12	33	100	111	112	144	144
Zilverplevier		6				6	6
Zwarte Kraai	8	94	3	16	11	110	110
Zwartkopmeeuw			1		1		1
Totaal	4187	4441	9117	10764	13304	15205	15205

202006	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver			10	4	10	4	10
Bergeend	2853	4552	36	14	2889	4566	4566
Bruine Kiekendief		1			0	1	1
Fuut			3	6	3	6	6
Grauwe Gans	22	74	482	207	504	281	504
Grote Canadese Gans	88		477	490	565	490	565
Grote Mantelmeeuw			4		4	0	4
Kievit	100	58			100	58	100
Kleine Mantelmeeuw	1	3	3	8	4	11	11
Kokmeeuw	3614	6063	34	186	3648	6249	6249
Lepelaar	10	9	7	133	17	142	142
Regenwulp	1	1			1	1	1
Scholekster	344	471	86		430	471	471
Slechtvalk			2	3	2	3	3
Stormmeeuw		9	2	2	2	11	11
Visdief	2	10			2	10	10
Wilde Eend	268	182	7	115	275	297	297
Wulp	192	584	50	20	242	604	604
Zilvermeeuw	47	75	103	126	150	201	201
Zwarte Kraai	31	7		10	31	17	31
Zwartkopmeeuw	5				5	0	5
Totaal	7578	12099	1306	1324	8884	13423	13423

202009	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	1	1	23	6	24	7	24
Bergeend	365	468	137	2	502	470	502
Blauwe Reiger			1		1		1
Bontbekplevier	27				27		27
Bonte Strandloper	61	33			61	33	61
Brandgans			14	3	14	3	14
Bruine Kiekendief	1	1			1	1	1
Goudplevier			25		25		25
Grauwe Gans	10		351	101	361	101	361
Grote Canadese Gans			19	1	19	1	19
Grote Mantelmeeuw			5	2	5	2	5
Grote Zilverreiger	4				4		4
Kievit	18				18		18
Kleine Jager				1		1	1
Kleine Mantelmeeuw		3	1	4	1	7	7
Kleine Zilverreiger	1				1		1
Kokmeeuw	934	1162	650	515	1584	1677	1677
Lepelaar		8				8	8
Pijlstaart	8	20	1	1	9	21	21
Rosse Grutto	1	4			1	4	4
Scholekster	1244	917	150	30	1394	947	1394
Slechtvalk			1		1		1
Smient	269	290	497	1210	766	1500	1500
Stormmeeuw	5	12	11	5	16	17	17
Visarend	1	1	1	1	2	2	2
Wilde Eend	360	484	204	1151	564	1635	1635
Wulp	597	537	533		1130	537	1130
Zilvermeeuw	19	26	65	46	84	72	84
Zilverplevier	42				42		42
Zwarte Kraai	4				4		4
Totaal	3972	3967	2689	3079	6661	7046	7046

202012	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	37	5	37	21	74	26	74
Bergeend	274	234	73	80	347	314	347
Bontbekplevier	30			16	30	16	30
Bonte Strandloper	5676	4673	10	12	5686	4685	5686
Brandgans				2	0	2	2
Bruine Kiekendief		1	5	2	5	3	5
Drieteenstrandloper	199	229			199	229	229
Fuut	11	6	2		13	6	13
Goudplevier	25				25	0	25
Grauwe Gans	53		791	4446	844	4446	4446
Grote Canadese Gans			1	1	1	1	1
Grote Mantelmeeuw			4	4	4	4	4
Grote Zilverreiger	3				3	0	3
Grutto		10			0	10	10
Kleine Mantelmeeuw	1				1	0	1
Kleine Zilverreiger		5	3		3	5	5
Kokmeeuw	64	265	48	222	112	487	487
Krakeend	8			2	8	2	8
Lepelaar		4			0	4	4
Nijlgans			3		3	0	3
Pijlstaart	13	2	13	42	26	44	44
Scholekster	1329	1663	118	57	1447	1720	1720
Slechtvalk	2		2	2	4	2	4
Smient	646		4896	4372	5542	4372	5542
Soepeend	1				1	0	1
Stormmeeuw	8	4	37	28	45	32	45
Tureluur		1			0	1	1
Wilde Eend	1116	44	298	1216	1414	1260	1414
Wintertaling	16			26	16	26	26
Wulp	481	394	148	122	629	516	629
Zeearend			2		2	0	2
Zilvermeeuw	3	46	44	4	47	50	50
Zilverplevier	24	6	4		28	6	28
Zwarte Kraai	3	4	3		6	4	6
Totaal	10023	7596	6542	10677	16565	18273	18273

202104	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	17	4	9	24	26	28	28
Bergeend	582	648	11	19	593	667	667
Blauwe Reiger	1	1			1	1	1
Bonte Strandloper	773	17	5		778	17	778
Brandgans		5			0	5	5
Bruine Kiekendief			1		1	0	1
Drieteenstrandloper	394	712		130	394	842	842
Fuut	13	7			13	7	13
Geoorde Fuut	1				1	0	1
Grauwe Gans	58	22	7	6	65	28	65
Grote Canadese Gans	5	9			5	9	9
Grote Mantelmeeuw	2		1		3	0	3
Grote Zilverreiger	2				2	0	2
Kleine Zilverreiger		1			0	1	1
Kokmeeuw	607	465	32	148	639	613	639
Krakeend	16	1			16	1	16
Lepelaar	6	7	14		20	7	20
Pijlstaart	15	7	1		16	7	16
Rotgans	1				1	0	1
Scholekster	756	432	72	225	828	657	828
Slechtvalk			2	2	2	2	2
Smient	107	15	5	16	112	31	112
Sperwer				1	0	1	1
Stormmeeuw		2			0	2	2
Tureluur	7	9			7	9	9
Wilde Eend	69	38		6	69	44	69
Wulp	110	199	6	28	116	227	227
Zilvermeeuw	93	151	30	23	123	174	174
Zomertaling	4				4	0	4
Zwarte Kraai	11	7	3	4	14	11	14
Totaal	3650	2759	199	632	3849	3391	3849

202106	foeragerend		niet foeragerend		totaal aantal		max
	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	ronde 1	ronde 2	
Aalscholver	1		50	12	51	12	51
Bergeend	563	1878	830	223	1393	2101	2101
Blauwe Reiger		1			0	1	1
Bruine Kiekendief	2				2	0	2
Fuut	1				1	0	1
Grauwe Gans		6	238	197	238	203	238
Grote Canadese Gans	35		250	420	285	420	420
Grote Stern	2				2	0	2
Kievit		13	1		1	13	13
Kleine Mantelmeeuw	2	8		6	2	14	14
Kleine Zilverreiger			1		1	0	1
Knobbelzwaan			1		1	0	1
Kokmeeuw	1603	3039	167	298	1770	3337	3337
Lepelaar	1	24	58	16	59	40	59
Scholekster	103	576	243	12	346	588	588
Slechtvalk				2	0	2	2
Spreeuw		15			0	15	15
Stormmeeuw		3			0	3	3
Tureluur	8				8	0	8
Visdief	10	37	34	9	44	46	46
Wilde Eend	166	306	126	267	292	573	573
Wulp	12	110	2	6	14	116	116
Zilvermeeuw	111	115	41	59	152	174	174
Zwarte Kraai	5	8			5	8	8
Zwartkopmeeuw		1	2	1	2	2	2
Totaal	2625	6140	2044	1528	4669	7668	7668

BIJLAGE IV TOTALEN HOOGWATERTELLINGEN WESTERSCHELDE-OOST SEIZOEN 2018, 2019 EN 2020

Bron: database Rijkswaterstaat, gebaseerd op laagwatertellingen (juli-mei) en hoogwatertellingen (juni) Saeftinghe door telgroep Saeftinghe en HVP-tellingen op andere locaties langs de Westerschelde-Oost door Delta Milieu Projecten.

SEIZOEN 2018/2019	JJMM											
SOORT	201807	201808	201809	201810	201811	201812	201901	201902	201903	201904	201905	201906
Aalscholver	33	36	77	78	81	28	102	14	22	43	24	27
Bergeend	1635	1883	740	502	529	120	553	313	697	1068	1286	1729
Blauwe Kiekendief		1	1	6	15	22	18		6	2		
Blauwe Reiger	2	5	3	3	2	7	4	3		2	2	3
Bontbekplevier	10		37	24	13	31	26	47	12	5	18	10
Bonte Strandloper			1	342	605	369	1491	841	192		1	
Brandgans		53	151	1938	4129	4	2763		3840	1197	35	125
Bruine Kiekendief	28	34	28	20	27	59	41	1	11	28	11	20
Canadese Gans	450	7	162	47	1	2	31		69	45	2	2
Drieteenstrandloper		15		10	626	245	221	286			55	
Fuut	1	2	4	3	8	11	52	1	11	37	15	10
Goudplevier		4	117	34	10	25	59					
Grauwe Gans	779	1187	980	2390	7665	1660	3848	50	412	336	68	45
Groenpootruiter	7		58	2	7	3	4	1		24	3	4
Grote Mantelmeeuw	3	8	10	9	12	19	43	1	5	3	2	2
Grote Zilverreiger		6	18	25	24	8	6		2	6		
Grutto		1				2			10	14		
Kanoet							2				8	
Kemphaan		6							8			
Kievit	1049	198	101	832	958	1029	436	558	88	71	48	212
Kleine Mantelmeeuw	3	15	6						5	2	3	1
Kleine Zilverreiger	11	95	102	41	26	16	13		3	5	4	9
Kluut				29	116	120	221	172	104	4	40	84
Kokmeeuw	7483	9103	5380	1450	876	389	415	275	397	648	428	683
Kolgans				24	29	8	16	3	48			
Krakeend		2			7	6	124	13	69	25	24	14
Lepelaar	88	418	352	19	80	46	42		23	33	20	85
Middelste Zaagbek					1		4			4		2
Nijlgans		2					2					
Oeverloper	83	156	10							5	38	
Pijlstaart			542	1426	3015	2804	1884	6	2043	164		
Regenwulp	41	48	1							48	5	1
Rosse Grutto		40	1		1					1	132	
Ruigpootbuizerd						1	1					
Scholekster	1083	662	1358	1391	1588	1707	2115	1641	774	363	720	412
Slechtvalk		2	10	3	4	5	9		6	2		2
Slobeend		2	19	88	4				32	22	1	7
Smelleken			1	1	3	2	1					
Smient			467	5852	5813	4263	9991	837	2529	288		
Steenloper	2	36	45	52	38	44	31	43	23	52	18	
Stormmeeuw	11	71	18	15	49	33	330	22	6	3		2
Strandplevier	10								3		9	2
Torenvalk	8	10	8	12	12	12	11		1	5	1	1
Tureluur	109	44	32	30	95	154	287	62	288	514	135	127
Velduil					1			3		1		
Visarend			2									
Visdief	128	1042								12	225	77
Wattaral	2	3	13	1	8	1	1		2	3		
Watersnip	2	52	16	36	81	24	17		17	14		
Wilde Eend	1542	5383	5766	4272	6460	5100	7387	1856	1556	602	728	1028
Wintertaling		24	923	1204	1350	1276	1319	14	707	548		
Wulp	1382	1139	1400	1111	1030	728	851	1208	762	61	65	172
Zeearend					1	1			1			
Zilvermeeuw	629	775	919	757	787	91	72	101	554	726	189	139
Zilverplevier		61		6	7	2			4		320	
Zwarte Ruiter	2	1	2	16	8		1	1	3	100		8
Zwartkopmeeuw		1								14	3	
Eindtotaal	16616	22633	19881	24101	36202	20477	34845	8373	15345	7150	4686	5045

Maandtotalen hoogwatertellingen seizoen 2018/2019 (selectie van soorten) Westerschelde-Oost.

SEIZOEN 2019/2020 JJMM												
SOORT	201907	201908	201909	201910	201911	201912	202001	202002	202003	202004	202005	202006
Aalscholver	39	53	68	373	91	58	51	28	39	33	37	44
Bergeend	3381	5313	755	289	64	75	308	440	256	1488	1250	2813
Blauwe Kiekendief		1	1	2	5	20	20	3	7		1	
Blauwe Reiger	4	10	3	12		2	2	1	1	3	3	4
Bontbekplevier		67	101	33	31	14	50	32	19	7	404	39
Bonte Strandloper	1		28	2249	556	6038	983	726	45	135	94	4
Brandgans		1960	320	1871	150	2775	290	2401	2345	3739	1365	54
Bruine Kiekendief	35	39	14	30	21	57	18	13	32	44	26	24
Canadese Gans	242	43	20	173	1	10	21	5	51	92	16	25
Drieteenstrandloper			4	13	125	90	161	1099	663	2	13	
Fuut	3	2	6	4	8	3	8	2	11	12	19	16
Goudplevier	1		16	181	8					1		
Grauwe Gans	948	1307	354	2973	10705	3405	942	145	852	1108	172	57
Groenpootruiter	5	48	7	30	9	1	4	3	7	272	61	4
Grote Mantelmeeuw	1	5	14	18	10	55	7	11	10	3	3	2
Grote Stern	2		3									4
Grote Zilverreiger	1	5	15	25	17		13	1	7	2	4	
Grutto					3	1			10	15		1
Kanoet			30			2		6	1		2	5
Kemphaan										8		
Kievit	61	40	42	3841	2135	1262	1862	831	74	95	53	150
Kleine Mantelmeeuw	59	43	4	1	2			1	5	8	6	10
Kleine Strandloper											1	
Kleine Zilverreiger	15	32	60	34	18	1	2	1	2	11	15	11
Kluut	17				29	54			10	28	27	21
Kokmeeuw	6836	11987	4724	1570	1822	414	247	371	355	1930	1255	3076
Kolgans				853	616	139	22	8	147	2		
Krakeend		1	32	10	45	18	70	36	117	48	18	2
Krombekstrandloper			24								1	
Lepelaar	260	188	101	49	5		7	3	18	28	46	77
Nijlgans	1	2	5	16	22						4	
Oeverloper	64	104	14	2						9	113	1
Pijlstaart			49	918	180	986	338	683	967	90		
Regenwulp	40	157	2							55	91	10
Rosse Grutto		6	4		1			4		2	27	1
Rotgans					7							
Ruigpootbuizerd					1	1	1					
Scholekster	811	1966	1403	2086	2668	2598	2802	3366	2281	1624	1655	967
Slechtvalk	3	6	5	8	10	4	8	2	8	3	1	
Slobeend		2	23	122		10			92	42	2	
Smelleken				1		1	1	1	1	2		
Smient		4	433	5445	6691	4435	3131	2477	2369	84		
Steenloper	1	33	79	70	84	45	36	54	67	60	87	1
Stormmeeuw	1	57	20	31	109	202	24	84	41	12		3
Strandplevier	5								1	26	22	39
Toendrarietgans					3				1			
Torenvalk	15	16	32	9	12	10	14	6	6	5	6	4
Tureluur	64	82	9	117	146	216	312	241	394	377	378	122
Visarend			2									
Visdief	10	176	5							93	238	26
Waterral	1	13	10	21	1		7		1	5		
Watersnip		4	26	153	58	19	8	6	20	9		
Wilde Eend	1740	3401	3914	4637	2858	5326	3696	1873	1222	625	441	1008
Wintertaling		5	363	1218	569	1192	878	1067	1034	200		
Wulp	755	1382	1461	1046	965	869	1216	1072	1054	402	68	214
Zeearend						1						
Zilvermeeuw	341	349	642	400	207	196	190	215	289	685	202	273
Zilverplevier	4		5	54	7	78	18	56	85	1	627	13
Zwarte Ruiter	25	10	21	17	32	9	9	4	21	16	3	
Zwartkopmeeuw									4	42	2	
Eindtotaal	15792	28919	15273	31005	31107	30692	17777	17378	15042	13583	8859	9125

Maandtotalen hoogwatertellingen 2019/2020 (selectie van soorten) Westerschelde-Oost.

SEIZOEN 2020/2021	JMM											
SOORT	202007	202008	202009	202010	202011	202012	202101	202102	202103	202104	202105	202106
Aalscholver	88	58	62	45	77	85	169	47	32	12	30	37
Bergeend	2231	1648	925	265	519	524	360	1170	749	1369	1351	2208
Blauwe Kiekendief	1			3	8	23	11	20	10	4		
Blauwe Reiger	9	8	6	4	3	1	2	6		1	3	5
Bontbekplevier	10	613	345	171	119	171	50	56	18	15	114	5
Bonte Strandloper		64	472	1098	7518	9569	14537	6026	279	1	405	1
Brandgans		204	1220	2865	1141	3550	1789	205	1276	385		3
Bruine Kiekendief	25	15	28	31	38	50	44	39	20	40	22	13
Canadese Gans	722	40	8	44	15	44	24	22	42	58	3	
Drieteenstrandloper		5	66	152	633	533	667	207	293	281	97	1
Fuut	7	3		7	8	5	5	11	5	19	11	8
Goudplevier			7	69	35	25		5				
Grauwe Gans	1666	885	458	4868	8148	5050	3559	1044	396	559	44	360
Groenpootruiter	4	18	51	46	3	11	19	11	10	312	13	
Grote Mantelmeeuw	3	18	16	20	22	21	11	3	4	5	1	7
Grote Stern		4									5	10
Grote Zilverreiger	1	1	9	16	27	14	8	1	2		2	1
Grutto									2	4		1
Kanoet		1			9		20				13	
Kemphaan			9	16				1		5		
Kievit	142	237	43	1612	1248	1315	789	307	139	90	59	42
Kleine Mantelmeeuw	27	26	12					1	4	17	11	7
Kleine Strandloper				2								
Kleine Zilverreiger	13	61	65	29	36	29	5	1			5	10
Kluut	2		1		35	1	1	124	45	18	78	6
Kokmeeuw	7181	12292	10981	1055	2415	1126	523	747	567	125	621	3367
Kolgans				109	143	87	41	30	311			
Krakeend			6	32	53	61	86	371	26	51	27	1
Krombekstrandloper		1	5	1							1	
Lepelaar	332	201	272	13	35	33	35	2	9	80	72	88
Middelste Zaagbek					3	7	2	4				
Nijlgans		5	1	28			4	2				
Overloper	153	148	11	7						40	12	
Pijlstaart			6	212	660	821	1558	896	546	285		
Regenwulp	80	74	2							124	34	8
Rosse Grutto	26	48	4	2		8	1		2	10	180	
Rotgans	1			5								
Ruigpootbuizerd					1							
Scholekster	1735	2262	2119	2364	2859	2852	3375	3847	2321	1443	1165	1286
Slechtvalk	3	2	8	5	6	3	6	4	2		1	2
Slobeend		3	165	73				17		16	2	
Smelleken					3	2	2	2				
Smient		1	312	7043	9879	8046	6411	12347	2926	191	3	
Steenloper	20	56	44	76	99	85	88	84	33	69	35	1
Stormmeeuw	10	46	25	88	81	250	140	289	19		7	17
Strandplevier	29	2							3	21	14	12
Toendrarietgans					27	25	2	9				
Torenvalk	7	10	13	22	17	18	8	6	7	5	8	7
Tureluur	113	5	52	89	142	118	231	277	201	561	176	94
Velduil							1	1				
Visarend			7							1		
Visdief	378	412								20	93	74
Waterral	1	1	3	16	14	7	1	2	10			
Watersnip		5	28	251	102	68	38	40	35	21		
Wilde Eend	1154	2285	4814	3154	3464	4391	3693	4871	883	562	257	807
Wintertaling		1	376	751	828	868	1325	1653	547	460		
Wulp	1101	1241	1531	999	1073	1181	907	1284	691	520	44	469
Zeaarend						1						1
Zilvermeeuw	231	824	502	1852	467	188	88	191	338	353	173	181
Zilverplevier	1	29	72	83	79	259	613	76	1	17	309	22
Zwarte Ruiter		3	86	56	19	5	5	3	6	124		10
Zwartkopmeeuw	1								30	44	10	2
Eindtotaal	17508	23866	25248	29749	42111	41531	41254	36362	12840	8338	5511	9174

Maandtotalen hoogwatertellingen seizoen 2020/2021 (selectie van soorten) Westerschelde-Oost.